

HELSINGIN YLIOPISTO

Lukion opetussuunnitelma 2016

Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu

ver 26.5.2016

1. HELSINGIN YLIOPISTON VIIKIN NORMAALIKOULUN LUKION OPETUSSUUNNITELMA

1.1 Viikin normaalikoulun lukion toiminta-ajatus

Viikin normaalikoulussa on hyvä oppia ja turvallista työskennellä yhdessä.

1.2 Opetussuunnitelman laatiminen ja kehittäminen

Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulun lukion opetussuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon lukion opetussuunnitelman perusteet 2015 (60/011/2015), lukiolaki (629/1998), lukioasetus (810/1998) ja asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014).

Opetussuunnitelmaa tarkistetaan vuosittain ottaen huomioon valtakunnalliset ja koulukohtaiset muutostarpeet toisen ja korkea-asteen koulutuksessa sekä opettajankoulutuksessa. Opetussuunnitelmaa tukee vuosittainen lukion toimintasuunnitelma (810/1998).

1.3 Opetussuunnitelman käsittely ja hyväksyntä

Tämä asiakirja on käsitelty opettajakunnan kokouksessa 25.5.2016,
opiskelijakunnan hallituksen kokouksessa 30.5.2016 ja
Helsingin yliopiston harjoittelukoulujen neuvottelukunnan kokouksessa 30.5.2016.

Helsingin yliopiston käyttäytymistieteellisen tiedekunnan tiedekuntaneuvosto on hyväksynyt pv.kk.2016 tämän opetussuunnitelman otettavaksi käyttöön syksyllä 2016 lukion 1. vuosikurssin osalta.

1.4 Opetussuunnitelman sisältö

1.	HELINGIN YLIOPISTON VIIKIN NORMAALIKOULUN LUKION OPETUSSUUNNITELMA	2
1.1	Viikin normaalikoulun lukion toiminta-ajatus	2
1.2	Opetussuunnitelman laatiminen ja kehittäminen.....	2
1.3	Opetussuunnitelman käsittely ja hyväksyntä	2
1.4	Opetussuunnitelman sisältö	3
2.	LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA	5
2.1	Lukiokoulutuksen tehtävä	5
2.2.	Arvoperusta	5
3.	OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	6
3.1.	Oppimiskäsitys.....	6
3.2.	Oppimisympäristöt ja menetelmät.....	6
3.3.	Toimintakulttuuri.....	7
3.4	Opintojen rakenne.....	8
4.	OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN	10
4.1	Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	10
4.2	Ohjaus.....	10
4.3	Oppimisen ja opiskelun tuki	11
4.4	Opiskeluhoolto	13
4.5	Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä.....	17
4.6	Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä	17
5.	OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT	19
5.1.	Opetuksen yleiset tavoitteet.....	19
5.2	Aihekokonaisuudet.....	20
5.3.	Äidinkieli ja kirjallisuus	26
5.3.1	Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä.....	26
5.3.2	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä	35
5.4	Toinen kotimainen kieli	44
5.4.1	Ruotsi.....	44
5.4.1.1	Ruotsi, A-oppimäärä	46
5.4.1.2	Ruotsi, B1-oppimäärä	49
5.5	Vieraat kielet	52
5.5.1	Vieraat kielet A-oppimäärä, englanti	54
5.5.2	Vieraat kielet A-oppimäärä, ranska ja saksa.....	56
5.5.4	Vieraat kielet B2- ja B3-oppimäärä, espanja, ranska, saksa ja venäjä.....	58
5.6	Matematiikka.....	61
5.6.1	Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus	63
5.6.2	Matematiikan pitkä oppimäärä	64

5.6.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä	71
5.7 Biologia.....	75
5.8 Maantiede	84
5.9 Fysiikka.....	92
5.10 Kemia.....	99
5.11. Filosofia	104
5.12 Psykologia	109
5.13 Historia.....	114
5.14 Yhteiskuntaoppi	125
5.15 Uskonto.....	133
5.15.1 Evankelis-luterilainen uskonto	133
5.15.2 Ortodoksinen uskonto	139
5.17 Terveystieto	149
5.18 Liikunta	154
5.19 Musiikki	158
5.20 Kuvataide.....	162
5.21 Opinto-ohjaus	169
5.22 Teemaopinnot.....	172
5.23 Lukiodiplomit.....	174
5.24 Taiteiden väliset kurssit.....	177
5.25 Muut koulukohtaiset soveltavat kurssit.....	178
5.25.1 Tietotekniikka.....	178
5.25.2 Käsityö	180
5.25.3 Kotitalous	182
6. OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI.....	183
6.1 Arvioinnin tavoitteet.....	183
6.2 Kurssisuorituksen arviointi	183
6.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät	183
6.2.2 Itsenäisesti suoritettu kurssi.....	184
6.2.3 Suullisen kielitaidon kurssien arviointi.....	184
6.2.4 Opinnoissa edistyminen.....	184
6.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen.....	184
6.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi	186
6.4 Lukion oppimäärän suoritus.....	187
6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	187
LIITTEET.....	190
LIITE 1 Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko	190
LIITE 2 Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014)	191
Viikin normaalikoulun lukion tuntijako (Valtioneuvoston asetus 13.11.2014).....	191
LIITE 3 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma	192
LIITE 4 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista	192
LIITE 5 Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma	192
LIITE 6 Ohjaussuunnitelma.....	192
LIITE 7 Koulun toiminnan kehittäminen ja arviointi	192

2. LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

2.1 Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on **laaja-alaisen yleissivistyksen** vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia tavoitteellisesti, vastuullisesti, yhteisöllisesti ja myötätuntoisesti. Lukioaikana opiskelija kartuttaa olennaista ihmistä, kulttuureja, luontoa ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista.

Lukiokoulutuksella on **opetus- ja kasvatustehtävä**. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia työelämään ja työhön.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan ja elinikäiseen oppimiseen.

2.2 Arvoperusta

Yleissivistys

Viikin normaalikoulun arvoperusta rakentuu suomalaiselle sivistysperinteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsimällä. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys inhimillisyyteen, totuudellisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen.

Yhdenvertaisuus

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista.

Lukio-opetus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Lukio-opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys sekä yhdessä tekeminen korostuvat koko koulun päivittäisessä työssä sekä yhteisissä tilaisuuksissa ja tapahtumissa.

Kestävä elämäntapa

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen.

Viikin normaalikoulun yhteisössä on monenlaisia, monenikäisiä ja monissa tehtävissä olevia ihmisiä. Moninaisuus on voimavara, jota vaalitaan. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon sekä kaikkien kouluyhteisön jäsenten ystävälliseen kohteluun. Aloitteellisuutta, pitkäjänteisyyttä, yhteistyötaitoja sekä luovuutta arvostetaan.

3. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Oppimiskäsitys

Oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta, tavoitteellisesta ja itseohjautuvasta toiminnasta. Oppimisessa tulkitaan, analysoidaan, arvioidaan ja rakennetaan tietoa aiempien kokemusten ja käsitysten pohjalta. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oppiminen on prosessi, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien ja opetusharjoittelijoiden kanssa. Oppimista tapahtuu myös henkilökohtaisena prosessina sekä yhteistyössä asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Monimuotoinen ja tilanteeseen sekä kulttuuriin sidoksissa oleva oppiminen ohjaa opiskelijoita havaitsemaan käsitteiden ja tiedonalojen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa. Oppimisprosesseistaan tietoiset opiskelijat osaavat arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan. Opintoihin liittyvät onnistumiset ja muut myönteiset kokemukset edistävät oppimista ja innostavat kehittämään osaamista. Opiskelijat harjaantuvat tunnistamaan omat voimavaransa ja sietämään myös epäonnistumisia.

3.2 Oppimisympäristöt ja menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä valitaan ja kehitetään oppimiskäsityksen ja opetukselle asetettujen tavoitteiden pohjalta. Opetuksessa käytetään monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet ja näkemykset. Opiskelijoita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetusmenetelmien tavoitteena on rakentaa kokonaisuuksien hallintaa, oppiainerajat ylittävää osaamista, aktiivisuutta, luovuutta ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijoita rohkaistaan esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia sekä ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä.

Opiskelijat toimivat turvallisissa, monipuolisissa ja opiskelumotivaatiota edistävissä ympäristöissä. Itsenäisen työskentelyn ohella tuetaan myös vuorovaikutusta ja

yhdessä oppimista. Opiskeluympäristöjä laajennetaan koulun ulkopuolelle ja hyödynnetään myös yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Yksilöllistä opiskelua voidaan tukea tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja vaihtoehtoisilla tavoilla, kuten monimuoto-opetuksena, itsenäisenä opiskeluna ja etäopiskeluna. Yksilöllistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta.

3.3 Toimintakulttuuri

Yliopiston harjoittelukouluna Viikin normaalikoulu huolehtii opetuksen, opetussuunnitelmatyön ja opetusharjoittelun ohjauksen kehittämisestä läheisessä yhteistyössä Helsingin yliopiston ja muiden harjoittelukoulujen ja yliopistojen kanssa. Koulu osallistuu kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön ja arviointiin.

Viikin normaalikoulun toimintakulttuuri edistää kestävää hyvinvointia, osallisuutta ja monimuotoista vuorovaikutusta. Toimintakulttuuria kehitetään yhteistyössä lukion opiskelijoiden, henkilöstön, opetusharjoittelijoiden, huoltajien sekä eri sidosryhmien kanssa.

Opetussuunnitelman perusteiden lähtökohtana ovat seuraavat toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat teemat.

3.3.1 Oppiva yhteisö

Viikin normaalikoulu on oppiva monenlaisten, monenikäisten ja monissa tehtävissä toimivien ihmisten yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Sen rakentuminen edellyttää dialogisuutta ja pedagogista johtajuutta. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti yhteistyössä eri toimijoiden, esimerkiksi opiskelijoiden, huoltajien kanssa. Myös digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen.

Viikin normaalikoulussa toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se tukee opiskelijoiden omaa toimijuutta, kehitystä ja oppimista. Vahvistamme myönteistä asennetta oppimiseen, koska se luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja elinikäiselle oppimiselle. Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa, muun muassa yliopiston muiden laitosten ja muiden harjoittelukoulujen kanssa. Viikin normaalikoulu toimii yhteistyössä kotien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden sekä työ- ja yritys-elämän kanssa. Opiskelijoita ohjataan toimimaan myös verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

3.3.2 Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijoiden kasvuksi aktiiviseen kansalaisuuteen. Viikin normaalikoulu edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja luo heille mahdollisuuksia osallistua oppilaitoksen päätöksentekoon ja toimintatapojen

kehittämiseen.

Opiskelijoita rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Opiskelijoita kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan kautta.

Opetuksessa hyödynnetään yhteisöllisiä toimintatapoja ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista.

3.3.3 Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Oppivassa yhteisössä edistetään kestävästä elämäntapaa ja hyvän tulevaisuuden edellytyksiä. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävästä tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä myönteisyyttä ja turvallisuutta.

Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea ottaen huomioon heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa.

Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia ja syrjintää ei hyväksytä vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Opiskelijoita kannustetaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia ja sosiaalisuutta edistävää toimintakulttuuria.

3.3.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Kulttuurisella moninaisuudella tarkoitetaan sitä, että maan kulttuuriperintö sekä uskonnollinen ja katsomuksellinen moninaisuus näkyvät yhteisön toimintakulttuurissa. Kielelliseen moninaisuuteen kuuluu erilaisten kielitaustojen huomioiminen sekä se, että ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä toimimisessa.

Kielellisellä moninaisuudella tarkoitetaan sitä, että eri oppiaineissa on oma käsitteistönsä sekä oma tapansa käyttää kieltä ja tekstejä. Kielitietoinen opiskelija kehittää monikielistä osaamistaan. Hän perehtyy äidinkielen ja vieraiden kielten lisäksi muun muassa tieteen ja taiteen kieliin. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja.

3.4 Opintojen rakenne

Viikin normaalikoulun lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Lukio-opinnot muodostuvat lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (942/2014) mukaisesti pakollisista,

syventävistä ja soveltavista kursseista. Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia, pääasiassa oppiaineen pakollisiin kursseihin välittömästi liittyviä jatkokursseja. Valtakunnalliset syventävät kurssit ovat valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) tarkoitettuja syventävinä opintoina tarjottavia kursseja, joihin Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet. Näitä kursseja opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen.

Soveltavat kurssit ovat menetelmäkursseja, saman tai muun koulutuksen järjestäjän tarjoamia ammatillisia opintoja, aineksia eri oppiaineista sisältäviä eheyttäviä kursseja tai muita lukion tehtävään soveltuvia opintoja. Soveltaviin kursseihin kuuluu valtakunnallisia soveltavia kursseja ja lukion opetussuunnitelmassa määritellyjä koulukohtaisia soveltavia kursseja. Valtakunnallisia soveltavia kursseja ovat eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat koulutuksen järjestäjän tarjoamat valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaiset lukiodiplomit sekä ne taideopintokurssit, joille Opetushallitus on laatinut valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden luvussa Taiteiden väliset kurssit.

Kurssien suoritusjärjestys on mainittu ainekohtaisessa opetussuunnitelmassa.

4. OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

4.1 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Nuorten lukiokoulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa (lukiolaki 629/1998, 2 §). Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Sen tarkoituksena on edistää myös opiskelijoiden, huoltajien ja kotien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan osallistumaan toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa ja niistä annetaan tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, opiskeluhuollosta sekä oppimisen ja opiskelun tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Yhteistyössä otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja huolenpidossa mahdollista tukea tarvitsevasta opiskelijasta.

4.2 Ohjaus

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminta tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja toimijuutta kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Opiskelijoiden opintojen sujumista seurataan ja heidän opintojensa etenemistä tuetaan. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien ja opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on koko Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulun henkilöstön yhteistä työtä, jota johdetaan tavoitteellisesti. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta.

Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Ohjausta voidaan järjestää kurssimuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena,

vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Ohjauksen työtavat ja vastuunjako määritellään tarkemmin Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulun ohjaussuunnitelmassa.

Opiskelija saa lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi. Ohjauksen avulla opiskelija ymmärtää erilaisten lukioaikaisten valintojen vaikutuksen ura- ja jatko-opintomahdollisuuksiinsa. Opiskelijan opiskelutaidot sekä kyky arvioida taitojaan kehittyvät. Häntä tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittymistarpeensa oppijana sekä käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Opiskelijaa harjaannutetaan omien valintojen suunnitteluun ja tekemiseen sekä vastuuseen valinnoistaan. Tavoitteena on, että opiskelija sisäistää elinikäisen oppimisen merkityksen. Ohjauksessa käsitellään monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti erilaisia jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä vaihtoehtoja sekä ohjataan opiskelijaa näihin liittyvässä tiedonhaussa. Opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen suunnitelman, joka pitää sisällään suunnitelman lukio-opinnoista, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Näillä suunnitelmilla tuetaan opiskelijan lukio-opintojen etenemistä sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymistä. Opiskelija saa tukea suunnitelmien päivittämiseen oppilaitoksen ohjaushenkilöstöltä.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittavat opiskelijat perehdytetään oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Opiskelijoille järjestetään lukioaikana mahdollisuuksia tutustua sekä työelämään että opiskeluun jatko-opiskelupaikoissa. Jatko-opintoihin siirtymiseen kiinnitetään huomiota lukio-opintojen loppuvaiheessa.

Opiskelijan saa tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea. Opetussuunnitelman liitteeksi on laadittu ohjaussuunnitelma, joka osaltaan toimii koko koulun ohjaustyön kehittämisen välineenä. Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulun ohjaussuunnitelmasta käy ilmi ohjaustoiminta ja sen tavoitteet, ohjaukseen liittyvien tehtävien ja työn jakautuminen lukion koko henkilöstön kesken, ohjaus koulutuksen nivelvaiheissa, kuvaus ohjausta koskevan yhteistyön järjestämisestä keskeisten yhteistyökumppaneiden, kuten jatko-opintopaikkojen, työelämän ja muiden lukion ulkopuolisten tahojen, kanssa. Ohjaussuunnitelmasta käy ilmi myös huoltajien kanssa tehtävä ohjaukseen liittyvä yhteistyö.

4.3 Oppimisen ja opiskelun tuki

Oppimisen ja opiskelun tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa. Tuki järjestetään ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Oppimisen ja opiskelun tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Huomiota kiinnitetään opiskelijan oppimisen valmiuksiin, oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelustaan, sen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskelijoille ja huoltajille annetaan

tietoa tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan opiskelijan tavoitteellista oppimista.

Opiskelija voi olla tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan, tai tuen tarve voi johtua esimerkiksi kielellisestä, matemaattisesta, motorisesta tai tarkkaavaisuuden häiriöstä. Se voi liittyä myös sosiaalisiin vaikeuksiin, mielenterveyden tai elämäntilanteen ongelmiin. Lähtökohtana tuen tarpeen arvioinnissa on yhteistyö ja vuorovaikutus opiskelijan ja mahdollisuuksien mukaan myös huoltajien kanssa. Tuen tarpeen tunnistaminen voi pohjautua perusopetuksesta perusopetuslain 40 §:n perusteella (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) saatuun tietoon, opiskelijan omiin, opettajien tai muun henkilöstön havaintoihin tai erilaisiin arviointeihin. Tuen suunnittelu perustuu saatavilla olevaan tietoon opiskelijan tuen tarpeesta ja mahdollisesti aiemmin annetusta tuesta. Tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Lukiossa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja opiskeluympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta opiskelijalle tarkastellaan ja niihin pyritään löytämään opiskelijan opiskelua tukevia ratkaisuja. Opettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa sekä yhteistyössä muiden mahdollisten asiantuntijoiden kanssa. Jokaisen opettajan tehtävänä on antaa kannustavaa palautetta ja ohjata tukea tarvitsevaa opiskelijaa siten, että hänen itseluottamuksensa, itsearviointitaitonsa ja oppimaan oppimisen taitonsa sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opiskelijan tarvetta erityisjärjestelyihin ylioppilastutkinnon kokeissa arvioidaan hänen lukioaikana tarvitsemansa ja saamansa tuen pohjalta. Häntä ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa sekä sovitaan yhteistyöstä opiskelijan tarvitsemien erityisjärjestelyjen kokeilemiseksi ja harjoittelemiseksi.

Tukimuotoina voivat olla opetuksen eriyttäminen ja muut pedagogiset ratkaisut, kurssien valintamahdollisuuksien hyödyntäminen, monipuolinen opinto-ohjaus ja ryhmäohjaajan tuki. Oppimistilanteet ja kokeet pyritään järjestämään siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Lukiolain 13 §:n (629/1998, muutettu lailla 478/2003) mukaan opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja asetuksessa säädetään ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään. Tarvittavat tukitoimet ja tuki eri oppiaineissa voidaan sopia kirjattavaksi opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan lukiolain 29 §:n 2 momentin mukaisia palveluja. Oppimisen ja opiskelun tuen rinnalla opiskelija voi saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Oppimisen tuen tavoitteena Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulussa on auttaa ja tukea opiskelijaa siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa lukio-opintonsa. Opiskelija voi saada erityisopetusta, opiskelijahuollon palveluita tai hänet ohjataan tarvittaessa käyttämään koulun ulkopuolisia hoitopalveluita. Lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita tiedotetaan oppimisen tukeen liittyvistä asioista ja he osallistuvat lukivaikeuksien seulontatestiin syyslukukauden aikana. Oppimisen tuen tarpeen on saattanut havaita myös opiskelija itse, huoltaja, opettaja tai opiskelijahuollon jäsen.

Lukiossa ilmaantuviin vaikeuksiin puututaan välittömästi, kun ne on havaittu. Erityisopettajan ja opiskelijahuollon henkilöiden moniammatillisena yhteistyönä kartoitetaan tukea tarvitsevien opiskelijoiden yksilöllisiä tarpeita ja sovitaan tukitoimista, jotka liittyvät mm. opetus- ja koetilanteisiin. Tukea tarvitsevan opiskelijan opetus- ja koetilanteet järjestetään siten, että hänen yksilölliset tarpeensa voidaan ottaa huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja eri oppimisympäristöissä.

Tukea tarvitsevalle opiskelijalle voidaan laatia kirjallinen suunnitelma, jossa todetaan, miten hänen yksilölliset tukitoimensa koulussa järjestetään. Suunnitelman tekoa koordinoi rehtorin nimeämä henkilö. Suunnitelmaa toteuttavat kaikki opiskelijaa opettavat opettajat sen mukaan, miten kunkin opiskelijan tarpeiden perusteella sovitaan. Suunnitelmaa seurataan ja tarkistetaan tarvittaessa. Opiskelija osallistuu suunnitelman tekoon ja sitoutuu omalta osaltaan toimimaan suunnitelman mukaisesti. Ylioppilaslautakunnalta anotaan erikseen erityisjärjestelyt ylioppilaskoetta varten.

Opiskelijoille tiedotetaan oppimisen tuen ja erityisjärjestelyjen mahdollisuudesta opinto-oppaassa, oppitunneilla, tiedotustilaisuuksissa sekä ryhmänohjaustuokioissa. Huoltajille asiasta tiedotetaan vanhempainilloissa.

Viikin normaalikoulun lukiossa toimii osa-aikaisia erityisopettajia. Lukion erityisopetus on ensisijaisesti pedagogista tukea, joka kohdistuu oppimaan oppimiseen, oman oppimistyylin löytämiseen sekä itsetunnon vahvistamiseen oppijana. Erityisopetus tukee myös opiskelijaa, jolla on kielellisiä erityisvaikeuksia tai muita oppimisvaikeuksia. Erityisopettaja ei ota vastuuta opetussuunnitelman mukaisten oppiaineiden opetuksesta eikä eri oppiaineiden tukiopetuksesta.

Erityisopettaja osallistuu tarvittaessa opiskelijan ohjaukseen ja arviointiin silloin, kun on kyse oppimisvaikeuksiin liittyvistä asioista. Hän toimii yhteistyössä opiskelijaa opettavien aineenopettajien kanssa.

4.4 Opiskeluhoolto

4.4.1 Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet

Opiskeluhoollon tavoitteena on opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen. Tavoitteena on suunnitella, toteuttaa, kehittää ja arvioida kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävää opiskeluhoollollista toimintaa. Opiskeluhoolto on keskeinen osa koulun kasvatusta ja opetustehtävää ja siinä otetaan huomioon opiskelijan edun ensisijaisuus. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää.

Opiskeluhoolto toteutetaan ensisijaisesti uuden Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaan ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Tämän lisäksi opiskelijalla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon. Opiskeluhooltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen opiskelijaan ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhooltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. Opiskeluhoollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhoolto. Näiden alojen asiantuntijat toimivat yhteistyössä sekä yksilö- että yhteisötasolla. Palvelut järjestetään lain (OHL 1287/2013, 15 ja 17§) edellyttämässä määrääjässä.

Opiskeluhoolto toteutetaan ja ratkaisuja etsitään yhteistyössä opiskelijan ja tarvittaessa hänen huoltajansa kanssa. Lähtökohtana lukion opiskeluhooltotyössä on kuitenkin tukea

aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan kasvavaa itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulussa toimivien eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on opiskeluhoitotyössä keskeinen työmenetelmä. Yhteistyön näkökulmasta esimerkiksi ryhmänohjaajien ja opinto-ohjaajien rooli opiskeluhoiton palveluihin ohjaavana tahona on keskeinen. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Oppilas- ja opiskeluhoiton pääpaino on ennaltaehkäisevässä toiminnassa sekä yhteisöllisessä oppilas- ja opiskeluhoitossa. Lähtökohtana on se, että yhteisön hyvinvointiin voidaan ja tulee vaikuttaa. Yhteisöllisellä opiskeluhoitolla tarkoitetaan koulun toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä seurataan, kehitetään ja arvioidaan opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Tämä tarkoittaa ennen kaikkea hyvinvoivista ihmisistä ja terveyttä tukevasta ympäristöstä koostuvaa koulu yhteisöä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä koulun henkilökunta tekee yhteistyötä myös koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhoitossa.

Opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Opiskelijoiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Opiskeluhoito luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lisäävät toimintatavat, kuten oppilaskuntatyö ja lukion yhteiset juhlat, tapahtumat ja perinteet edesauttavat ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Kouluissa pyritään tietoisesti opiskelijoiden ja henkilöstön turvallisuuden tunteen lisäämiseen. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä.

Yhteisöllisessä opiskeluhoitossa seurataan ja edistetään koulu ympäristön terveellisyyttä sekä turvallisuutta ja koulu yhteisön hyvinvointia. Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen on osa ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. On tärkeää, että eri oppiaineiden opetukseen ja tietoturvaluuteen annettuja ja laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Turvallisuutta edistävät toimintatavat koskevat myös tapaturmien ennaltaehkäisyä.

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, oppilaalle annettavia opiskeluterveydenhuollon palveluja sekä opiskeluhoiton psykologi- ja kuraattoripalveluja. Opiskeluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa

yksilökohtaista opiskeluhoiltoa. Yksilökohtaisesta opiskeluhoillostaa saatavat yhteenvedet tuottavat tietoa myös yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen opiskeluhoillon tavoitteena on seurata ja edistää opiskelijan kokonaisvaltaista hyvinvointia, terveyttä, aikuiseksi kasvamista ja opiskelua. Varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy on tärkeää. Opiskeluhoillon tuen suunnittelussa ja koulutyössä otetaan huomioon opiskelijoiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet. Opiskelijan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet ovat tärkeitä. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Opiskelijan on tultava kuulluksi. Tätä edistää, että hän kokee tilanteen kiireettömänä. Opiskeluhoiltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Opiskeluhoiltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Monialaisella opiskeluhoillolla tarkoitetaan koulussa toimivien eri ammattiryhmien ja opiskelijan yhteistyötä, jonka tavoitteena on koulu- ja opiskeluympäristön ja yhteisön terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen. Opiskelijoiden iän ja tilanteen edellyttämällä tavalla yhteistyötä tehdään myös opiskelijoiden huoltajien kanssa.

Viikin normaalikoulun monialaisen opiskeluhoillon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa Helsingin yliopiston harjoittelukoulujen oppilashuillon ohjausryhmä. Ohjausryhmän kokoonpanosta päättää koulutuksen järjestäjä. Monialaisen opiskeluhoillon yhteistyössä otetaan huomioon Helsingin opetusviraston ja sosiaali- ja terveystoimen opiskeluhoiltoa koskevat linjaukset.

Viikin normaalikoulun yhteisöllinen opiskeluhoiltoryhmä kokoontuu säännöllisesti. Ryhmään voi kuulua rehtorit, opiskeluhoiltohenkilöstöä, opinto-ohjaajat sekä opettajakunnan jäseniä. Ryhmään voidaan myös kutsua käsiteltävien aiheiden mukaan esimerkiksi opiskelijakunnan edustajia tai koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja.

Opiskelijan asian käsittelyn tueksi kootaan tapauskohtaisesti monialainen asiantuntijaryhmä. Ryhmän kokoonpano perustuu opiskelijan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Opiskelijan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhoillon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvua opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta. Monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhoillon toimenpiteistä laaditaan aina opiskeluhoiltokertomus.

4.4.2 Viikin normaalikoulun opiskeluhoillon suunnitelmat

Opiskeluhoiltosuunnitelma on asiakirjojen muodostama kokonaisuus, joka ohjaa opiskeluhoillon toteutusta, arviointia ja suunnittelua. Opiskeluhoiltosuunnitelma laaditaan opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukaisesti. Viikin normaalikoulun opiskeluhoiltosuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Opiskeluhoiltosuunnitelmaan sisältyvät asiakirjat laaditaan monialaisena yhteistyönä. Koulutuksen järjestäjä määrää vastuuhenkilön, jonka johdolla asiakirjat tarkistetaan ja päivitetään vuosittain. Koulutuksen järjestäjän nimeämä opiskeluhoillon ohjausryhmä seuraa koulukohtaisen opiskeluhoiltosuunnitelman toteuttamista.

Opiskeluhoitosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, opiskelijat ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

Opiskeluhoitosuunnitelmaan sisällytetään seuraavat asiat:

1. Opiskeluhoillon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhoitosuunnitelmassa esitetään arvio koulun opiskeluhoillon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi määräajassa ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi.

Arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhoitotyöhön, opiskeluhoillon henkilöstön yhteistyöhön ja yhteistoimintaan koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Arviossa huomioidaan koulu yhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon opiskelijoiden, huoltajien sekä opetus- ja opiskeluhoitohenkilöstön kanssa tehdyn yhteistyön pohjalta saatu tieto. Lisäksi opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan, kuinka palveluista tiedotetaan ja kuinka niitä kohdennetaan.

2. Toimintatavat yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamiseksi

Yhteisöllisen opiskeluhoillon tavoitteena on koulu yhteisön ja -ympäristön terveellisyys, turvallisuus, esteettömyys ja hyvinvoinnin edistäminen. Tavoitteena on myös edistää osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvää oppimista. Ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen ohjaavat toimintaa. Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan Viikin normaalikoulun yhteisöllisen opiskeluhoillon toimintatapoja ja järjestämistä koulun sisäisesti sekä eri yhteistyötahojen kanssa. Lisäksi opiskeluhoitosuunnitelmaan kuuluvat suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimintamalli äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestäminen

Yksilökohtaisen opiskeluhoillon tavoitteena on opiskelijan kokonaisvaltaisen kehityksen, terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuranta ja tukeminen. Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan opiskeluterveydenhuollon sekä psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämistä sekä monialaisten asiantuntijaryhmien toimintatapaa. Lisäksi kuvataan toimintatavat tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi yhteistyössä eri tahojen kanssa.

4. Opiskeluhoillon yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoitotyötä toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yhteistyön käytänteitä ja menettelytapoja opiskelijoiden ja huoltajien kanssa opiskelijan ikä- ja kehitystaso huomioiden.

5. Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhoillon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Lisäksi kuvataan, miten seurantatietoa käsitellään ja hyödynnetään opiskeluhoillon kehittämisessä sekä kuinka siitä tiedotetaan.

4.5 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain 21 §:n (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 21 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Viikin normaalikoulun kurinpitokeinot on kuvattu liitteessä 4.

4.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijoiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata opiskelijoita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksikielisiä ja monikielisiä ja siten vahvistaa opiskelijoiden kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Viikin normaalikoulun lukiossa opetuskieli on suomi.

Vieraskieliset opiskelijat

Vieraskielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja lukion opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain 8 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

-opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä. Vieraskielisiä opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa. Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen kursseja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

5. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa elinikäisen oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään kestävästä elämäntavan välttämättömyyden ja moniulotteisuuden. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta myös oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Opiskelija saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä osaa tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä. Opiskelija tottuu arvioimaan tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija harjaantuu toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että vierailta kielillä. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä.

Lukio-opiskelu rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka elinikäisen opiskelun taito ja tahto.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuoli- ja tasa-arvotietoiselle opetukselle. Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opetus vahvistaa opiskelijoiden

yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

5.2 Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatus- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita. Aihekokonaisuudet on otettu huomioon perusteiden oppiainekohtaisissa osuuksissa sekä toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavissa teemoissa.

Kaikkien aihekokonaisuuksien yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- ymmärtää asioiden välisiä yhteyksiä, vuorovaikutussuhteita ja keskinäisriippuvuuksia sekä osaa jäsentää laaja-alaisia kokonaisuuksia tiedon- ja taidonalat ylittävästi ja yhdistävästi
- saa mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen, vertaisoppimiseen, ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja ajatteluun
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista sekä rohkaistuu toimimaan hyvän tulevaisuuden puolesta.

Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta.

Näiden aihekokonaisuuksien lisäksi koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä opetussuunnitelmaan muita aihekokonaisuuksia.

Aihekokonaisuuksia täydennetään ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja lukion toimintakulttuurissa. Teemaopintojen sisältöjä voidaan valita aihekokonaisuuksista.

Vapaaehtoistyö, työharjoittelu tai jokin muu lukion ulkopuolinen toiminta voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tahtoa ja taitoa toimia aktiivisina kansalaisina sekä lisätä heidän työn, työelämän ja yrittäjyyden tuntemustaan.

Aihekokonaisuus antaa opiskelijoille oppimiskokemuksia, jotka kannustavat aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ja tietoperustaiseen kriittisyyteen. Osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat aihekokonaisuuden keskeistä sisältöä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja julkisen vallan toimintaperiaatteita, analysoi yhteiskunnallisia kysymyksiä ja laajentaa työelämän tuntemustaan
- ymmärtää työelämän ja yrittäjyyden lähtökohtia sekä perehtyy yrittäjyyden ja työn tekemisen eri muotoihin, talouden toimintaperiaatteisiin ja tulevaisuuden näkyymiin

- saa kokemuksia toimijuudesta kansalaisyhteiskunnassa sekä työ- ja yritys-elämässä sekä löytää omia kiinnostuksen kohteita, toimintatapoja ja -kanavia
- kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja
- osaa käyttää sananvapauttaan sekä analysoida ajankohtaisten esimerkkien valossa vastuullisen sananvapauden rajoja
- harjaantuu suunnittelemaan omaa toimintaansa, oppii ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä ottamaan kohtuullisia riskejä ja kestämaan myös epäonnistumista ja pettymyksiä
- rohkaistuu ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä
- tunnistaa omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä osaa tehdä opintoihin ja työhön liittyvät valintansa harkiten.

Aihekokonaisuuden toteuttamista tukevia opiskeluympäristöjä kehitetään yhteistyössä opiskelijoiden sekä muiden toimijoiden, kuten erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa. Lähidemokratia, media eri muodoissaan sekä nuorten toimintaryhmät tarjoavat väyliä aktiiviseen kansalaisuuteen. Elinkeino- ja työelämän sekä yrittäjyyden tuntemusta opiskelijat rakentavat perehtymällä näihin elämänalueisiin käytännössä ja erilaisten tietolähteiden avulla. Harjoitusyritystoiminta sekä yritysten, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tehtävät yhteiset projektit voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuuden tavoitteena on luoda yleiskuva hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavista psyykkisistä, sosiaalisista, fyysisistä, yhteiskunnallisista ja kulttuurisista tekijöistä. Elämönhallinnan taidot ja itsetuntemus sekä terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät tiedot, taidot, asenteet, arvot ja tahto ovat aihekokonaisuuden keskeisiä sisältöjä. Aihekokonaisuudella edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista, vahvistetaan mielenterveyden suojatekijöitä ja opitaan tunnistamaan mahdollisia riskitekijöitä. Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kulttuurista hyvinvointia ymmärtäen inhimillistä moninaisuutta sekä ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita
- ymmärtää omaan, lukioyhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia, miten niiden ylläpitämiseen voi osallistua
- tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, kuten kiusaamisen, häirinnän, rasismien ja yhteisön ulkopuolelle jättämisen, sekä osaa puolustaa itseään ja muita näiltä
- osaa käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin
- osaa toimia ongelma- ja poikkeustilanteissa sekä tarvittaessa hakeutua ja ohjata toisia hakeutumaan palvelujärjestelmän tarjoaman avun piiriin
- osaa toimia oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi lukiossa, lähiyhteisöissä ja yhteiskunnallisesti
- tuntee hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisia edistämiskeinoja sekä osaa kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Aihekokonaisuus on osa lukion hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää toimintakulttuuria, jossa yhteisöllisyys ja keskinäinen huolenpito korostuvat. Hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmat liittyvät myös opiskelijakunnan toimintaan, kodin ja oppilaitoksen yhteistyöhön, oppilaitosruokailuun sekä opiskeluhuoltoon. Aihekokonaisuuden

toteuttamiseksi lukio voi tehdä yhteistyötä nuoriso-, liikunta-, kulttuuri- ja sosiaalitoimen sekä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita kestäväan elämäntapaan ja toimintaan kestäväan kehityksen puolesta. Kestäväan kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana on ihmisen toiminnan sopeuttaminen luonnonympäristöjen kantokykyyn ja luonnonvarojen rajallisuuteen sekä ekosysteemipalveluiden toimivuudesta huolehtiminen. Pyrkimyksenä on opiskelijoiden kasvaminen vastuullisiksi toimijoiksi, joilla on taito ja tahto toimia kestäväan tulevaisuuden puolesta omassa elämässään.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee perusasiat kestäväan elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden yhteensovittaminen tekee elämäntavasta kestäväan
- osaa analysoida ja arvottaa luonnonympäristöissä, rakennetuissa ympäristöissä ja sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvia muutoksia sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta
- tuntee ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tiedostaa niiden merkityksen ympäristölle ja ihmisen toiminnalle .
- osaa analysoida globalisoitumista ja sen vaikutuksia kestäväan elämäntapaan paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä tuntee keinoja köyhyyden ja eriarvoisuuden lievittämiseksi
- osaa analysoida kestäväan elämäntavan, tuotanto- ja kulutustapojen sekä poliittisten päätösten välisiä yhteyksiä
- osaa noudattaa luontoperustastaan ja kulttuuriperinnöstään ylisukupolisesti huolehtivaa elämäntapaa
- osaa tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa edistääkseen yhteisvastuullisesti kestäväan ja oikeudenmukaista kehitystä.

Aihekokonaisuuden toteuttamisessa luodaan yleiskuva muutostarpeista ja niiden mittavuudesta sekä tuodaan esiin jo tehtyjä korjauksia ja muutosmahdollisuuksia. Kasvaakseen kestäväan kehityksen aktiiviseksi edistäjäksi opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla valinnoillaan ja teoillaan on merkitystä. Globaalin vastuun näkökulman sisällyttäminen lukion toimintaan edistää kestäväan elämäntavan oppimista. Lukio voi tukea kestäväan kehityksen toteutumista laatimalla oman kestäväan kehityksen ohjelman. Keskeistä kestäväan kehityksen ohjelman toteuttamisessa on opiskelijoiden osallisuus sekä yhteistyö järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta ja monikielisyyttä, antaa aineksia kulttuuri-identiteettien rakentamiseen sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä. Aihekokonaisuuden keskeisenä lähtökohtana on lukion opiskelijoiden oma kokemusmaailma, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutkia, mistä osallisuus ja toimintakykyisyys muodostuvat kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa, kansainvälistyneessä työelämässä ja monitulkintaisessa, keskinäisriippuvuuksien muovaamassa maailmassa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ihmisoikeuksia ja osaa pohtia ihmisoikeuksien edistämistä kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa yhteisöissä
- osaa reflektoida kulttuuriperintöjä, arvoja, taloudellisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- vahvistaa myönteisiä kulttuuri-identiteettejään ja kulttuurien tuntemustaan sekä oppii näkemään asioita toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin ja harjaantuu toimimaan kulttuuritulkkina
- ymmärtää, miten aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ovat muodostuneet sekä mikä voi olla hänen ja hänen yhteisöjensä tehtävä kulttuuriperinnön vaalimisessa ja uusintamisessa
- vahvistaa kielitietoisuuttaan, monikielisyyttään ja monilukutaitoaan
- osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen
- saa tilaisuuksia harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen osaamistaan tehden luovaa, monenkeskistä yhteistyötä hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Aihekokonaisuuden teemoja käsitellään mahdollisuuksien mukaan autenttisissa ja monikielisissä opiskeluympäristöissä. Opiskeluympäristöjen rakentamisessa lukio voi hyödyntää kansainvälisen toiminnan verkostojaan ja kotikansainvälisyyden keinovalikoimia. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa. Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kieli- ja kulttuuriympäristönä sekä hyvien tapojen edistämiseen. Lukion traditiot, juhlat ja muut tapahtumat voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Monilukutaito ja mediat

Aihekokonaisuus syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden keskeisestä asemasta ja merkityksestä ihmisenä kasvamiselle ja kulttuurille. Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoja tulkita, tuottaa ja arvottaa tekstejä eri muodoissa ja konteksteissa. Medialukutaito on osa monilukutaitoa. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen tai kinesteettisten symbolijärjestelmien tai niiden yhdistelmien muodostamia kokonaisuuksia. Monilukutaito tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Erilaiset lukutaidot kehittyvät kaikessa opetuksessa ja kaikissa oppiaineissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja kehittää monilukutaitoaan, erityisesti monimuotoisten tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista
- syventää käsitystään eri tieteen- ja taiteenalojen kielten merkityksestä opiskelussa ja työelämässä

- harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa
- syventää vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitojaan kehittämällä yhteisen mediatuottamisen osaamistaan yhdessä muiden kanssa eri viestintäympäristöissä ja eri välinein
- harjaantuu mediakriittisyyteen perehtymällä medioiden toimintaan vaikuttaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöihin
- tuntee tekijänoikeuksia ja sananvapautta koskevia keskeisiä normeja sekä osaa analysoida medioihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä
- osaa käyttää monilukutaitoa ja medioita itseilmaisussa ja vuorovaikutuksessa sekä toimia vastuullisesti sisällön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.

Opiskelijoiden monilukutaidon kehittymistä tukee oppiaineiden välinen yhteistyö, opiskelu monipuolisissa opiskeluympäristöissä, opiskelijoiden omien ideoiden ja toimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä yhteistyö esimerkiksi medioiden, kirjastojen sekä tutkimus- ja kulttuurilaitosten kanssa. Opiskelijat oppivat erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä mediassa toimimisen tapoja esimerkiksi osallistumalla mediamateriaalin laatimiseen. Lukion tieto- ja viestintäteknologian opetusikäytön suunnitelma voi tukea aihekokonaisuuden toteutusta.

Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuden tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä teknologisen ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutteisesta. Teknologian avulla ihminen rakentaa maailmaa tarpeidensa pohjalta uusia ratkaisuja etsien ja luoden. Teknologisten ratkaisujen perustana on tietämys luonnonlaeista ja -ilmiöistä. Luovuus ja ongelmanratkaisu, tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus sekä kestävä tulevaisuus ovat näkökulmia teknologian kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian kehityksen keskeisiä sisältöjä ovat elämäntapojen, toimintaympäristön ja yhteiskunnan muuttuminen. Aihekokonaisuutta voidaan lähestyä historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää eri oppiaineiden tietoja ja taitoja arvioidessaan teknologian eri ilmentymiä sekä pohtiessaan teknologisten innovaatioiden vaikutuksia ja teknologian moninaisia kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ihmisen suhdetta teknologiaan sekä osaa pohtia teknologian osuutta ja merkitystä elämäntapojen muotoutumisessa, yhteiskunnan muutoksissa ja ympäristön tilaan vaikuttavana tekijänä
- ymmärtää tieteen, taiteen ja teknologian kehityksen keskinäistä vuorovaikutusta
- rohkaistuu käyttämään omia mahdollisuuksiaan, luovuuttaan ja ongelmanratkaisutaitojaan hakiessaan ratkaisuja käytännöllisiin ongelmiin sekä oppii suhtautumaan erehdyksiin luovaan prosessiin kuuluvana kokemuksena
- oppii yhteistyön taitoja ja yrittäjyyttä sekä tutustuu teknologisilta ratkaisuiltaan kiinnostaviin yrityksiin ja innovatiivisiin työelämän toimijoihin
- osaa tehdä järkeviä teknologiaa koskevia valintoja kansalaisena ja kuluttajana
- osaa pohtia teknologian, talouden ja politiikan vuorovaikutusta sekä teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työpaikkojen kehitykseen, työn sisältöön ja työllisyyteen.

Ihmisen suhdetta teknologiaan pohditaan kodin, työelämän ja vapaa-ajanvieton näkökulmista. Teknologisen kehityksen suuntia ja vaihtoehtoja arvioidaan eettisin ja taloudellisin perustein sekä hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmista. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen ja osallistumaan sitä koskevaan

päätöksentekoon pitäen esillä pyrkimyksiä kestävään elämäntapaan. Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla teknologioiden soveltamiseen eri aloilla. Työskentely digitaalisissa ympäristöissä ja teknologia-alan eri toimijoiden kanssa voi olla osa aihekokonaisuuden toteutusta. Ohjauksella voidaan edistää tasa-arvoa opiskelijoiden valinnoissa.

5.3 Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine. Se tarjoaa aineksia kielellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen sekä oman identiteetin rakentamiseen. Opetus kehittää ajattelemisen taitoja ja vahvistaa sekä arjessa että opiskelussa tarvittavia oppimaan oppimisen taitoja ja vuorovaikutusosaamista. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Oppiaine on osa lukion kieli-, kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on taito ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti eri tilanteiden vaatimalla tavalla. Opetus tähtää sellaiseen kielen ja kirjallisuuden tuntemukseen sekä kielenkäyttö-, teksti-, moniluku-, vuorovaikutus- ja mediataitoihin, joita jatko-opinnot, työelämä ja yhteiskunnassa toimiminen edellyttävät. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit voivat koostua sanoista, kuvista, äänistä, numeroista tai niiden yhdistelmästä tai muista symbolijärjestelmistä. Opetus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tulkintaan ja eettiseen pohdintaan.

Kirjallisuudenopetuksen tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, lukukokemusten syventäminen sekä tekstien erittelemine ja tulkitsemine eri näkökulmista. Kirjallisuus tarjoaa elämyksiä ja tukee kriittisen ajattelun, empatian ja identiteetin sekä eettisen ja esteettisen pohdinnan kehittymistä ja kulttuuriperintöön tutustumista. Kirjallisuuden lukeminen monipuolistaa omaa ilmaisua.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus mahdollistaa omasta kielellisestä ja kulttuurisesta taustasta lähtevän identiteetin rakentamisen moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on oppia arvostamaan monikielisyyttä, kulttuurista monimuotoisuutta, kielellisiä ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat yhteydessä toisiinsa. Opiskelussa käytetään monipuolisia menetelmiä ja vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten verkkoympäristöjä, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia, sekä opiskelijoille merkityksellisiä, elämyksellisiä ja oppimisen iloa tuottavia tehtäviä. Tekstejä tuotetaan, tulkitaan ja jaetaan sekä yksin että yhdessä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien opetuksessa tehdään yhteistyötä oppimäärien välillä ja muiden oppiaineiden kanssa.

5.3.1 Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen taitoa, moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä erityisesti suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema Suomen enemmistökielenä ja opetuksen kielenä sekä saamen kieli maan alkuperäiskansan kielenä. Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Opetuksessa toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun yleiskielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen kuuluvat kurssien sisältöihin.

Opetuksen tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa suomen kielen taitoaan sekä teksti- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen itsensä ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen
- syventää ja monipuolistaa tietojaan kielestä, kauno- ja tietokirjallisuudesta, mediasta sekä vuorovaikutuksesta ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää monilukutaitoaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä ja tekstikokonaisuuksia tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- monipuolistaa vuorovaikutusosaamistaan siten, että osaa eritellä ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita tietoisena niiden konteksteista, niihin liittyvistä vuorovaikutusilmiöistä ja -taidoista sekä vuorovaikutusetiikasta
- ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden, tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen ja hallitsee yleiskielen normit
- syventää kielen ja kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituksiperiä sekä etsiä ja valikoida tilanteeseen sopivan tietolähteen
- ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia ja käyttää lähteitä oikein
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti kaikilla oppimäärän osa-alueilla sekä ymmärtää digitaalisuuden vaikutuksia kieleen, teksteihin ja vuorovaikutukseen
- nauttii kielestä ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta sekä ymmärtää niiden historiallisten juurten merkityksen ja näkyvyyden nykykulttuurissa.

Arviointi

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

Opiskelijan käsitys monimuotoisista teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyvät. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa ympäristöissä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hahmottamaan tekstejä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja
- monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta, lukemisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisenä, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana
- lisää tietojaan ja taitojaan puhumisesta ja ryhmäviestinnästä.

Keskeiset sisällöt

- oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit ja niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun
- tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa
- tekstien moniäänisyys
- proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen
- ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (ÄI2)

Opiskelijan käsitys kielen ja muiden ilmaisutapojen merkityksiä rakentavasta luonteesta, kielen vaihtelusta, kulttuurin merkityksestä ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kieli- ja tekstitietoisuuttaan sekä ymmärtää kielen ja kirjallisuuden yhteiskunnallisen, yksilöllisen, yhteisöllisen ja merkityksiä rakentavan tehtävän
- oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja käyttämään kieliopillisia käsitteitä tekstejä eritellessään
- ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa
- ymmärtää Suomen kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden, äidinkielen ja kielitaidon sekä tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen

- oppii suunnittelemaan, muokkaamaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä, antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä arvioimaan puhe- ja kirjoitustaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkitys identiteetin rakentamisessa
- kielen rakenteiden ja muiden merkityksiä rakentavien ilmaisutapojen analyysi, kielen metaforisuus
- suomen kielen vertailu muihin kieliin, kielen vaihtelu ja muuttuminen, kirjakielen normit, kehittäminen ja ohjailu, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys, kielten elinvoimaisuus
- kurssin teemaan liittyviä fiktiivisiä tekstejä ja faktatekstejä
- kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä analyttisesti ja eläytyen sekä omaa lukemistaan reflektoiden
- syventää käsitystään kaunokirjallisuudesta ja sen vaikutuskeinoista
- monipuolistaa taitoaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta sopivaa käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen ja oppii perustelevaan tulkintaansa
- oppii ymmärtämään kielen poeettista luonnetta
- ryhmäviestintätaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kaunokirjallisuuden lajit sekä niiden moninaisuus ja muuttuvuus
- monitulkintaisuus, kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kaunokirjallisuudessa ja omissa teksteissä
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta, erityisesti näytelmien ja runojen analyysi
- monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua, esimerkiksi teatterin, elokuvan ja taidekuvien erittelyä ja tulkintaa
- kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen näkökulmasta

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

Opiskelija oppii tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- osaa perustella niin kirjoittajana kuin puhujanakin monipuolisesti näkemyksiään
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja esimerkiksi ideologisista ja eettisistä lähtökohdista
- osaa tarkastella kirjallisuuden, muun taiteen ja median yhteiskunnallista vaikutusta ja kulttuurista merkitystä.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttamisen ja argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, tiedonhankinta ja -hallinta, viestinnän eettisyys
- sananvapaus, sensuuri, lähdekritiikki, tekijänoikeudet, mediakritiikki
- kantaa ottavan ja vaikuttavan kauno- ja tietokirjallisuuden keinoja ja lajeja
- argumentointitaidot, kantaa ottavien kirjoitusten ja puheenvuorojen harjoittelu

5. Teksti ja konteksti (ÄI5)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityyylisiä ja -lajisia tekstejä.

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä niiden maantieteellisissä, kielellisissä, ajallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä
- kehittää ja laajentaa omia suullisia ja kirjallisia ilmaisutapojaan
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa sijoittaa ne kulttuurikontekstiinsa.

Keskeiset sisällöt

- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä tekstin ilmestymisajankohdan että nykyajan kontekstissa
- tyylin vaikutus tekstiin ja kielenhuoltoon tyylin näkökulmasta
- suomalaisen ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia
- kirjallisuusaiheisia kirjoitus- ja puhetehtäviä, esimerkiksi puheenvuoro, draama tai essee

6. Nykykulttuuri ja kertomukset (ÄI6)

Opiskelija oppii tarkastelemaan nykykulttuurin ilmiöitä erityisesti kertomusten ja kertomuksellisuuden näkökulmasta. Opiskelijan käsitys suomalaisesta nykykulttuurista ja sen moninaisuudesta syvenee. Opiskelija syventää tietojaan vuorovaikutusetiikasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy ajankohtaisiin teksteihin ja ilmiöihin

- syventää käsitystään kielen ja tekstien merkityksestä kulttuurissa
- syventää käsitystään kertomuksista ja kertomuksellisuudesta kulttuurien keskeisenä ilmiönä sekä kerronnan ja ilmaisun keinoista
- tuntee Suomen ja muiden maiden nykykirjallisuuden ja -kulttuurin keskeisiä teoksia ja teemoja
- oppii toimimaan eettisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaisia kielen ja kulttuurin ilmiötä, esimerkiksi kielen ja tekstien muuttuminen digitaalisissa ympäristöissä, kieli ja identiteetti
- monimuotoisten tekstien ajankohtaiset lajit, esimerkiksi teatteri, mediatekstit, elokuva tai kuvat
- kertomukset ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa ja muussa kulttuurissa, intertekstuaalisuus, kuten myytit ja klassikot nykykulttuurissa
- nykysteosten käsittelyä, puhe- ja kirjoitustehtäviä kurssin teemoista sekä kielenhuoltoa
- dialoginen vuorovaikutus ja vuorovaikutusetiikka, myös verkossa

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (Ä17)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, mukauttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus osallistua toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli Puhvi-kokeeseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puheyhteisöistä
- syventää käsitystään vuorovaikutussuhteiden rakentumisesta, ylläpitämisestä ja jännitteistä
- kehittää kykyään toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita
- kehittää viestintärohkeuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja eri näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta, arviointi
- kielellinen ja ei-kielellinen viestintä
- arjen vuorovaikutustilanteet
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat sekä argumentointitaidot niissä
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (Ä18)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaen erilaisia tekstejä, erityisesti asiatyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä
- varmentaa taitoaan valmistella sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliältään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä
- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia teemoja
- löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun tuottamalla omaa tekstiä.

Keskeiset sisällöt

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely palautteen perusteella sekä yhdessä kirjoittaminen, tekstien jakaminen
- tekstien ymmärrettävyyden, havainnollisuuden ja eheyden harjoittelua sekä kielenhuoltoa
- kirjoittaminen monipuolisen aineiston pohjalta, kuten fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien pohjalta
- mediatekstien tuottamista ja analyysia

9. Lukutaitojen syventäminen (Ä19)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee. Opiskelija harjaantuu tuottamaan tekstien tulkintoja sekä puhuen että kirjoittaen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä
- syventää käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä, ominaisuuksista ja tekstilajeista
- varmentaa kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan sekä lukustrategioitaan
- syventää käsitystään tiedon- ja tieteenalojen kielistä ja puhutavoista.

Keskeiset sisällöt

- tekstitiedon ja -analyysin syventäminen, kielen, kirjallisuuden, kuvan ja median käsitteiden käyttö tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa
- fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien analysointia eri näkökulmista
- tekstikokonaisuuksien lukeminen, esimerkiksi esseiden, romaanien, novellien, tietokirjojen ja oppiaineen alaan kuuluvien tietotekstien lukemine

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

Lukupiiri (Ä110)

Kurssilla luetaan osallistujien valitsemaa kirjallisuutta ja keskustellaan teoksista yhteisissä kokoontumisissa ja verkossa. Kokoontumisia järjestetään lukuvuoden aikana noin kerran kuukaudessa, ja samanaikaisesti pidetään blogia. Kokoontumiset voidaan sopia pidettäväksi muulloinkin kuin koulupäivän aikana.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa tuntea kirjallisuusharrastuksen tuomaa iloa ja ottaa vastaan älyllisiä haasteita
- saa monenlaisia lukuelämyksiä kiinnostavaa teemaa käsittelevien teosten myötä
- saa syvällisen kuvan siitä, miten eri tavoin erilaiset teokset voivat lähestyä samaa teemaa
- saa eväitä ihmisen, ihmisyhteisöjen ja elämän ymmärtämiseen
- kehittyä kirjallisuuden lukijana, analysoijana ja tulkitsijana
- kehittyä kirjallisuuskeskustelijana.

Keskeiset sisällöt ja työtavat

- erilaisia kaunokirjallisia ja muita tekstejä yhteisesti valitusta teemasta
- tekstien tarkastelua lukemalla, kirjoittamalla ja keskustelemalla sekä käymällä teatterissa ja elokuvissa.

Luettava kirjallisuus

- päätetään kurssikohtaisesti.

Arviointi

- kurssilla sovitut kurssityöt
- osallistuminen tuntityöskentelyyn ja mahdollisiin retkiin
- arvosana: 4–10.

11. Teatteri tutuksi (ÄI11)

Opiskelija perehtyy lukemisen ja kokemisen kautta teatteriin ja näytelmien tekoprosessiin. Kurssi pyritään tekemään yhteistyössä jonkin teatterin kanssa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu näytelmäkirjallisuuteen ja teatteriin yhtenä taiteen lajina
- oppii lukemaan ja analysoimaan näytelmätekstejä eri näkökulmista ja konteksteista
- tutustuu teatterin eri ammattiryhmien tehtäviin
- oppii arvioimaan erilaisia näytelmiä ja niistä tehtyjä esityksiä
- tutustuu näyttelijän työhön ja roolin syntymiseen

Keskeiset sisällöt ja työtavat

- tutustutaan länsimaisen teatterin vaiheisiin
- luetaan ja käydään katsomassa erilaisia näytelmiä

- opitaan keskeisiä draamakirjallisuudessa ja teatterissa käytettäviä käsitteitä
- seurataan, kuinka teksti muuttuu esitykseksi. Mahdollisuuksien mukaan seurataan jonkin teatterin näytelmäntekoprosessia.
- perehdytään teatterikritiikkiin tekstilajina sekä lukemalla että tuottamalla
- osallistutaan mahdollisuuksien mukaan ajankohtaiseen teatterikeskusteluun

Luettava kirjallisuus

- päätetään kurssikohtaisesti.

Arviointi

- kurssin alussa sovitaan osallistumisen määrä ja tehtävät työt, jotka vaikuttavat kurssin läpäisemiseen.
- arvosana: hyväksytty/hylätty

12. Luovan kirjoittamisen kurssi (Ä12)

Kurssilla nautitaan kirjoittamisesta ja tuotetaan tekstejä vapaasti.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa rohkeasti etsiä omaa ominaislaatuaan kirjoittajana
- saa tukea ja ohjausta kirjoittamisharrastukseensa
- saa teksteistään palautetta sekä opettajalta että muilta kurssilaisilta
- oppii hyödyntämään saamaansa palautetta oman tekstin ja sen pyrkimyksen ehdoilla.

Keskeiset sisällöt ja työtavat

- kirjoitetaan monenlaisia pääasiassa kaunokirjallisia tekstejä
- tekstejä käsitellään yhdessä, ja annetun palautteen pohjalta kirjoittaja voi muokata ja hioa tekstejään ja siten kehittää ilmaisuaan
- syntyneitä tekstejä julkaistaan sovitulla tavalla.

Arviointi

- kurssin alussa sovitaan osallistumisen määrä ja tehtävät työt, jotka vaikuttavat kurssin läpäisemiseen.
- arvosana: hyväksytty/hylätty

13. Koulun verkkolehti (Ä13)

Kurssilla opetellaan ja kokeillaan mediakirjoittamista.

Tavoitteet

Kurssi antaa kirjoittamisvarmuutta ja harjaannuttaa yhdessä ideoimista sekä tutustuttaa kouluyhteisöön

Keskeiset sisällöt ja työtavat

- Kirjoitetaan tekstejä kiinnostavista ja ajankohtaisista, opiskelijoiden maailmaan läheisesti liittyvistä asioista ja ilmiöistä.
- Muokataan yhdessä tekstejä
Toimitus kokoontuu sovittuina aikoina.

Arviointi

Hyväksytty/hylätty

14. Draaman alkeiskurssi (ÄI14)

Draama on taideaine, jossa nuoren persoonallisuus kehittyy ilmaisullisin keinoin. Draaman luonne oppiaineena on kokonaisvaltainen. Draamassa harjoitetaan taiteitten välisyyttä ja kaikkia ilmaisun osa-alueita prosessinomaisena työskentelynä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- Kehittää vuorovaikutustaitojaan
- Rohkaistuu monipuolisessa itseilmaisussa
- Löytää itsestään uusia voimavaroja
- Kehittää myönteistä suhtautumistapaa yksilöitä ja erilaisia kulttuureja kohtaan
- Harjaantuu kehittämään omia ilmaisullisia perusvalmiuksia draaman ja muun luovan toiminnan alueilla.

Työtavat

- Tutustutaan ilmaisun eri alueisiin alkaen keskittymis-, liike -, ele-, mimiikka- ja improvisointiharjoituksista
- Ilmaisukeinoja laajennetaan äänen, musiikin ja visuaalisen aineiston avulla.
- Sekä yksilö- että ryhmätehtäviä.

Arviointi

Hyväksytty/hylätty

5.3.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen kielen taito ei opettajien arvion mukaan anna edellytyksiä suomen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielen rinnalle. Lukion suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen

perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä. Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomi toisena kielenä -opetus vahvistaa opiskelijan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema ja velvoitteet Suomen enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa.

Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta. Kursseilla toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

Opetuksen tavoitteet

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää suomen kielen taitoaan sekä monipuolistaa teksti- ja vuorovaikutustaitojaan siten, että pystyy käyttämään niitä ajattelun, oppimisen, vuorovaikutuksen ja vaikuttamisen välineenä
- osaa ja rohkenee ilmaista itseään ymmärrettävästi erilaisissa arkielämän ja opiskelun vuorovaikutustilanteissa
- syventää monilukutaitoaan siten, että kykenee tuottamaan, tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti eri tieteenalojen tekstejä sekä kehittää taitoaan etsiä, valita, muokata ja välittää tietoa erilaisista lähteistä
- havaitsee kielen vaihtelun puhujan, tilanteen ja alueen mukaan ja laajentaa tietojaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista ja työnjaosta
- vakiinnuttaa suomen kielen rakenteiden hallintaa ja tulee entistä tietoisemmaksi suomen kielen erityispiirteistä omaan kieleensä tai muihin kieliin verrattuna
- oppii ymmärtämään toisen kielen oppimisprosessia, pystyy tarkkailemaan omaa kielitaitoaan ja arvioimaan edistymistään, haluaa kehittää kielitaitoaan sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa ja osaa hyödyntää siinä erilaisia tapoja ja välineitä
- syventää kauno- ja tietokirjallisuuden tuntemusta ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään sekä rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa kaikilla oppimäärän osa-alueilla
- nauttii kielestä, kirjallisuudesta ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta
- osaa pohtia monikielisyytään, ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen, ja hänen käsityksensä kielen merkityksestä oppimisessa syvenee.

Arviointi

Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kursseista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettavat kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kursseihin, ja niiltä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten kurssien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, kirjoittajana ja tekstien tulkitsijana.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Tekstit ja vuorovaikutus (S21)

Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyy. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa viestintäympäristöissä. Hän osaa käyttää luontevasti ja monipuolisesti suomen kielen keskeisiä rakenteita.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon
- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja
- oppii lukio-opinnoissa tarvittavan yleiskielisen esitystavan sekä kirjallisesti että suullisesti sekä monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisenä, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä
- oppii ymmärtämään sanaston muodostumiskeinoja
- vahvistaa suomen kielen perusrakenteiden hallintaa sekä oppii hahmottamaan tekstejä rakenteellisina kokonaisuuksina ja lähestymään niitä analyttisesti
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä pystyy asettamaan tavoitteita suomen kielen opiskelulle ja rohkaistuu suomen kielen käyttäjänä
- harjaantuu käyttämään ja soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhaussa sekä ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen.

Keskeiset sisällöt

- lukion opiskelukulttuuri ja suomen kielen opiskelutekniikka sekä lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitoja puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit (kertovat, kuvaavat, ohjaavat ja pohtivat tekstit) sekä erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, kirjoitusprosessi ja lukustrategiat
- erilaiset vuorovaikutustilanteet ja niissä kommunikointiin tarvittavaa sanastoa
- yleiskielen ja puhekielen eroavaisuuksia, kielen rekisterit ja erilaiset kielimuodot, suomen kielen sananmuodostuskeinot
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- suomen kielen keskeisten rakenteiden kertaus
- virke, lause, sanaluokat, verbi, predikaatti, aikamuodot, tapaluokat

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (S22)

Opiskelijan käsitys suomen kielen rakenteesta, kielen vaihtelusta ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa kielitaitoaan ja lisää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- ymmärtää suomen kielen rakenteellisen luonteen sekä syventää tietoaan kirjakielen perusnormeista ja osaa soveltaa niitä omia tekstejä tuottaessaan
- ymmärtää äidinkielen ja kielitaidon merkityksen ajattelun, vuorovaikutuksen ja identiteetin rakentamisen välineenä
- ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa
- vahvistaa käsitystään suomalaisuudesta
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan ja erityisesti puhe- ja vuorovaikutustaitojaan, kehittää tiedon- ja tieteenalojen kielten hallintaa sekä oppii laatimaan suunnitellun puhe-esityksen.

Keskeiset sisällöt

- kielen, vuorovaikutuksen, kirjallisuuden, kulttuurin ja median merkitys
- eri tekstilajien hallinnan syventäminen
- lauseen rakenne (subjekti, predikaatti, objekti, kongruenssi) ja lausetyypit sekä erilaisten lauseiden tehtävät
- suomen kielen vertailu omaan äidinkieleen ja muihin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys
- suomen kielen ominaispiirteet, kielen vaihtelu ja kielen kuvallisuus
- kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa rektio, lauseiden ja kappaleiden sidosteisuus
- aineiston pohjalta kirjoittaminen ja kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaus ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- kuullun ymmärtämisen ja oman viestimisen harjoittelua
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi sekä palautteen antamisen ja vastaanottamisen harjoittelua

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (S23)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä monipuolistuu. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan eritellä ja tulkita fiktiivisiä ja digitaalisia tekstejä sekä kuvia ja liikkuvaa kuvaa
- oppii vertailemaan suomalaisia ja oman kulttuurin tekstejä
- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä
- ymmärtää kielikuvien, vertausten, monitulkintaisten ilmausten sekä idiomien merkityksen ja niiden kulttuurisidonnaisuuden
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- oppii ymmärtämään kielen poeettista käyttöä, esimerkiksi kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta
- syventää ryhmäviestintätietojaan ja -taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- yleiskuva suomalaisesta kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista
- kaunokirjallisuuden lajit ja niiden ominaispiirteitä
- kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kirjallisuudessa
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta suullisesti ja kirjallisesti, myös verkossa
- suomalaisen kirjallisuuden keskeinen teos
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen ja -ilmiöiden näkökulmasta
- viestien tulkitsemista ja tuottamista
- kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa pronominit, konjunktiot

4. Tekstit ja vaikuttaminen (S24)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä, niiden kieltä ja vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää erilaisia suullisia, kirjallisia ja multimodaalisia asiatekstejä, erityisesti mielipidetekstejä, syventää kriittistä lukutaitoaan ja oppii tarkastelemaan tekstien välittämiä arvoja
- oppii tunnistamaan, miten kielellä vaikutetaan
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- osaa muodostaa ja ilmaista mielipiteitään perustellen
- syventää kielen perusrakenteiden hallintaa, erityisesti sijamuotojen merkitystehtäviä ja rektioita.

Keskeiset sisällöt

- kantaa ottavat tekstit, argumentaatio ja retoriikka
- asiatekstin analysointi- ja tulkintaharjoituksia, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, esimerkiksi virallinen ja epävirallinen viestintä, käsitteellinen ja konkreettinen kielenkäyttö ja lukion eri oppiaineiden kielenkäyttötapoja
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot
- argumentoinnin keinot ja retoriset keinot, huumori, vaikuttaminen arjen vuorovaikutussuhteissa
- kaunokirjallisuus ja media (myös sosiaalinen media) vaikuttajana
- perustelemisen harjoittelusta sekä suullisesti että kirjallisesti
- ryhmäkeskustelutehtäviä sekä muita kommunikointiharjoituksia
- sananvapaus, sensuuri, tekijänoikeudet
- nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tarkastelua, rektio

5. Teksti ja konteksti (S25)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä, niiden piirteitä ja konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityyppisiä ja -lajisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan tekstejä niiden konteksteissa ja jatkumoissa ja suhteessa muihin teksteihin, muun muassa erityisalojen tekstit
- oppii erittelemään tekstien tyyli- ja muotoilteitä
- pystyy itsenäiseen tekstin tuottamiseen prosessiin ja kehittää omaa ilmaisutapaansa
- oppii valmistelemaan suullisen esityksen kirjallisuuden pohjalta yksin tai ryhmässä
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhe- ja viestintätekniikan näkökulmasta
- vakiinnuttaa tieto- ja viestintäteknologian osaamistaan.

Keskeiset sisällöt

- tyylin aineksien vaikutus tekstiin
- abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön sekä yleiskielen ja puhekielen erot
- tietokirjallisuus, etenkin essee, verkkotekstit ja multimodaaliset tekstilajit
- eläytyvää kirjoittamista ja kirjoittamista kirjallisuuden pohjalta
- kielenhuoltoa erityisesti tyylin näkökulmasta
- suullinen esitys, esimerkiksi esitelmä, puheenvuoro, draama, paneeli tai keskustelu
- kielitilanteiden vaihtelu ja puheen variaatio

6. Nykykulttuuri ja kertomukset (S26)

Opiskelija oppii tarkastelemaan suomalaista nykykulttuuria ja ilmiöitä. Opiskelija syventää tietojansa vuorovaikutuksesta. Opiskelija vahvistaa suomen kielen taitoaan teksteillä ja tehtävillä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu suomalaiseen kulttuuriin, erityisesti kirjallisuuteen sekä muihin taiteisiin ja

- mediakulttuuriin ja vertailee suomalaista kulttuuria tuntemiinsa muihin kulttuureihin
- perehtyy nykykulttuurin ilmiöihin ja ajankohtaisiin tekstilajeihin
 - tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä
 - oppii soveltamaan tietoaan suomen kielen normeista omia tekstejä tuottaessaan
 - oppii toimimaan sujuvasti, eettisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- tekstien ajankohtaiset lajit ja mediatekstit
- kertomukset mediassa, elokuvissa ja tv-sarjoissa (myytit, klassikot, tarinallistaminen)
- kielenhuollon kertausta, sanaston laajentamista ja vaikeita kielen rakenteita
- luetun ymmärtämistä, tekstien selittämistä, kirjoitelmia
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden harjoittelua
- suomalaista nykykirjallisuutta, kuten novelleja, lyhytproosaa, runoja, romaanikatkelmia sekä kokonaisteos

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (S27)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, muuttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen ja vuorovaikutussuhteiden luonteesta, ominaispiirteistä ja puheyhteisöstä
- harjaantuu viestimään tilanteen mukaisesti ja tulee tietoiseksi toimintamahdollisuuksistaan vuorovaikutustilanteissa
- kehittää kykyään toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita
- kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- oppii erottamaan eri tyyliä ja sävyä kirjoitetussa ja puhutussa kielessä
- oppii erittelemään ja hallitsemaan kielen lauserakenteita.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta ja arviointi
- suomen puhekielen erityispiirteitä ja kielioppia
- esiintymisen, neuvottelujen, kokosten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja käytänteet
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- erilaiset asiointitilanteet
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä ja suomalaista ja kansainvälistä puhekulttuuria
- kielen lausetason perusrakenteet, peruslauseen jäsenet ja suomen kielelle ominaiset lausetyypit

- sananmuodostuskeinojen kertausta

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (S28)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaen erilaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaiseen kulttuuriin, median aiheisiin sekä kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun eri tavoin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä
- harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon sekä rohkaistuu persoonalliseen kielen tuottamiseen
- syventää ja monipuolistaa kirjallisen ilmaisun taitojaan
- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään, arvioimaan ja arvottamaan ajankohtaisia teemoja
- löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun
- varmentuu kielen rakenteiden hallinnassa ja harjaantuu kirjoitusprosessiin ja yhdessä kirjoittamiseen.

Keskeiset sisällöt

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen, viimeistely ja palautteen antaminen
- kirjoittamista erilaisiin tarkoituksiin, muun muassa asia- ja asioimiskirjoittamista
- tekstin tuottamista erilaisista aineistoista ja luovaa kirjoittamista
- kirjoittamista materiaalin pohjalta sekä pohjatekstin tekstilajin ja kielen havainnointia, esimerkiksi tekstin kommentointia
- kielen rakenteita opiskelijoiden tarpeiden mukaan
- kielenhuollon kertaus: muun muassa sitaattivälimerkit, lähteiden lainaaminen
- suullinen tehtävä kurssin aiheista, esimerkiksi paneeli, keskustelu, alustus, puheenvuoro

9. Lukutaitojen syventäminen (S29)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä
- syventää käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä ja tekstilajeista
- syventää käsitystään tiedon- ja tieteenalojen kielistä ja puhetavoista
- kehittää suomalaisen kirjallisuuden tuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

- erilajisten kaunokirjallisten ja asiatekstien sekä eri tiedon- ja tieteenalan tekstien lukemista
- kirjallisuudesta keskustelemista ja kirjoittamista, oman lukukokemuksen jakamista
- kielen käsitteet tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa
- tekstianalyysi, tekstin rakenne, tekstilajit, intertekstuaalisuus

- vapaavalintainen kaunokirjallinen teos, esimerkiksi oman kulttuuri-identiteetin rakentumisen kannalta tärkeä teos
- kirjailija- tai teosesittely
- käännösharjoitus

5.4 Toinen kotimainen kieli

5.4.1 Ruotsi

Ruotsin kielen opetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään ruotsin kielen taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Ruotsin kielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia ruotsia ja käyttää taitoaan rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia ruotsinkielisissä ympäristöissä sekä Suomessa että Ruotsissa kuin muuallakin, missä se on mahdollista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoissa maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaidona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa ruotsin kielellä, mahdollisesti myös muilla pohjoismaisilla kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana. Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasolla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Ruotsin kielen opetuksen yhteiset tavoitteet

Ruotsin kielen eri oppimäärien opetuksen yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- kehittyä ruotsin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä
- rohkaistuu hyödyntämään ruotsin kieltä luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa ruotsin kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa

- myös kielirajat ylittäen
- kehitty tavoitteellisenä kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita
 - ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
 - osaa arvioida oman osaamisensa riittävyttä jatko-opintojen näkökulmasta
 - osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opiskelemassaan oppimäärässä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
A-oppimäärä	B2.1	B2.1	B1.2
B1-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1

Arviointi

Ruotsin kielessä arviointi perustuu ruotsin kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat ruotsin kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Kurssien suorittaminen

Kurssit tulee pääsääntöisesti suorittaa numerojärjestyksessä. Kurssi voidaan suorittaa itsenäisesti perustellusta syystä tämän opetussuunnitelman yleisten arviointiohjeiden mukaisesti. Kurssin itsenäinen suorittaminen edellyttää hyviä tietoja aineen edeltäviltä kursseilta. Seuraavia kursseja ei pääsääntöisesti voi suorittaa itsenäisesti: valtakunnalliset syventävät kurssit, koulukohtaiset soveltavat kurssit sekä kurssit RUA1, RUB0 ja RUB11.

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Jos opiskelija kuitenkin päätyy perustellusta syystä vaihtamaan oppimäärää, sen tulisi tapahtua ensimmäisen lukiovuoden aikana. Oppimäärää vaihdettaessa ruotsin kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kurssija luetaan hyväksi seuraavasti:

Kurssit	A-oppimäärä	B1-oppimäärä
Kurssi	1	→ 1
Kurssi	2	→ 2
Kurssi	3	→ 3
Kurssi	4	→ 4
Kurssi	5	
Kurssi	6	→ 5
Kurssi	7	→ 7
Kurssi	8	→ 6

Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi.

5.4.1.1 Ruotsi, A-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Ruotsi kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 vuorovaikutuksen ja tulkinnan taidoissa sekä B1.2 tuottamisen taidoissa ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

PAKOLLISET KURSSIT

Kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään

kieleen. Kurseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kurseilla. Kurseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurseittain.

Kurseilla voidaan käsitellä esimerkiksi seuraavia aihekokonaisuuksia: aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä, hyvinvointi ja turvallisuus, kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys sekä monilukutaito ja mediat. Suullista ja kirjallista vuorovaikutusta harjoitellaan muun muassa seuraavien viestintätilanteiden kautta: mielipiteen ilmaiseminen, lipun ostaminen, tienneuvominen, osto- ja puhelintilanteet sekä reagointi eri tilanteissa.

1. Ruotsinkielinen maailmani (RUA1)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita ruotsin kielen opiskelulle ja etsitään autenttisia ruotsinkielisiä kielenkäyttöympäristöjä sekä keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin, harrastuksiin, kiinnostuksen kohteisiin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (RUA2)

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen pohjoismaisessa kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä (RUA3)

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiirinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, ruotsinkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (RUA4)

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta ruotsin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (RUA5)

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (RUA6)

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa ruotsin kielellä myös muualla kuin Suomessa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihekokonaisuuksia sekä perehdytään esimerkiksi seuraaviin aihekokonaisuuksiin: kestävä elämäntapa ja globaali vastuu sekä teknologia ja yhteiskunta.

7. Kestävä elämäntapa (RUA7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmista ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (RUA8)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

9. Ruotsin abikurssi (RUA9)

Kurssilla harjoitellaan systemaattisesti ylioppilaskokeen eri osioita: kuullunymmärtämistä, luetunymmärtämistä, sanastoa ja rakenteita sekä kirjoitustehtäviä. Kurssilla kerrataan keskeinen kieliooppi. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

5.4.1.2 Ruotsi, B1-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

PAKOLLISET KURSSIT

Kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurseittain.

Kursseilla voidaan käsitellä esimerkiksi seuraavia aihekokonaisuuksia: työelämä, hyvinvointi ja turvallisuus, kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys sekä monilukutaito ja mediat. Suullista ja kirjallista vuorovaikutusta harjoitellaan muun muassa seuraavien viestintätilanteiden kautta: mielipiteen ilmaiseminen, lipun ostaminen, tienneuvominen, osto- ja puhelintilanteet sekä reagointi eri tilanteissa.

1. Minun ruotsini (RUB11)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Pohditaan ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät nuorten omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttäen kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet (RUB12)

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Kurssilla pohditaan eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on

ihmisen elämässä. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri ja mediat (RUB13)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

4. Monenlaiset elinympäristömme (RUB14)

Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti nuorten näkökulmasta.

5. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB15)

Kurssilla harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Tutkitaan mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihekokonaisuuksia sekä perehdytään esimerkiksi seuraaviin aihekokonaisuuksiin: kestävä elämäntapa ja globaali vastuu sekä teknologia ja yhteiskunta.

6. Viesti ja vaikuta puhuen (RUB16)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

7. Kestävä elämäntapa (RUB17)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

0. Tukikurssi lukion aloittaneille (RUB10)

Kurssi on ensisijaisesti tarkoitettu lukio-opiskelunsa aloittaneille opiskelijoille, jotka ovat suorittaneet RUB11-kurssin välttävin tiedoin. Kurssilla kerrataan keskeisiä rakenteita ja sanastoa sekä parannetaan kielenopiskelun valmiuksia lukiossa. Kurssin aihepiirit liittyvät esimerkiksi kouluun, vapaa-aikaan ja nuorten elämään. Kurssi suoritetaan ensimmäisen pakollisen ruotsin kurssin jälkeen. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä, mutta kurssin suorituksilla voi korottaa RUB11-kurssin arvosanaa.

8. Ruotsin abikurssi (RUB18)

Kurssilla harjoitellaan systemaattisesti ylioppilaskokeen eri osioita: kuullunymmärtämistä, luetunymmärtämistä, sanastoa ja rakenteita sekä kirjoitustehtäviä. Kurssilla kerrataan keskeinen kielioppi. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

5.5 Vieraat kielet

Kieltenopetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Kielten opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia kulttuurisesti, kansainvälisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoiden maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia kieliä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaimena. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa osaamillaan kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskelu ympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan. Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasolla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Vieraiden kielten opetuksen yhteiset tavoitteet

Vieraiden kielten eri oppimäärien opetuksen yhteisenä tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa kohdekielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- kehittyi tavoitteellisenä kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida omaa osaamistaan sekä suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten jatko-opintojen, työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmasta.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri kielissä tai oppimäärissä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.2	A2.2
Muut kielet B3	A2.1	A2.1	A2.1

Arviointi

Vieraissa kielissä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä kieli- ja oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat vieraiden kielten yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Kurssien suorittaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa vieraassa kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kurssiin luetaan hyväksi seuraavasti:

Kurssit	A-oppimäärä		B1-oppimäärä		B2-oppimäärä		B3-oppimäärä	
Kurssi 1	1	→	1	→	1	→	3	
Kurssi 2	2	→	2	→	3	→	5	
Kurssi 3	3	→	3	→	4	→	6	
Kurssi 4	4	→	4	→	2	→	4	
Kurssi 6	6	→	5	→	5	→	7	
Kurssi 7	7	→	7	→	6	→	8	
Kurssi 8	8	→	6					

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään tuetaan opiskelijan henkilökohtaisia oppimispolkuja. Opiskelijalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Kurssit

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssia numero 2. Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

- EN = englannin kieli
- RA = ranskan kieli
- SA = saksan kieli
- VE = venäjän kieli
- EA = espanjan kieli

5.5.1 Vieraat kielet A-oppimäärä, englantia

Opetuksen tavoitteet

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyä englannin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- ymmärtää englannin kielen merkityksen ja roolin kansainvälisen kommunikaation kielenä
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- osaa suunnitella kieliohjelmaansa tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista
- saa kokemuksia laajempien englanninkielisten tekstien lukemisesta, tulkitsemisesta ja käsittelystä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

PAKOLLISET KURSSIT

Lukio-opetukselle yhteisiä aihekokonaisuuksia (luku 5.2.) käsitellään soveltuvin osin kaikilla englannin kursseilla. Kaikilla kursseilla voidaan myös toteuttaa oppiainerajat ylittävää opetusta. Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta sekä erilaisia viestintätilanteita.

Kursseilla 1–2 jatketaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Opiskelujen edetessä kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien

edellyttämään kieleen sekä painotetaan kieltä tiedonhankinnan ja tiedon jakamisen välineenä.

1. Englannin kieli ja maailmani (ENA1)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin. Lisäksi pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaidon merkitystä nykymaailmassa.

2. Ihminen verkostoissa (ENA2)

Kurssilla jatketaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden harjoittelemista eri viestintäkanavia käyttäen. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä ja pohditaan kulttuurienvälisiä eroja viestinnässä. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (ENA3)

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaisia piirteitä. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, kulttuurienväliset erot viestinnässä, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA4)

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä ja ihmisoikeuskysymyksistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta ja harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuuta ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (ENA5)

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä tiedostetaan englannin kielen asema kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Vankennetaan omien tietoon tai mielipiteeseen perustuvien näkökantojen ilmaisua suullisesti ja kirjallisesti.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (ENA6)

Kurssilla pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Luetaan vaativia, eri tekstilajeja edustavia tekstejä, joita opiskelijat mahdollisesti kohtaavat jatko-opinnoissa tai työelämässä. Aiheet liittyvät myös talouselämään ja itsenäistyvän nuoren omaan talouteen ja elämänpiiriin.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

Kursseilla syvennetään pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihekokonaisuuksia ja taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan vaativien tekstien tulkittamista ja tuottamista sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa (ENA7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (ENA8)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, ymmärtää puhuttua kieltä ja toimia vuorovaikutuksessa. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kulttuurien välisiin eroihin viestinnässä kiinnitetään erityistä huomiota. Lisäksi kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

9. Yhteinen maailma (ENA9)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita vaativia, eri tarkoituksiin kirjoitettuja tekstejä, jotka käsittelevät ajankohtaisia aiheita. Kielen rakenteiden kertaaminen sekä päättökokeeseen valmistautuminen aloitetaan.

10. Englannin abikurssi (ENA 10)

Kurssilla kerrataan lukion keskeisiä rakenteita ja aihepiirejä sekä valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen. Tavoitteena on syventää ja vahvistaa opiskelijan taitoja kaikilla kielitaidon osa-alueilla.

11. Englantiin! (ENA11)

Kurssilla tehdään opintomatka Englantiin. Matka sisältää erilaisia opintokäyntejä. Opintokäynnit ja kurssin sisältö integroidaan eri oppiaineisiin.

Kurssi jakaantuu kolmeen osaan: 1) oman projektityön ja matkan suunnitteluun, 2) opintomatkkaan sekä projektityön tekemiseen, 3) oman projektityön esittelyyn. Oppilaat kustantavat opintomatkinsa itse.

5.5.2 Vieraat kielet A-oppimäärä, ranska ja saksa

PAKOLLISET KURSSIT

Kursseilla painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kerrataan, harjoitellaan ja syvennetään rakenteita sekä muita kielitaidon osa-alueita joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Kiinnitetään huomiota hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen. Opintojen edetessä kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen ja painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurseittain.

1. Kieli ja maailmani (RAA1, SAA1)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita kohdekielen opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi sekä autenttisia kohdekielisiä kielenkäyttöympäristöjä. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta ja kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (RAA2, SAA2)

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (RAA3, SAA3)

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, kohdekieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (RAA4, SAA4)

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta kohdekielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (RAA5, SAA5)

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmasta. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (RAA6, SAA6)

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin sekä laajempia talouden ilmiöitä.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa (RAA7, SAA7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa kohdekieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (RAA8, SAA8)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

9. Abikurssi (RAA9, SAA9)

Kurssilla harjoitellaan päättötutkinnon kaikkia osa-alueita oppilaiden tarpeiden ja toiveiden mukaan sekä kerrataan kieliopin keskeisiä kohtia. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

10. Matkakurssi (RAA10, SAA10)

Vaihto-ohjelma tai opintomatka kohdemaahan siihen liittyvine ennako- ja purkutehtävineen. Kurssia ei välttämättä tarjota vuosittain. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä

11. Kansainvälinen kielidiplomi (RAA11, SAA11)

Kurssi valmistaa suorittamaan kansainvälisen kielitutkinnon Sprachdiplom (SA) /DELTA (RA). Tutkinto soveltuu jokaiselle, joka tarvitsee diplomin kielitaidostaan ammattia tai opintoja varten. Ylimpien tasojen menestyksellinen suorittaminen on samalla reitti jatko-opintoihin Saksaan/Ranskaan.

5.5.4 Vieraat kielet B2- ja B3-oppimäärä, espanja, ranska, saksa ja venäjä

Suositus kurssien suoritusjärjestykseksi

Valtakunnalliset syventävät kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä. Uuden kielen (B3) lukiossa ottavat aloittavat kurssista 1. Jo peruskoulussa opiskelleet (B2) aloittavat kurssista 3. B3-kielen opiskelijat voivat suorittaa kaikki lyhyen kielen kurssit.

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi

- kehittyä kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (EAB31, RAB31, SAB31, VEB31)

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa (EAB32, RAB32, SAB32, VEB32)

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita (EAB33, RAB33, SAB33, VEB33, EAB21, RAB21, SAB21, VEB21)

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää (EAB34, RAB34, SAB34, VEB34, EAB22, RAB22, SAB22, VEB22)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (EAB35, RAB35, SAB35, VEB35, EAB23, RAB23, SAB23, VEB23)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat (EAB36, RAB36, SAB36, VEB36, EAB24, RAB24, SAB24, VEB24)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmioihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (EAB37, RAB37, SAB37, VEB37, EAB25, RAB25, SAB25, VEB25)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme (EAB38, RAB38, SAB38, VEB38, EAB26, RAB26, SAB26, VEB26)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

9. Kansainvälinen toiminta (EAB39, RAB39, SAB39, VEB39, EAB27, RAB27, SAB27, VEB27)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

10. Viesti puhuen ja kirjoittaen (EAB310, RAB310, SAB310, VEB310, EAB28, RAB28, SAB28, VEB28)

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

11. Abikurssi (EAB311, RAB311, SAB311, VEB311, EAB29, RAB29, SAB29, VEB29)

Kurssilla harjoitellaan päättötutkinnon kaikkia osa-alueita oppilaiden tarpeiden ja toiveiden mukaan sekä kerrataan kielipin keskeisiä kohtia. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

12. Matkakurssi (EAB312, RAB312, SAB312, VEB312, EAB210, RAB210, SAB210, VEB210)

Vaihto-ohjelma tai opintomatka kohdemaahan siihen liittyvine ennakko- ja purkutehtävineen. Kurssia ei välttämättä tarjota vuosittain. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

13. Kansainvälinen kielidiplomi (RAB313, SAB313, RAB211, SAB211)

Kurssi valmistaa suorittamaan kansainvälisen kielitutkinnon Sprachdiplom (SA) / DELF (RA). Tutkinto soveltuu jokaiselle, joka tarvitsee diplomin kielitaidostaan ammattia tai opintoja varten. Ylimpien tasojen menestyksellinen suorittaminen on samalla reitti jatko-opintoihin Saksaan/Ranskaan.

5.6 Matematiikka

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Sillä on merkittävä tai ratkaiseva rooli muun muassa tieteissä, teknologiassa, taloudessa, yrittäjyydessä, terveydenhuollossa ja turvallisuudessa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen, ilmiöiden mallintamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelevaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijaa rohkaistaan myös käyttämään ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä sekä tuetaan opiskelijan taitoa siirtyä toisesta matemaattisen tiedon esitysmuodosta toiseen.

Matematiikan opiskelussa hyödynnetään muun muassa dynaamisen matematiikan ohjelmistoja, symbolisen laskennan ohjelmistoja, tilasto-ohjelmistoja, taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä sekä mahdollisuuksien mukaan digitaalisia tiedonlähteitä. Edellä mainituista apuvälineistä käytetään jatkossa nimitystä tekniset apuvälineet.

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin
- oppii ymmärtämään ja hyödyntämään matemaattisesti esitettyä tietoa
- oppii käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä
- kehittää laskemisen, ilmiöiden mallintamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitojaan
- oppii kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin
- harjaantuu käyttämään tietokoneohjelmistoja matematiikan oppimisen ja tutkimisen sekä ongelmanratkaisun apuvälineinä ja arvioimaan apuvälineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta

Arviointi

Matematiikassa arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöä painottaen. Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään

matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen. Kurssien arviointi perustuu kokeessa osoitettuun osaamiseen, kurssin aikana mahdollisesti valmistuneisiin tuotoksiin ja oppimistilanteissa osoitettuun aktiivisuuteen. Kurssin alussa voidaan sopia myös muista arviointiperusteista.

Kaikilla matematiikan kursseilla on käytössä numeroarviointi (4–10).

Yleistä

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä oppimäärästä lyhyeen kursseja luetaan hyväksi seuraavasti:

MAA2 → MAB2

MAA3 → MAB3

MAA6 → MAB7

MAA8 → MAB4

MAA10 → MAB5.

Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän koulukohtaisia soveltavia kursseja erikseen sovittavalla tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle järjestetään mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyestä oppimäärästä pitkään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset kurssit luetaan hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän koulukohtaisiksi soveltaviksi kursseiksi. Matematiikan kurssien suorittaminen itsenäisesti ei ole suositeltavaa. Se on kuitenkin mahdollista erityisistä perustelluista syistä.

Yhteisistä aihekokonaisuuksista matematiikassa tulevat esille erityisesti yrittäjäyys, kestävä elämäntapa, globaali vastuu, teknologia ja yhteiskunta. Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa kursseja Helsingin yliopiston matematiikan ja tilastotieteen laitoksella.

5.6.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuisen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Luvut ja lukujonot (MAY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- pohtii matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- kertaa ja täydentää lukualueet, kertaa peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- osaa määrittää lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan
- saa havainnollisen käsityksen lukujonon summan määrittämisestä
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonojen tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- reaaliluvut, peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta
- funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys
- muotoa $a^x = b$, $x \in \mathbb{N}$ olevien yhtälöiden ratkaiseminen
- geometrinen jono ja summa

5.6.2 Matematiikan pitkä oppimäärä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle ammatillisten ja korkeakouluopintojen edellyttämät matemaattiset valmiudet sekä matemaattinen yleissivistys. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia ja tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä oppii niiden kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- rohkaistuu kokeilemaan ja tutkimaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, osaa seurata matemaattisen tiedon esittämistä, osaa lukea matemaattista tekstiä, osaa keskustella matematiikasta ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

PAKOLLISET KURSSIT

2. Polynomifunktiot ja -yhtälöt (MAA2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- osaa ratkaista toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkia ratkaisujen lukumäärää
- osaa ratkaista korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin ja polynomiepäyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja muotoa $(a + b)^n$, $n \leq 3$, $n \in \mathbb{N}$ olevat binomikaavat
- 2. asteen yhtälö ja ratkaisukaava sekä juurten lukumäärän tutkiminen
- 2. asteen polynomien jakaminen tekijöihin

- polynomifunktio
- polynomiyhtälöitä
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAA3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- osaa ratkaista geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

4. Vektorit (MAA4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- osaa tutkia kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- ymmärtää yhtälöryhmän ratkaisemisen periaatteen
- osaa tutkia kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektoreiden tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- suorat ja tasot avaruudessa

5. Analyttinen geometria (MAA5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrysten ja algebrallisten

käsitteiden välille

- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja
- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia yksinkertaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä pistejoukon yhtälön tutkimisessa sekä yhtälöiden, yhtälöryhmien, itseisarvoyhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

6. Derivaatta (MAA6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- osaa määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- tietää, kuinka rationaalifunktion suurin ja pienin arvo määritetään
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa ja rationaaliyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaisemisessa sekä polynomi- ja rationaalifunktion derivaatan määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- rationaaliyhtälö ja -epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

7. Trigonometriset funktiot (MAA7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometristen funktioiden yhteydet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ ja $\tan x = \frac{\sin x}{\cos x}$
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- osaa tutkia trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää trigonometrisia funktioita mallintaessaan jaksollisia ilmiöitä

- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä trigonometrinen funktioiden tutkimisessa ja trigonometrinen yhtälöiden ratkaisemisessa ja trigonometrinen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- yhdistetyn funktion derivaatta
- trigonometrinen funktioiden derivaatat

8. Juuri- ja logaritmifunktiot (MAA8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa potenssien laskusäännöt mukaan lukien murtopotenssit
- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää eksponenttifunktiota mallintaessaan erilaisia kasvamisen ja vähenemisen ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden tutkimisessa ja juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden yhtälöiden ratkaisemisessa sekä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktion derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- potenssien laskusäännöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat

9. Integraalilaskenta (MAA9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja integraalifunktion määrittämisessä sekä määrätyn integraalin laskemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali

- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

10. Todennäköisyys ja tilastot (MAA10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittää ja tulkita jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla.

Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

11. Lukuteoria ja todistaminen (MAA11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy logiikan alkeisiin ja tutustuu todistusperiaatteisiin sekä harjoittelee todistamista
- hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla
- syventää ymmärrystään lukujonoista ja niiden summista
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt

- konnektiivit ja totuusarvot
- geometrinen todistaminen
- suora, käännteinen ja ristiriitatodistus
- induktiotodistus

- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut ja Eratostheneen seula
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

12. Algoritmit matematiikassa (MAA12)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää algoritmista ajatteluaan
- osaa tutkia ja selittää, kuinka algoritmit toimivat
- ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan epälineaarisia yhtälöitä numeerisesti
- osaa tutkia polynomien jaollisuutta ja osaa määrittää polynomin tekijät
- osaa määrittää numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä algoritmien tutkimisessa ja laskutoimituksissa.

Keskeiset sisällöt

- iterointi ja Newton-Raphsonin menetelmä
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- Newton-Cotes-kaavat: suorakaidesääntö, puolisuunnikkasääntö ja Simpsonin sääntö

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan
- osaa tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen
- osaa tutkia lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja derivaatan laskemisessa annetun muuttujan suhteen sekä epäoleellisten integraalien, lukujonon raja-arvon ja sarjan summan laskemisessa sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- kahden muuttujan funktio ja osittaisderivaatta
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömydessä
- epäoleelliset integraalit
- lukujonon raja-arvo, sarjat ja niiden summa

KOULUKOHTAINEN SOVELTAVA KURSSI

14. Pitkän matematiikan abikurssi (MAA14)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaisnäkömyksen lukion aikana opitusta matematiikasta
- oppii hallitsemaan entistä laajempia useisiin matematiikan osa-alueisiin liittyviä kokonaisuuksia
- tutustuu matematiikan valtakunnalliseen ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

- aiemmin opiskeltujen kurssien sisällöt
- kurssin sisällöstä ja painotuksista voidaan sopia opiskelijoiden kanssa

5.6.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä ja monissa eri tieteissä.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään, oppii luottamaan omaan kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa ja rohkaistuu kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä
- kehittää käsitystään matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja arvioimaan sen luotettavuutta
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- osaa käyttää kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

PAKOLLISET KURSSIT

2. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omaan matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAB3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

4. Matemaattisia malleja (MAB4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- tutustuu ennusteiden tekemiseen mallien pohjalta
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusongelmien yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla
- lukujonot matemaattisina malleina

5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- arvioi erilaisia regressiomalleja mm. taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä diskreettien jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

- diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

6. Talousmatematiikka (MAB6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- ymmärtää talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- kehittää matemaattisia valmiuksiaan oman taloutensa suunnitteluun
- vahvistaa laskennallista pohjaansa yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä ja yhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

7. Matemaattinen analyysi (MAB7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kulun tutkimisessa ja funktion derivaatan sekä suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä

8. Tilastot ja todennäköisyys II (MAB8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittelytaitojaan
- osaa määrittää tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla hyödyntäen teknisiä apuvälineitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa, todennäköisyysjakauman odotusarvon ja keskihajonnan määrittämisessä, todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla sekä luottamusvälin laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin käsite

KOULUKOHTAINEN SOVELTAVA KURSSI

9. Lyhyen matematiikan abikurssi (MAB9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaisnäemyksen lukion aikana opitusta matematiikasta
- oppii hallitsemaan entistä laajempia useisiin matematiikan osa-alueisiin liittyviä kokonaisuuksia
- tutustuu matematiikan valtakunnalliseen ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

- aiemmin opiskeltujen kurssien sisällöt
- kurssin sisällöstä ja painotuksista voidaan sopia opiskelijoiden kanssa

5.7 Biologia

Biologian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus lisää ymmärrystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Biologian opetuksen tarkoituksena on lisäksi herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavan välttämättömyydestä ja luonnonvaroja säästävän kiertotalouden merkityksestä.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Opetuksen tuella opiskelija myös ymmärtää evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia, kuten geeniteknologiaa, hyödynnetään monin tavoin maataloudessa, teollisuudessa ja lääketieteessä. Opetus myös ohjaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologista tietoa voidaan hyödyntää arkielämässä, jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opetuksessa tehdään yhteistyötä erityisesti terveystiedon, mutta myös muiden oppiaineiden kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kiinnostuu biologisesta tiedosta ja motivoituu biologiaa koskevien uutisten seuraamiseen
- saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa
- ymmärtää, mikä on biologialle tieteenalana ominaista, tuntee biologisia rakenteita ja prosesseja, perinnöllisyyttä sekä ymmärtää evoluution merkityksen
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin
- osaa asettaa kysymyksiä ja tutkimusongelmia tarkasteltavista ilmiöistä
- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa
- osaa hankkia, käsitellä, analysoida ja tulkita tutkimusaineistoa sekä arvioida ja esittää tutkimustuloksia
- osaa työskennellä digitaalisissa opiskeluympäristöissä, laboratoriossa ja maastossa
- arvioi kriittisesti median kautta välittyvää biologista tietoa
- käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti biologian opiskelun tukena
- perehtyy biologian soveltamiseen eri aloilla
- osaa soveltaa ja käyttää biologisia tietoja ja taitoja arkielämässä
- arvostaa eliökunnan monimuotoisuutta, tiedostaa kestävästä kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta, ja taidot, kuten ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky arvioida tietoa kriittisesti.

Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut.

Pakollisilla ja valtakunnallisilla syventävillä kursseilla on käytössä numeroarviointi (4 - 10). Koulukohtaiset soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (S/H).

Yleistä

Kurssit B11 ja B12 voi opiskella missä järjestyksessä tahansa. B13-kurssin opiskelu edellyttää kurssia B11. B14-kurssi sopii mihin tahansa opintojen vaiheeseen. B15-kurssin opiskelu edellyttää kursseja B11 ja B13. B16 on suunnattu biologian ylioppilaskokeeseen osallistuville, ja se opiskellaan biologian opintojen loppuvaiheessa ennen ylioppilaskirjoituksia. B17-kurssin voi opiskella pakollisten kurssien B11 ja B12 jälkeen. B18-kurssi edellyttää B15-kurssin hyväksytyä suoritusta. B19-kurssin voi suorittaa missä tahansa opintojen vaiheessa.

Biologian kursseista itsenäisesti voi suorittaa kurssit B11, B12, B13, B14 ja B15. Itsenäisestä suorituksesta sovitaan aina kurssin opettajan kanssa, ja siihen tarvitaan lupa rehtorilta. B19-kurssi suoritetaan aina itsenäisesti.

B18-kurssi järjestetään yhteistyössä Helsingin yliopiston Biotieteellisen tiedekunnan sekä Helsingin normaalilyseon kanssa.

Biologian opetuksessa tehdään yhteistyötä eri biologian alojen asiantuntijoiden, järjestöjen ja yritysten kanssa. Myös eri oppiaineiden välinen yhteistyö monipuolistaa biologian opintoja. Opetuksessa hyödynnetään koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä kuten esimerkiksi Viikin alueen luontoa sekä pääkaupunkiseudun museoita ja tiedekeskusta. Biologian opetuksessa kaikki aihekokonaisuudet ovat luonteva osa opetusta. Tieteenalan luonteen vuoksi aihekokonaisuuksista korostuvat erityisesti kestävä elämäntapa ja globaali vastuu.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Elämä ja evoluutio (B11)

Kurssilla perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Kurssilla tutustutaan myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua. Keskeinen näkökulma kurssilla on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan

- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, prosessit ja merkityksen
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä
- työskentelee kokeellisesti ja toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen tai projektin yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet, perusedellytykset ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologisen tiedon esittäminen mallien avulla

Solu elämän perusyksikkönä

- elämän syntyvaiheet
- solujen rakenne ja energiatalous
- DNA ja geenien ilmeneminen

Eliön elinkaari

- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu
- kasvu, kehittyminen ja kuolema

Evoluutio

- luonnonvalinta ja sopeutuminen
- lajien syntyminen ja häviäminen
- eliökunnan sukupuu

Biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti

2. Ekologia ja ympäristö (BI2)

Kurssi tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta sekä sen uhkia Suomessa ja muualla maailmassa. Keskeisinä teemoina ovat luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät ja mahdollisuudet suojella monimuotoisuutta. Kurssi perehdyttää myös muihin ekologiisiin ympäristöongelmiin. Kurssilla tehdään itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoinen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai kehittämisprojekti.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakenteiden, vuorovaikutusten ja toimintojen periaatteet
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle

- hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä sekä tuntee menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia
- ymmärtää ekososiaalisen sivistyksen ja kestävä elämäntavan välttämättömyyden sekä oppii toimimaan niiden mukaisesti
- osaa suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimuksen tai ympäristön tilaa koskevan yhteisen kehittämissuunnitelman.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutukset
- ekosysteemien rakenne ja palautuvuus
- aineiden kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä
- luonnon monimuotoisuus
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja eliöiden levinneisyys

Ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- ilmastonmuutoksen ekologiset vaikutukset
- luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin kohdistuvat uhkat
- aineiden kiertoon ja energian virtaukseen liittyvät ongelmat
- paikalliset ympäristöongelmat

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Solu ja perinnöllisyys (BI3)

Kurssin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärrystä solun rakenteesta ja toiminnasta. Kurssilla tarkastellaan myös solun toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Kurssin työtavoille on keskeistä kokeellisuus ja opiskelijan omat tutkimukset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää käsitteitä, malleja ja teorioita tarkastellessaan soluihin ja perinnöllisyyteen liittyviä ilmiöitä
- syventää osaamistaan solun eri osien toiminnasta ja ymmärtää eliöiden rakenteiden ja toimintojen pohjautuvan solutason prosesseihin
- tutkii erilaisia soluja, solukoita ja kudoksia ja tulkitsee niiden rakenteita
- arvioi solujen ja geenien toimintaa koskevan tiedon merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Solu tutkimuskohteena

- miten soluja tutkitaan
- solubiologisen tiedon ja genomitiedon tarve ja käyttö

Eliöt rakentuvat soluista

- biomolekyylit
- tumallisen ja tumattoman solun rakenne ja toiminta
- DNA:n ja RNA:n rakenne
- proteiinisynteesi ja epigeneettinen säätely

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytymisen perusteet

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meioosissa
- geenien periytyminen ja ominaisuuksien siirtyminen sukupolvelta toiselle
- mutaatiot ja mutageenit

Solubiologinen tutkimus laboratoriossa tai sähköisten aineistojen avulla

4. Ihmisen biologia (BI4)

Kurssilla perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen terveyteen. Kurssilla tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa analysoida kudosten ja elinten rakenteiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelyä sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia siihen
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia
- osaa selittää elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan
- ymmärtää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- osaa toteuttaa pienimuotoisen ihmisen elimistön toimintaa mittaavan tutkimuksen ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

Energia, aineenvaihdunta ja sen säätely

- ravintoaineet ja ruoansulatus
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö ja hengityksen säätely

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elintoimintojen säätely

- hermosto ja aistit
- umpirauhaset ja hormonit
- lämmönsäätely
- kemiallinen tasapaino
- elimistöjen sopeutuminen ja puolustusmekanismit

Lisääntyminen

- hedelmöitys, raskaus ja synnytys
- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- perimän ja ympäristön merkitys

Ihmiselimistön toimintaa mittaava tutkimus

5. Biologian sovellukset (BI5)

Kurssin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa. Kurssilla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Kurssilla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää biologian innovaatioiden ja sovellutusten merkityksen yhteiskunnassa
- tutustuu bioteknologian menetelmiin, tuotteisiin ja mahdollisuuksiin edistää kestävä tulevaisuutta
- ymmärtää geeniteknologian mahdollisuudet lääketieteessä ja teollisuudessa
- ymmärtää mikrobien merkityksen luonnossa ja erilaisissa bioteknologian prosesseissa
- ymmärtää kasvien ja eläinten jalostuksen merkityksen ravinnontuotannossa
- osaa arvioida bioteknologian ja genetiikan sovellusten mahdollisuuksia, uhkia ja eettisiä kysymyksiä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen yksin tai yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Bioteknologian sovellukset ja merkitys

- ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottaminen uusiutuvien luonnonvarojen avulla
- bioteknologian sovellukset teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa

Mikrobiologian sovellukset ja merkitys

- bakteerien ja virusten rakenne ja toiminta
- bakteerien viljely, käsittely ja tunnistaminen
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Geeniteknologian sovellukset ja merkitys

- geenitekniikan menetelmät
- genomitieto

- mikrobit geeniteknologiassa

Kasvi- ja eläinjalostus

Biologian sovellusalaan liittyvä koe tai tutkimus

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

6. Biologian abikurssi (BI6)

Kurssilla kerrataan ja syvennetään aiemmilla biologian kursseilla opiskeltuja biologian keskeisiä sisältöjä, lukion aihekokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä. Kurssi perehdyttää biologian tietojen ja taitojen soveltamiseen biologian ylioppilaskokeessa. Kurssilla tutustutaan biologian ylioppilaskokeen erityyppisiin kysymyksiin ja harjoitellaan niihin vastaamista yksin ja yhdessä muiden kanssa.

Kurssin tavoitteiden asettamisessa ja keskeisten sisältöjen valinnassa huomioidaan myös opiskelijoiden toiveet.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää biologialle tyypillisiä käsitteitä
- osaa antaa ilmiöistä lajiesimerkkejä
- ymmärtää aiempien kurssien keskeisiä sisältöjä ja niiden välisiä yhteyksiä
- osaa suunnitella ja jäsentää esseetyyppisiä vastauksia
- osaa analysoida, tulkita, arvioida, soveltaa ja esittää biologista tietoa ylioppilaskokeen erilaisten tehtävien edellyttämällä tavalla.

Keskeiset sisällöt

Pakollisen ja valtakunnallisten syventävien kurssien keskeiset sisällöt

- keskeiset käsitteet
- sisältöihin liittyvät lajiesimerkit

Aihekokonaisuudet

- kestävä elämäntapa
- globaali vastuu

Biologian ylioppilaskoe

- erilaiset tehtävätyypit
- vastausten suunnittelu ja jäsentäminen
- biologisen tiedon analysointi, tulkinta, arviointi, soveltaminen ja esittäminen erilaisten tehtävien edellyttämällä tavalla

7. Biologian laboroinnit (BI7)

Kurssi perehdyttää biologian laboratoriotyöskentelyyn ja syventää ymmärrystä biologian pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien keskeisistä sisällöistä.

Kurssin työtavoille on keskeistä kokeellisuus. Kurssilla työskennellään laboratoriossa, käytetään mikroskooppia sekä suunnitellaan ja toteutetaan kokeellisia töitä yksin ja ryhmässä. Laboratoriotyöskentelystä tehdään työselostuksia, ja kurssista pidetään kurssipäiväkirjaa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu erilaisiin biologian tutkimusvälineisiin
- harjoittelee kokeellista laboratoriotyöskentelyä
- osaa suunnitella ja toteuttaa biologisen kokeen yksin tai yhdessä muiden kanssa
- osaa esittää tutkimustuloksia
- ymmärtää turvallisen laboratoriotyöskentelyn periaatteet
- syventää biologisia tietojaan ja taitojaan
- saa valmiuksia biologian alan jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Biologian pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien keskeisten sisältöjen syventäminen laboratoriotöiden avulla

8. Geenitekniikan työt (BI8)

Kurssilla syvennetään ymmärrystä geeniteknologian sovelluksista ja merkityksestä. Kurssilla työskennellään Helsingin yliopiston Biotieteiden laitoksen laboratoriossa tutkijakoulun tohtoriopiskelijoiden johdolla. Opiskelija saa henkilökohtaista ohjausta laboratoriotöiden tekemiseen.

Kurssin työtavoille on keskeistä kokeellisuus, ja kurssilla perehdytään geenitekniikan menetelmiin käytännössä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietämystään ja ymmärrystään geenitekniikasta
- ymmärtää turvallisen laboratoriotyöskentelyn periaatteet
- perehtyy geenitekniikan tutkimusvälineistöön
- työskentelee laboratoriossa käyttäen erilaisia geenitekniikan työtapoja
- tutustuu biotieteelliseen tutkimukseen ja työskentelyyn yliopistossa
- saa valmiuksia biotieteiden jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

- DNA:n eristäminen
- PCR
- elektroforeesi
- geenin kloonaus
- entsyymien käyttö geenitekniikassa
- sekvensointi
- bioinformatiikka

9. Lajintuntemus (BI9)

Kurssi tukee luonnontieteellisen maailmankuvan muodostumista ja perehdyttää systematiikkaan sekä Suomen luonnon muotoisuuteen. Kurssilla opiskellaan Suomen yleisimpiä kasvi-, sieni ja eläinlajeja. Lajintuntemus syventää biologista osaamista, tukee valmistautumista biologian ylioppilaskokeeseen ja antaa valmiuksia biologian alan jatko-opintoihin.

Kurssi opiskellaan itsenäisesti annetun lajilistan avulla. Kurssin laajuus on ½ kurssia.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy Suomen yleisimpiin kasvi-, sieni- ja eläinlajeihin
- syventää ymmärrystään systematiikasta
- saa valmiuksia biologian ylioppilaskokeeseen
- saa valmiuksia biologian alan jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Suomen yleiset eliölajit

- kasvit
- sienet
- eläimet

Systematiikka

Biologian ylioppilaskoe ja jatko-opinnot

- lajiesimerkit

5.8 Maantiede

Maantieteen opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja antaa hänelle valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössä, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua ekososiaalisesti sivistyneeksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Tutkiva lähestymistapa auttaa opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä, paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnaissa ja visuaalisessa esittämisessä. Geomedialla tarkoitetaan karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen monipuolista käyttöä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentamista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia. Opetuksessa hyödynnetään myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana
- kehittää maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä hahmottaa maailmaa ja sen monimuotoisuutta
- ymmärtää, tulkitsee, soveltaa ja arvioi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomeidia tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä
- osaa havainnoida arkiympäristöjä sekä kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- osaa kriittisesti pohtia ajankohtaisia maailman tapahtumia ja niihin vaikuttavia tekijöitä
- osaa havainnoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee, ja osaa pohtia mahdollisia ratkaisuja eriarvoisuusongelmiin
- ymmärtää, mitä ihmisoikeudet tarkoittavat, ja arvostaa kulttuurien moninaisuutta
- tuntee aluesuunnittelun keinoja sekä osaa osallistua ja vaikuttaa oman lähiympäristönsä kehittämiseen

- kiinnostuu maantieteellisestä tiedosta ja motivoituu seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia eri puolilla maailmaa
- osaa käyttää maantieteellisiä tietoja ja taitoja arkielämässä
- tietää, millaisissa ammateissa ja työtehtävissä maantieteellistä osaamista tarvitaan
- toimii paikallisiin, alueellisiin ja globaaleihin kysymyksiin kantaaottavana ja kestävästä kehitystä edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat paitsi opiskelijan tiedot ja peruskäsitteiden hallinta myös maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito sekä tiedonprosessointitaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot.

Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös opiskelijan osoittamat tiedot ja taidot koulussa toteutetussa osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa. Pakollisilla ja valtakunnallisilla syventävillä kursseilla on käytössä numeroarviointi (4–10). Koulukohtaiset soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (S/H).

Yleistä

Ensimmäisenä kurssina opiskellaan GE1. Kurssit GE2 ja GE3 opiskellaan ennen GE4-kurssia. GE5-kurssi on suunnattu maantieteen ylioppilaskokeeseen osallistuville, ja se opiskellaan maantieteen opintojen loppuvaiheessa ennen ylioppilaskirjoituksia. GE6-kurssin voi opiskella jo GE1-kurssin jälkeen. GE7-kurssi sopii mihin tahansa opintojen vaiheeseen.

Itsenäisesti voi suorittaa kurssit GE2, GE3, GE4 ja GE5. Itsenäisestä suorituksesta sovitaan aina kurssin opettajan kanssa, ja siihen tarvitaan lupa rehtorilta. GE7-kurssi suoritetaan aina itsenäisesti.

Eri oppiaineiden välinen yhteistyö monipuolistaa maantieteen opintoja. Maantieteen opetuksessa tehdään yhteistyötä eri maantieteen alojen asiantuntijoiden, järjestöjen ja yritysten kanssa. Opetuksessa hyödynnetään myös koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä.

Maantieteen opetuksessa kaikki aihekokonaisuudet ovat luonteva osa opetusta. Tieteenalan luonteen vuoksi aihekokonaisuuksista korostuvat erityisesti kestävä elämäntapa ja globaali vastuu sekä monilukutaito ja mediat.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Maailma muutoksessa (GE1)

Kurssi perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnonriskien, ympäristöriskien että ihmiskunnan riskien kannalta. Kurssi käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia hillitä, varautua, ennakoita sekä sopeutua riskeihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys, kiertotalous ja globaalit kehityskysymykset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- tunnistaa luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyviä riskialueita maapallolla
- ymmärtää, millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee ja mitkä tekijät vaikuttavat niihin
- osaa vertailla ja arvioida alueiden riskiherkkyyttä ja riskien vaikuttavuutta alueiden luonnonvarojen ja kehittyneisyyden näkökulmasta
- tietää, millaisten ratkaisujen avulla riskejä voidaan hillitä tai niiden vaikutuksia lieventää, sekä tuntee mahdollisuudet ennakoita ja varautua riskeihin sekä toimia kestäväen kehityksen mukaisesti
- osaa analysoida maailman eri alueiden myönteistä kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa globaaleja kysymyksiä koskevan tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä sekä osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia alueellisia uutisia eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot omasta lähiympäristöstä ja muuttuvasta maailmasta
- maantieteelliset tutkimustaidot ja geomedia
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja innovaatioita koskevat ajankohtaiset uutiset maapallon eri alueilla
- maailman karttakuvan ja paikannimistön syventäminen

Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautuminen

Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin varautuminen ja sopeutuminen

- ilmastonmuutos ja muut globaalit ympäristöriskit
- resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja biotalous
- maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja vahvuudet

Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehityskysymykset

- inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat, hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus, haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Sininen planeetta (GE2)

Kurssilla tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kurssilla tutustutaan luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomeedia hyväksi käyttäen tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Kurssi perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomeedia hyväksi käyttäen
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat, ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- geomeedia ja muut luonnonmaantieteen tietolähteet ja niiden käyttö sekä luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä liikkeessä sekä vyöhykkeisyys

- ilmakehän rakenne ja tuulet
- sateet
- meriveden liikkeet
- sää ja sen ennustaminen
- ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

Maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot

- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- luonnonmaisemien tulkinta kartojen ja kuvien avulla
- arvokkaat luonnonmaisemat

Luonnonmaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

3. Yhteinen maailma (GE3)

Kurssilla tarkastellaan ihmismaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta. Kurssilla tutustutaan ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomeedia hyväksi käyttäen tulkitsemaan ihmistoiminnan jäsentymistä maapallolla. Kurssi perehdyttää ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ihmismaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomeedia hyväksi käyttäen
- osaa analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä ja arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta niihin
- tuntee eri kulttuureja ja arvostaa niiden moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia ja ympäristön tilaa maapallon eri alueilla
- ymmärtää ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehityksen merkityksen maailman tulevaisuudelle
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen peruskäsitteet
- geomeedia ja muut ihmismaantieteen tietolähteet sekä tutkimusmenetelmät
- miellekartat, paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus

- väestönkasvu, asutus, muuttoliikkeet, kaupungistuminen
- kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Alkutuotanto ja ympäristö

- kestävä maa-, kala- ja metsätalous

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet, energialähteet, biotalous ja teollisuuden sijainti

Palvelut, liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikenne, matkailu, globaali talous ja informaatioteknologian kehitys

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- maankäyttö, keskukset ja periferiat
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla

Ihmismaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

4. Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (GE4)

Kurssi perehdyttää aiemmilla kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja käyttää geomediaa maantieteellisten ongelmien ratkaisemisessa
- kehittää taitojaan hankkia, käsitellä, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää maantieteellistä tietoa
- osaa käyttää paikkatietosovelluksia
- ymmärtää geomedian merkityksen omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- tuntee maailmanlaajuisia kehitystrendejä ja Suomen kehitysyhteistyön tavoitteet
- ymmärtää kestäväen kehityksen merkityksen aluesuunnittelun lähtökohtana ja tuntee kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- osaa käyttää geomediaa maantieteellisen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus.

Keskeiset sisällöt

Geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestäväen kehityksen edistämässä

Geomedia ja maantieteelliset tutkimustaidot

- kartografian ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyserot eri aluetasoilla sekä kansainvälinen yhteistyö, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja kestäväen kehityksen sitoumukset

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti

- maantieteellisen pienimuotoisen tutkielman laatiminen geomediaa hyväksi käyttäen tai paikallisen, alueellisen tai globaalien tason osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttaminen itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa geomediaa hyväksi käyttäen

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

5. Maantieteen abikurssi (GE5)

Kurssilla kerrataan ja syvennetään aiemmilla kursseilla opiskeltuja maantieteen keskeisiä sisältöjä, lukion aihekokonaisuuksia ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä. Kurssi perehdyttää maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen maantieteen ylioppilaskokeessa. Kurssilla tutustutaan maantieteen ylioppilaskokeen erityyppisiin kysymyksiin ja harjoitellaan niihin vastaamista yksin ja yhdessä muiden kanssa.

Kurssin tavoitteiden asettamisessa ja keskeisten sisältöjen valinnassa huomioidaan myös opiskelijoiden toiveet.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää aiempien kurssien keskeisiä sisältöjä ja niiden välisiä yhteyksiä
- osaa käyttää maantieteelle tyypillisiä käsitteitä
- osaa antaa ilmiöistä alue-esimerkkejä
- tuntee ylioppilaskokeessa käytettäviä erilaisia tehtävätyyppejä
- osaa suunnitella ja jäsentää esseetyyppisiä vastauksia
- osaa analysoida, tulkita, arvioida, soveltaa ja esittää maantieteellistä tietoa ylioppilaskokeen erilaisten tehtävien edellyttämällä tavalla.

Keskeiset sisällöt

Pakollisen ja valtakunnallisten syventävien kurssien keskeiset sisällöt

- keskeiset käsitteet
- sisältöihin liittyvät alue-esimerkit

Aihekokonaisuudet

- kestävä elämäntapa
- globaali vastuu
- monilukutaito ja mediat

Maantieteen ylioppilaskoe

- erilaiset tehtävätyypit
- vastausten suunnittelu ja jäsentäminen
- maantieteellisen tiedon analysointi, tulkinta, arviointi, soveltaminen ja esittäminen erilaisten tehtävien edellyttämällä tavalla

6. Kehitysmaantiede (GE6)

Kurssi syventää ymmärrystä globaalista maailmasta ja sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta. Opetuksen lähtökohtana on nuorten elämämaailma, opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot eriarvoisuudesta sekä ajankohtaiset maailman tapahtumat.

Opetus tukee opiskelijan valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Opetus ohjaa opiskelijaa muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kurssilla vierailee eri alojen asiantuntijoita, ja geomedialla käytetään monipuolisesti. Oppitunneista pidetään luentopäiväkirjaa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kiinnostuu maantieteellisestä tiedosta ja ajankohtaisista tapahtumista eri puolilla maailmaa
- osaa kriittisesti pohtia ajankohtaisia maailman tapahtumia ja niihin vaikuttavia tekijöitä
- osaa havainnoida ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee, ja osaa pohtia mahdollisia

ratkaisuja eriarvoisuusongelmiin

- ymmärtää, mitä ihmisoikeudet tarkoittavat, ja arvostaa kulttuurien moninaisuutta
- osaa toimia aktiivisesti luonnon ja ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Keskeiset sisällöt

Muuttuva maailma

- ajankohtaiset maailman tapahtumat ja niihin vaikuttavat tekijät
- monipuolinen geomedia

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus

- ihmisoikeudet
- kulttuurien moninaisuus ja moninaisuuden arvostaminen
- ihmisten hyvinvointi paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- eriarvoisuusongelmien mahdolliset ratkaisut

Kestävä kehitys

- kestävän kehityksen eri ulottuvuudet
- aktiivinen toiminta luonnon ja ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi

7. Paikannimistö (GE7)

Kurssi tukee maantieteellisen maailmankuvan muodostumista ja perehdyttää maailman keskeiseen paikannimistöön sekä kartografiaan.

Kurssi opiskellaan itsenäisesti paikannimistölistan avulla. Kurssin laajuus on ½ kurssia.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy maailman keskeiseen paikannimistöön
- syventää ymmärrystään kartografiasta
- saa valmiuksia maantieteen ylioppilaskokeeseen
- saa valmiuksia maantieteen alan jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

Maailman keskeinen paikannimistö

- vuoristot ja ylängöt
- meret, lahdet ja salmet
- joet ja järvet
- niemimaat, saaret ja saaristot
- valtiot

Kartografia

- maailmankartta

Maantieteen ylioppilaskoe ja jatko-opinnot

- alue-esimerkit

5.9 Fysiikka

Fysiikan opetus tukee opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan fysiikkaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan käsitykset fysiikan käsitteistä rakentuvat, ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijoiden aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti fysiikan teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta fysiikan osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja fysiikan opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla

- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan fysiikan osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, ongelmaratkaisuprosessin jäsennettyä kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Kaikki fysiikan pakolliset, valtakunnalliset syventävät ja koulukohtaiset soveltavat kurssit arvioidaan numeroarvosanoin lukuun ottamatta kursseja FY9 (Fysiikan kokonaiskuva), FY10 (Fysiikan yliopisto-opintoja) ja FY11 (Fysiikan tiedeleiri), jotka arvioidaan suoritusmerkinnällä (S/H).

Yleistä

Pakollinen kurssi FY1 (Fysiikka luonnontieteenä) suoritetaan ensimmäisenä. Mikäli opiskelijan opiskeluohjelman kannalta on mahdollista, suositellaan kurssien suoritusjärjestykseksi seuraavaa: 1, 2, 4, 3, 5, 6, 7, 8, 9. Koulukohtaiset soveltavat kurssit FY10 (Fysiikan yliopisto-opintoja) ja FY11 (Fysiikan tiedeleiri) sijoittuvat yleensä toiseen tai kolmanteen opiskeluvuoteen.

Joillakin kursseilla oletetaan, että opiskelija hallitsee tietyn aiemman kurssin sisällöt. Kurssi FY3 (Sähkö) on tämän vuoksi suoritettava ennen kurssia FY6 (Sähkömagnetismi). Kurssi FY4 (Voima ja liike) on suoritettava ennen kurssia FY5 (Jaksollinen liike ja aallot) ja ennen kurssia FY8 (Mekaniikka ja energia). Kurssi FY9 (Fysiikan kokonaiskuva) on eheyttävä kurssi, ns. kertauskurssi, joka suoritetaan viimeisenä.

Lähtökohtaisesti kaikki fysiikan kurssit suoritetaan läsnä olevana johtuen fysiikan kokeellisesta luonteesta. Oppitunneilla tehdään kokeellisia oppilastöitä ja demonstraatioita, joita ei ole yleensä mahdollista suorittaa itsenäisesti. Opiskelija voi tämän vuoksi vain hyvin perustellusta syystä sopia kurssin suorittamisesta osittain itsenäisesti. Sopimus itsenäisestä suorittamisesta tehdään rehtorin ja kurssin opettajan kanssa. Opettaja ilmoittaa vaadittavat suoritukset kurssikohtaisesti. Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytyä arvosana.

Opetussuunnitelman mukaiset aihekokonaisuudet otetaan huomioon monipuolisesti kurssien sisältöihin kulloinkin sopivalla tavalla. Erityisesti painotettavia aihekokonaisuuksia ovat teknologia ja yhteiskunta, hyvinvointi ja turvallisuus sekä kestävä elämäntapa ja globaali vastuu. Aihekokonaisuuksien yhteiset tavoitteet, kuten luova ongelmanratkaisu, ajattelun taidot ja asioiden keskinäisriippuvuuksien ymmärtäminen, otetaan huomioon kaikilla fysiikan kursseilla.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista
- osaa käyttää ja soveltaa liikeilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelun tukena.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan kehitys tieteenä, merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tutustuminen perusvuorovaikutuksiin, maailmankaikkeuden rakenteisiin ja syntyyn sekä aineen rakenteeseen
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt
- tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa
- tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Lämpö (FY2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa lämpöilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- kehittää valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan päätöksentekoon.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisuihin ja kestävästi tulevaisuuden rakentamisessa
- lämpö ja lämpötila
- kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde
- energian säilyminen lämpöopin ja lämmön siirtymisissä
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua

3. Sähkö (FY3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa sähköön liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- harjaantuu matemaattisessa mallintamisessa ja suureyhtälöiden käyttämisessä
- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja osaa tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan ja teknologian merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa
- sähkövirta ja jännite sekä resistanssi ja Ohmin laki
- yksinkertaiset tasavirtapiirit ja Kirchhoffin lait
- sähköteho ja Joulen laki
- kondensaattori, diodi ja LED komponentteina
- sähköstaattinen vuorovaikutus, Coulombin laki ja sähkökenttä
- sähköturvallisuus, kytkentöjen tekeminen ja virtapiirien tutkiminen

4. Voima ja liike (FY4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa voiman ja liikkeen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa
- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu graafisten esitysten käyttämisessä ja tuottamisessa.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudelle
- vuorovaikutus liikkeen muutoksen syynä, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- Newtonin lait, voimakuvio ja voimien yhteisvaikutus
- etä- ja kosketusvoimia: paino, kitka, noste ja kvalitatiivisesti väliaineen vastus
- liikeyhtälö
- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- liikemäärän säilymislaki, impulssiperiaate ja yksiulotteiset törmäykset
- liike- ja potentiaalienergia sekä mekaanisen energian säilymislaki
- mallien käyttäminen ja muodostaminen sekä niiden rajoitukset ja puutteet

5. Jaksollinen liike ja aallot (FY5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa jaksollisen liikkeen ja aaltojen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä

- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys lääketieteessä ja musiikissa
- tasainen ympyräliike
- gravitaatiovuorovaikutus
- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen heijastuminen, taittuminen, diffraktio, interferenssi ja seisovat aallot
- ääni aaltoliikeilmionä
- mallien ja simulaatioiden suhde todellisuuteen

6. Sähkömagnetismi (FY6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa sähkömagnetismiin ja valoon liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa
- harjaantuu ilmaisemaan itseään fysiikalle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energia- ja viestintäteknologiassa
- magnetismi, magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike sähkö- ja magneettikentässä
- sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki
- generaattori, muuntaja, vaihtovirran synty ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisuprosessin jäsenetty kuvaaminen

7. Aine ja säteily (FY7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa aineen ja säteilyn käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- syventää kokonaiskuvaa fysiikasta aineen ja maailmankaikkeuden rakennetta selittävänä tieteenä.

Keskeiset sisällöt

- näkökulmia fysiikan ja kosmologian kehittymiseen
- energian kvantittuminen
- sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen ja fotonit
- aaltohiukkasdualismi
- atomiytimen rakenne
- ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi

- radioaktiivisuus ja hajoamislaki
- säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö
- tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

8. Mekaniikka ja energia (FY8)

Kurssilla kerrataan ja syvennetään mekaniikan osaamista kursseilta FY2 (Lämpö) ja FY4 (Voima ja liike). Kurssilla käsitellään erityisesti mekaniikkaan ja energiaan liittyviä ylioppilas- ja pääsykoetasoisia tehtäviä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää osaamistaan voimien tasapainoa ja pyörimistä käsittelevissä ongelmissa
- syventää vuorovaikutuksiin ja energiaan liittyvää ymmärrystään
- kehittää fysikaalisen ongelmanratkaisun taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- tasapaino etenemisen ja pyörimisen suhteen, voiman momentti, momenttien tasapaino
- tasapainoehtojen sovelluksia
- energian muuntuminen muodosta toiseen
- energian säilymislaki
- etenemisliikkeen mekaaninen energia
- mekaniikan energiaperiaate ja työperiaate
- voiman tekemä työ, teho ja hyötysuhde

9. Fysiikan abikurssi (FY9)

Kurssi on eheyttävä, fysiikan ylioppilaskirjoituksiin valmentava ns. kertauskurssi.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa fysiikan kokonaisuuksia
- jäsentää, syventää ja täsmentää fysiikan tietojaan
- vahvistaa laskennallisia valmiuksiaan ja pyrkii yleiskuvan muodostamiseen fysiikasta
- valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

- mekaaninen systeemi ja siihen liittyvät vuorovaikutukset, liikkeen mallit, energian säilymislaki, mekaniikan energiaperiaate ja työperiaate, liikemäärän säilymislaki, impulssiperiaate, momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen, gravitaatio
- termodynaamisen systeemin tila, lämpöenergia, lämpöopin keskeiset käsitteet, suureet ja lait
- värähdys- ja aaltoliikkeen keskeiset käsitteet, suureet ja lait
- sähköinen ja magneettinen vuorovaikutus ja niihin liittyvät käsitteet, suureet ja lait
- sähkömagnetismi, sähkömagneettinen induktio

- aineen ja säteilyn vuorovaikutus, kvantittuminen, radioaktiivisuus

10. Fysiikan yliopisto-opintoja (FY10)

Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulun lukiolaisilla on mahdollisuus opiskella fysiikkaa Helsingin yliopistossa koulunkäynnin ohessa. Näihin opintoihin voidaan hakea fysiikan opettajan suosituksella. Opiskelu käsittää yliopisto-opintojen alkuvaiheen perusopintoja eri fysiikan aloilta. Opiskelija voi valita opiskeltavaksi esimerkiksi mekaniikkaa, tähtitieteen perusteita, astrobiologiaa tai meteorologiaa.

Opiskelu fysiikan laitoksella käsittää luentoja, laskuharjoituksia, käytännön laboratoriotöitä sekä fysiikan laitoksen järjestämiä välikokeita. Opiskelu tapahtuu muiden kursseille osallistuvien yliopisto-opiskelijoiden kanssa. Luento-opetus tapahtuu koulupäivän aikana, mutta laskuharjoituksia ja laboratoriotöitä voi olla myös iltapäivisin ja iltaisin. Opiskelijan suoritukset voidaan lukea hyväksi hänen aloittaessaan lukion jälkeiset fysiikan opinnot Helsingin yliopistossa. Yliopiston fysiikan opiskelua suositellaan lähinnä edistyneille lukion 2. tai 3. vuosikurssin opiskelijoille.

11. Fysiikan tiedeleiri (FY11)

Kurssilla vierailaan jossakin fysiikan tutkimuslaitoksessa (esimerkiksi CERN). Kurssiin kuuluu vierailun lisäksi erilaisia tehtäviä vierailukohteeseen ja tutkimusaiheeseen liittyen. Kurssi toteutuu vain tiettyinä lukuvuosina, kun yhteistyö vierailukohteen kanssa on mahdollista. Kurssille mahtuu vain rajallinen määrä opiskelijoita. Opiskelijoiden valinta suoritetaan erikseen ilmoitettavalla tavalla.

5.10 Kemia

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa sekä globaalien ratkaisujen löytämisessä. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan kemiaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Kemian opetus tukee opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkielellä ja matemaattisesti. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia turvallisesti ja yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti kemian tietojensa avulla

- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia kemialle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöistä kemian käsitteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvän teknologian merkitystä yksilön, ympäristön, teollisuuden, työelämän ja yhteiskunnan kannalta.
- saa valmiuksia jatko-opintoihin ja tietoa kemian merkityksestä eri ammateissa

Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan kemian osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Kaikki valtakunnalliset kemian kurssit arvioidaan numeroarvosanoin.

Yleistä

Kemia kokeellisena tieteenä ei mahdollista itsenäisinä suorituksina tehtäviä kursseja. Kemian kurssien suorittaminen numerojärjestyksessä on suositeltavaa.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Kemiaa kaikkialla (KE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan, esim. kokeellisuuden kautta, kemian merkityksestä eri ammateissa
- kehittää valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista jokapäiväisen elämän ja ympäristön ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen erilaisia kemian ilmiöitä sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat
- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä aineen rakenteen malleja, jaksollista järjestelmää ja tietolähteitä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia, esim. happamuus, liukoisuus, reaktiivisuus, olomuotojen muutokset
- aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja

poolisuuden avulla

- ainemäärä ja pitoisuus
- työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus
- kysymykset tiedonhankinnan lähtökohtana
- turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, aineiden ominaisuuksien tutkiminen, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (KE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa orgaanisiin yhdisteisiin ja ainemäärään liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen orgaanisiin yhdisteisiin, ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää, kuinka kemiallinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta
- orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla
- avaruusrakenne (orbitaalit, hybridisaatio) ja isomeria
- orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- ainemäärä ja pitoisuus
- työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus
- aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia

3. Reaktiot ja energia (KE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää aineen ja energian häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen
- epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia
- aineen häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa ja sen yksinkertainen laskennallinen käsittely
- energian häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa, sidosenergia ja Hessin laki
- kaasujen ominaisuudet ja yleinen tilanyhtälö

- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, titraus analyysimenetelmänä, tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen

4. Materiaalit ja teknologia (KE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa materiaaleihin ja teknologiaan liittyviä kemian käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen materiaaleihin ja sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu ilmaisemaan itseään kemialle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys teknologiassa ja yhteiskunnassa
- metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari
- atomin ulkoelektronirakenne ja jaksollinen järjestelmä alkuaineiden jaksollisten ominaisuuksien selittäjänä
- hapetusluvut ja hapetus-pelkistysreaktiot
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu
- yhteistyön rooli kemiallisen tiedon tuottamisessa

5. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioiden ja kemiallisen tasapainon käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen reaktioihin ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen
- happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit ja puskuriliuokset
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset
- homogeenisen ja happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- tutkimustulosten ja -prosessin arviointi

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

6. Kemian abikurssi (KE6)

Kurssi on kertauskurssi, jonka aikana jäsennetään, syvennetään ja täsmennetään lukion kemian kurssien keskeisiä asioita. Tavoitteena on saada kokonaiskuva lukion kemian sisällöistä ja riittävät valmiudet kemiallisten laskutehtävien suorittamiseen sekä vahvistaa kokeellisen työskentelyn valmiuksia. Arviointi suoritusmerkinnällä (S/H). Hyväksytyyn suoritukseen kuuluvat aktiivinen osallistuminen työskentelyyn kurssin aikana ja annettujen tehtävien suorittaminen.

7. Kokeellinen kemia (KE7)

Lukiolaisilla on mahdollisuus opiskella Helsingin yliopiston kemian laitoksella normaalin koulunkäynnin ohessa. Lähtötaaso-vaatimuksena on vähintään kaksi suoritettua lukiokemian kurssia, ja koulun kemian opettajat suorittavat opiskelijoiden esivalinnan. Opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa kemian laitoksen opetusohjelmaan kuuluvia perusopintoja yhdessä yliopisto-opiskelijoiden kanssa. Luento-opetus tapahtuu pääsääntöisesti koulupäivien aikana, mutta laskuharjoituksiin on mahdollisuus osallistua myös iltapäivisin ja iltaisin. Siinä tapauksessa, että lukio-opiskelija aloittaa opinnot Helsingin yliopiston kemian laitoksella, opintasuoritukset hyväksytään täysimääräisesti hänen hyväkseen.

8. CSI-kemiaa (KE8)

Rikospaikkakemian kurssi tutustuttaa opiskelijat rikospaikka-analyysiin kokeellisen työskentelyn kautta. Kurssi rakentuu moduuleista, joissa mukana on myös fysiikan ja biologian osioita. Arviointi suoritusmerkinnällä (S/H).

Keskeiset sisällöt

- johdatus rikospaikkakemiaan (forensic science)
- kriminalistiikkaa ja sen työvälineitä
- sormenjälkianalytiikkaa
- hiusten ja kuitujen diagnosointia
- maaperä-, lasi- ja metallianalytiikkaa
- räjähddeoppia
- huumeet ja toksikologia
- dna-analytiikkaa
- anatomiaa, esimerkiksi luut ja ihmiskeho

5.11. Filosofia

Filosofinen ajattelu tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen on olennainen osa yleissivistystä. Filosofiasa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja keskustellen. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan käsitysten perusteluja järkiperaisesti. Kyseenalaistavan ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa hahmottamaan ja jäsentämään nykypäivän jatkuvasti kasvavaa informaatiotulvaa. Tällä tavoin filosofian opiskelu edistää opiskelijoiden yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia.

Filosofiassa opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Tämä edistää opiskelijan kykyä eettiseen pohdintaan ja sen ymmärtämiseen, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajoja käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan.

Filosofian opiskelu kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiasa tuetaan opiskelijoiden perusteltujen yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperaiseen keskusteluun. Kun opiskelijat paneutuvat filosofisiin kysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin ajattelutaitoihinsa ja yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden kasvua aktiiviseksi ja vastuulliseksi sekä toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaviksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot ja oppii sitä kautta luottamaan omaan ajatteluunsa sekä arvioimaan sitä kriittisesti ja pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa ja ristiriitaista.

Arviointi

Filosofiassa arviointi kohdistuu ajattelun taitojen ja keskeisten käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä kriittisesti eritellä ja problematisoida informaatiota, hahmottaa ja täsmentää sen käsitteellistä rakennetta sekä esittää asiasta perusteltu arvostelma. Arvioinnin tulee tukea ja kehittää opiskelijan taitoa arvioida omaa ajatteluaan ja rohkaista opiskelijoita oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian

yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Yleistä

Pakolliset kurssit suoritetaan järjestyksessä 1 ja 2. Kurssien 3 ja 4 suoritusjärjestys on vapaa. Kurssin 1 itsenäinen suorittaminen on mahdollista vain erityisyydestä. Kurssit 2–4 itsenäisesti suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa. Suorittaminen edellyttää myös lukion rehtorin suostumusta. Myös itsenäisesti suorittavan opiskelijan on ilmoittauduttava kurssille. Aihekokonaisuudet huomioidaan eri kursseissa soveltuvin osin. Tieteiden äitinä filosofia tekee yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa luontevasti.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa perustellun käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille mielipiteille ja väitteille perusteluja sekä hahmottamaan esitettyjen perustelujen rakennetta ja arvioimaan niiden pätevyyttä
- tuntee ja oppii erilaisten harjoitusten kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- tuntee perustavia tieto-opillisia erotteluja, osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on
- filosofisten kysymysten luonne sekä filosofian perinteessä että ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna
- filosofisen ajattelun luonne sekä filosofian perinteessä että ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna
- johdonmukaisen argumentaation perusteet ja sen harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti
- pätevän päättelyn perusteet ja sen harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja
 - henki ja aine
 - vapaus ja välttämättömyys
 - käsitteellinen ja empiirinen
 - objektiivinen ja subjektiivinen

- tiedon ja informaation ero
- arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero
- tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

Etiikka (FI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin sekä ympäristöfilosofian perusteisiin
- hahmottaa normatiivisten väitteiden luonteen ja suhteen kuvaileviin väitteisiin sekä osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta
- osaa jäsentää oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa perustella moraalin velvoittavuuden ja soveltaa moraaliiin filosofisia käsite-erotteluja ja johdonmukaista argumentaatiota
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioimaan filosofisen etiikan välinein.

Keskeiset sisällöt

- moraalifilosofian keskeiset käsitteet
- hyve-etiikan perusteet
- oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- seurausetiikan perusteet
- sopimusetiikan perusteet
- moraalin luonne normijärjestelmänä
- moraalin ero juridisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin
- moraalinen relativismi
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut ihmissuhteissa
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut elämänvalinnoissa
- eläimiä koskevia eettisiä kysymyksiä
- ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä
- soveltava etiikan ratkaisuja esimerkiksi ajankohtaisiin eettisiin kysymyksiin

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Yhteiskuntafilosofia (FI3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin sekä perusnäkömyksiin yksilön suhteesta yhteisöihin, yhteiskuntaan ja valtioon
- oppii käyttämään keskeisiä filosofisia käsitteitä yhteiskunnallisen ja poliittisen toiminnan jäsentämiseen sekä omien yhteiskunnallisten ratkaisujensa perustelemiseen
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vallankäyttöä ja työnjakoa yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- oppii arvioimaan käsitteellisesti yhteiskunnallisen järjestyksen rakentumista, perustelemista ja oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

- yksilökeskeiset teoriat yhteiskunnasta
- yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta
- yhteiskuntasopimusteoriat
- oikeudenmukaisuuden eri muodot, niiden perusteleminen ja soveltaminen
- vallan käsite ja muodot, vallan oikeuttaminen
- demokratian muodot ja kilpailijat
- anarkismi
- työnjako, talous ja hyvinvointi, talouden toimintaperiaatteiden ja omistamisen oikeuttaminen
- vapauden, tasa-arvon ja solidaarisuuden toteuttamisen poliittisena ihanteena
- konservatismi, liberalismi ja sosialismi, kansallisvaltiot ja globaali näkökulma
- yhteiskunnalliset jännitteet ja ristiriidat sekä niiden ratkaiseminen:
 - oikeusvaltio ja sen vaihtoehdot
 - yhteiskuntajärjestyksen luhistuminen – sodat
 - sisällissodat, terrori
 - holokausti ja muut kansanvainot yhteiskuntafilosofisina ongelmina
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä, esimerkiksi
 - sukupuolen rakentuminen
 - informaatioteknologia
 - kulttuurien kohtaaminen
 - kestävä tulevaisuuden rakentaminen

4. Tieto, tiede ja todellisuus (FI4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa filosofisia, eri tieteisiin ja arkielämään perustuvia käsityksiä todellisuuden rakenteesta
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita todellisuudesta, totuudesta, tiedosta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta

- osaa jäsentää havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden ja mallien suhdetta todellisuuteen
- oppii hahmottamaan erityistieteiden tieteenfilosofisia kysymyksiä joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet
- erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta ja todellisuuden perusrakenteesta
- olemassaolon kysymyksiä
 - muutos ja pysyvyys
 - oliot ja ominaisuudet
 - mahdollinen ja välttämätön
 - reaallinen ja virtuaalinen
- todellisuuden ilmeneminen ja hahmottaminen
- totuuden luonne ja totuusteoriat
- tiedon mahdollisuus ja rajat
- tiedon oikeuttaminen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely
- ilmiön, tutkimusaineiston, mallin ja teorian käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde
- selittäminen ja tieto luonnon- ja ihmistieteissä sekä formaaleissa tieteissä: tietäminen ja ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta

KOULUKOHTAINEN SOVELTAVA KURSSI

5. Filosofian abikurssi (FI5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa kokonaiskuvan filosofian keskeisistä sisältöalueista laajojen ja kurssirajat ylittävien asiakokonaisuuksien hallitsemiseksi
- kehittää ja omaksuu entistä perusteellisemmin filosofisen ajattelun taitoja
- kehittää ja harjoittelee kirjallista argumentaatiota ja eksplikointia
- kehittää oivaltavien filosofisten näkökulmien rakentamista
- osaa arvioida, analysoida ja soveltaa filosofian teemoja ja oppii luomaan uusia synteesejä aikaisempien tietorakenteiden pohjalta
- valmistautuu filosofian ainereaaliin harjoittelemalla erityyppisiin tehtäviin vastaamista.

Keskeiset sisällöt

- filosofisen ajattelun keskeiset pääpiirteet ja menetelmät
- filosofisen etiikan keskeisimmät ja ajankohtaisimmat aiheet
- yhteiskuntafilosofian keskeisimmät ja ajankohtaisimmat teemat
- metafysiikan ja epistemologian keskeisimmät aihealueet

5.12 Psykologia

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä.

Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä.

Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskelleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaalisiin, kulttuurisiin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Psykologian opetus on luonteeltaan tutkimusperustaista. Tässä tarkoituksessa opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedonmuodostuksen menetelmiä painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä aiheisältöjä.

Opetuksessa tämä tutkimusperustaisuus ja aiheisällöt kytketään ihmisen jokapäiväisen toiminnan ja arjen ymmärtämiseen eli tuodaan tutkimustieto lähelle opiskelijaa.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä ja tuntee tutkimusta ja tutkimusmenetelmiä sekä pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon ja menetelmien mahdollisuuksia, rajoja ja etiikkaa
- osaa soveltaa psykologista tietoa arkielämän, oppimisen, ihmissuhteiden, vuorovaikutustaitojen ja psyykkisen kasvun ja hyvinvoinnin kysymyksiin
- osaa hankkia ja arvioida psykologista tietoa eri tietolähteistä sekä arvioida sen luotettavuutta ja pätevyyttä
- osaa hyödyntää ja soveltaa psykologista tietoa oppiainerajat ylittävästi
- osaa soveltaa psykologista tietoa tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestävän kehityksen edistämiseksi.

Arviointi

Arviointi kohdistuu tiedolliseen osaamiseen sekä kykyyn soveltaa psykologista tietoa arkipäivän kysymyksissä. Yksittäisten tietojen toistamisen sijasta painotetaan kokonaisuuksien hallintaa ja tiedon muokkaamisen taitoa. Olennaista on oppiaineen keskeisen sisällön ymmärtäminen ja kyky arvioida ja soveltaa opittua.

Yleistä

Lukion opetussuunnitelman yhteisistä aihekokonaisuuksista psykologia liittyy erityisesti kokonaisuuksiin Hyvinvointi ja turvallisuus ja Monilukutaito ja mediat. Myös muut yhteiset aihekokonaisuudet huomioidaan soveltuvin osin.

Ensimmäistä kurssia lukuun ottamatta psykologian kurssit voidaan suorittaa itsenäisesti opettajan ja rehtorin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Myös itsenäisesti suorittavan on ilmoitauduttava kurssille.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Psyykkinen toiminta ja oppiminen (PS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoite on, että opiskelija tutustuu psykologiaan tieteenä, ymmärtää sen taustaa ja kehitystä ja tietää, mihin ja miten psykologiaa käytetään. Psykologia tutkii ihmistä biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutuksessa ja tarkastelee ihmisen toimintaa erityisesti tiedonkäsittelyn, tunteiden ja motivaation näkökulmasta. Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu psykologian keskeisiin aihepiireihin (toiminta, kognitio, emootio, motivaatio), ymmärtää psyykkistä hyvinvointia niiden kautta, havainnoi ja pohtii omaa ja toisten toimintaa niiden näkökulmasta, ymmärtää tieteellisen ajattelun periaatteita ja oppii arkikokemukseen ja tutkimukseen perustuvan tiedon eron. Toisena tavoitteena on tutustua oppimisen psykologiaan, oppimisen perusprosesseihin ja näkemyksiin opiskelutaidoista.

Keskeiset sisällöt

Tietoinen ja tiedostamaton psyykkinen toiminta

Ensimmäiseen sisältöalueeseen kuuluu yleiskuva ihmisen toimintaan vaikuttavista biologisista tekijöistä, hermostosta, tunteista, motivaatiosta ja kognitiivisista toiminnoista.

Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan

Toiseen sisältöalueeseen kuuluvat perustieto sosiaalistumisesta, normien omaksumisesta, yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä ja perehtyminen yhteen tai useampaan niihin liittyvään ilmiöön. Lisäksi perehdytään johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten aggressiivisuus, jännittäminen, riippuvuudet, syömiskäyttäytyminen, sosiaalinen vuorovaikutus, onnellisuus tai rakkaus.

Opiskelu ja oppiminen

Kolmas sisältöalue koskee oppimista. Sen painopiste on oppimisen biologinen, kognitiivinen, sosiaalinen ja kulttuurinen perusta, opiskelumenetelmät ja opiskelumotivaatio.

Psykologisen tiedon rakentuminen

Neljännän sisältöalueen aihe on psykologian tutkimuskohteet ja tutkimusmenetelmät ja arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Kehittyvä ihminen (PS2)

Tavoitteet

Kurssi käsittelee ihmisen kehitystä elämänkaaren jatkumolla. Jatkumolla hahmottuvat 1) fyysinen ja motorinen kehitys, 2) sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys ja 3) kognitiivinen kehitys. Tavoitteena on, että opiskelija tietää, miten kehitystä tutkitaan, osaa arvioida tiedon perusteita, perehtyy kehitykseen vaikuttaviin tekijöihin ja niiden vuorovaikutukseen, perehtyy kehityksen osa-alueisiin ja niiden vuorovaikutukseen, perehtyy erityisesti lapsuus- ja nuoruusiän psykologiaan ja niitä koskevaan teoria- ja tutkimustietoon sekä osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen. Opiskelija tuntee hermoston toiminnan periaatteet ja niiden yhteyden psyykkiseen kehitykseen.

Keskeiset sisällöt

Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa

Ensimmäiseen sisältöalueeseen kuuluvat fyysinen ja motorinen kehitys, emotionaalinen ja psyko-sosiaalinen kehitys, kognitiivinen kehitys ja minuuden ja minäkäsityksen kehitys.

Nuoruusiän psyykinen kehitys ja sen erityiset haasteet

Toiseen sisältöalueeseen kuuluvat ajattelun ja identiteetin kehitys, sukupuoli-identiteetti, seksuaalisuuden kehittyminen, toiminnanohjauksen kehittyminen ja sen hermostollinen perusta.

Kehityksen jatkuvuus elämänkaaren aikana

Kolmanteen sisältöalueeseen kuuluvat elämänkaaren käsite, kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus ja kehityksen jatkuvuuden selittäminen.

Kehitykseen vaikuttavat biologiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät

Neljänteen sisältöalueeseen kuuluvat hermoston kypsyminen, aivojen muovautuminen elämänsä aikana, perimän ja ympäristön vuorovaikutus, varhainen vuorovaikutus, kiintymyssuhteet sekä sosialisatio ja kulttuurierot kehityksessä.

3. Tietoa käsittelevä ihminen (PS3)

Tavoitteet

Kurssin aiheena on ihmisen tiedonkäsittely. Tavoitteena on, että opiskelija tutustuu ihmisen kognitiivista toimintaa ohjaaviin periaatteisiin ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen. Opiskelija perehtyy kognitiivisiin perustoimintoihin (tarkkaavaisuus, havaitseminen, muisti), yhteen korkeamman kognitiivisen toiminnan ilmiöön tarkemmin (esimerkiksi ongelmanratkaisu tai asiantuntijuus), kognitiivisten toimintojen tutkimukseen ja ymmärtää kognitiivisen toiminnan hermostollista perustaa ja yhteyksiä muihin psyykkisiin toimintoihin.

Keskeiset sisällöt

- kognitiivisen toiminnan lähtökohdat (sisäinen malli, havaintokehä)
- kognitiivisten toimintojen neuropsykologinen perusta
- kognitiivisen psykologian ja aivotutkimuksen tutkimusmenetelmät
- tarkkaavaisuus, havaitseminen ja muisti kognitiivisina perustoimintoina sekä niiden biologinen perusta
- jonkin korkeamman asteisen kognitiivisen toiminnon tarkasteleminen (kuten asiantuntijuus, ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai kieli)

4. Tunteet, psyykinen hyvinvointi ja mielenterveys (PS4)

Tavoitteet

Kurssi käsittelee tunteita, psyykkistä hyvinvointia ja mielenterveyttä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija osaa kuvata emootioiden syntyä biologisten ja kognitiivisten tekijöiden vuorovaikutuksessa kulttuurissa, eritellä tunteiden merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille sekä tietää, miten tunteita tutkitaan, ja tuntee psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja psyykkisen tasapainon ylläpitämisen keinoja.

Opiskelija saa perusteita omaa hyvinvointia koskeville ratkaisuille, ymmärtää mielenterveyteen vaikuttavia psykologisia, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä, tunnistaa yleisimmät mielenterveyden ongelmat ja häiriöt ja ymmärtää ongelmien määrittelyn haasteellisuutta. Tavoitteena on lisäksi syventyä vähintään yhden häiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

- tunteiden muodostuminen ja vähintään yhden tunteen biologinen perusta
- tunteet psykologisen tutkimuksen kohteena
- tunteiden universaalisuus, kulttuurisuus ja merkitys itseymmärryksen välineenä
- psyykinen hyvinvointi, psyykkisen tasapainon ylläpitäminen
- uni ja nukkuminen hyvinvoinnin osatekijöinä
- stressi, kriisit, selviytymiskeinot
- mielenterveyden ongelmat, niiden syntyä selittävät tekijät ja hoito
- sosiaalisen ympäristön merkitys hyvinvoinnille

5. Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS5)

Tavoitteet

Kurssi käsittelee ihmisen yksilöllisyyttä ja yhteisöllisyyttä. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää persoonallisuuden käsitteen laaja-alaisuutta, tunnistaa ja osaa selittää yksilöiden välisiä eroja temperamentin, persoonallisuuden, älykkyyden ja lahjakkuuden käsitteiden kautta, tuntee erojen biologista perustaa ja tutustuu persoonallisuutta ja sosiaalipsykologiaa koskevaan tutkimukseen.

Tavoitteena on myös syventää ymmärrystä psykologian tutkimusmenetelmistä yksilöllisten erojen ja persoonallisuuspsykologian tutkimuksen osalta, tarkastella yksilön toimintaa persoonallisuuden, tilannetekijöiden ja kulttuurin vuorovaikutuksen tuloksena ja soveltaa persoonallisuus- ja sosiaalipsykologista tietoa erilaisuuden ymmärtämiseen.

Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuden määrittely, pysyvyys ja muuttuvuus
- vähintään kaksi persoonallisuusteoriaa, selitysmallia tai näkökulmaa (esimerkiksi sosiokognitiivinen, psykodynaaminen, humanistinen, temperamenttiteoria tai piirreteoria)
- yksilöllisten erojen tutkiminen
- tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa
- kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

6. Psykologian tutkielmakurssi ja tutustuminen sosiaalipsykologiaan (PS6)

Tavoitteet

Kurssi tarjoaa tilaisuuden tutustua tieteellisen tutkielman tekemiseen tai vaihtoehtoisesti syventyä sosiaalipsykologiaan tieteenalana tai psykologian osa-alueena. Kurssin tavoitteena on lisätä tietoa tieteellisestä tutkimuksesta, oppiainerajoja ylittävistä tutkimuksista, tutkimusmenetelmistä ja niitä koskevasta keskustelusta.

Keskeiset sisällöt

Kurssin aikana tehdään tai aloitetaan tutkielma itse valitusta aiheesta yksin tai yhdessä toisen opiskelijan kanssa, tai vaihtoehtoisesti syvennytään sosiaalipsykologiaan tieteenalana tai psykologian osa-alueena. Kurssin työtavoista päätetään yhteisesti. Tutkielman aiheen voi valita itsenäisesti. Kurssi ohjaa tieteellisen tutkimuksen arvioimiseen, keskusteluun tieteellisen tutkimuksen mahdollisuuksista ja rajoista, tieteellisen tekstin kirjoittamiseen ja keskusteluun tutkimusmenetelmistä.

7. Psykologian abikurssi (PS7)

Tavoitteet

Kurssi kertaava lukion psykologian oppimäärän. Tavoitteena on, että kurssi sitoo yhteen aiempien kurssien sisällön ja opiskelija voi muodostaa kokonaiskuvan psykologiasta oppiaineena, tieteenalana ja ammattina. Kurssi valmentaa psykologian ylioppilaskirjoituksiin.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla kerrataan seuraavat kurssit: Psyykkinen toiminta ja oppiminen (PS1), Kehittyvä ihminen (PS2), Tietoa käsittelevä ihminen (PS3), Tunteet, psyykkinen hyvinvointi ja mielenterveys (PS4) ja Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS5). Kurssin aikana tutustutaan aiempien ylioppilaskokeiden kysymyksiin, harjoitellaan reaalikokeen kysymyksiin vastaamista ja valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen. Kurssin myötä hahmottuu kuva psykologiasta tieteenalana, tutkimuskohteena ja ammattina.

5.13 Historia

Historian opetus Viikin normaalikoulussa tähtää opiskelijan yleissivistyksen vahvistamiseen. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan ja ymmärtämään sekä menneisyyden että nykyisyyden maailmaa ja niissä havaittavia muutosprosesseja. Historian opiskelu edistää kulttuurin tuntemusta ja rakentaa siten opiskelijan yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä. Historia tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Historian opetuksen lähtökohta on historian tiedonluonne: historiallisen tiedon rakentuminen, tiedon luotettavuuden kriittinen arviointi ja ilmiöiden moniperspektiivinen selittäminen. Opiskelu kehittää opiskelijoiden tiedonhaku- ja tietotyötaitoja: opitaan erottamaan olennainen tieto epäolennaisesta ja työskentelemään laajojen asiakokonaisuuksien parissa. Erityisesti tarkastellaan paitsi menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä riippuvaisuussuhteita myös historiallisen tiedon tulkinnallisuutta ja sen käyttöä yhteiskunnassa. Keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos, jatkuvuus, syy- ja seuraussuhteet sekä historiallinen empatia.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja niiden historiallisissa konteksteissa. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- hallitsee Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset prosessit taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon ja syventämään historiatietoisuuttaan
- pystyy muodostamaan ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja ihmisten toimintaa monipuolisesti kunkin ajan omista lähtökohdista
- pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa tarkoituksenmukaisia lähteitä käyttäen, arvioimaan sitä kriittisesti sekä ymmärtämään sen monitulkintaisuuden ja suhteellisuuden
- osaa käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan nykyisyyden ja tulevaisuuden kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsenyöneitä kokonaisuuksia, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Kurssin arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa opittua käytännössä, kuten taitoon käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja valmiuksiin arvioida kriittisesti historian tulkintoja ja käyttöä.

Yleistä

Kurssien suorittamisjärjestys on vapaa. Kursseja voidaan opettajan ja rehtorin harkinnan mukaan suorittaa itsenäisesti. Suorittamistapa sovitaan opettajan johdolla.

Yhteistyökumppaneita ovat Helsingin yliopistossa Helsingin normaalilyseo, opettajankoulutuslaitos, eri ainelaitokset erityisesti humanistisessa ja valtiotieteellisessä tiedekunnassa, maan muut harjoittelukoulut ja lähiseudun lukiot.

Eri kurssien aiheet tukevat soveltuvin osin aihekokonaisuuksia: aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä, hyvinvointi ja turvallisuus, kestävä elämäntapa ja globaali vastuu, kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys, monilukutaito ja mediat, teknologia ja yhteiskunta sekä tiede ja taide kohtaavat.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (HI1)

Kurssi tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Kurssilla tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Kurssilla harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen, luonnon ja yhteiskunnan välisen riippuvuussuhteen ja haasteet osana kestäväää tulevaisuutta
- ymmärtää eurooppalaisten kulttuuripiirien ja yhteiskuntien sekä globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- osaa analysoida väestökehityksen, talouden ja yhteiskuntarakenteiden välisiä riippuvuussuhteita ja haasteita
- osaa arvioida kriittisesti tekniikan, tieteen ja muuttuvan informaation merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana

- osaa tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista tietoa ja käyttää tiedon tuottamiseen monipuolista, kriittisesti arvioitua lähdeaineistoa.

Kurssilla harjoitellaan historiallisen ajattelun taitoja. Kurssi on historian peruskurssi, joten keskeinen työkalu on lähdekritiikki. Tätä harjoitellaan mm. historiallisten teksti- ja kuvälähteiden sekä tilasto- ja kartanlukutehtävien avulla. Opetus on monipuolista lähiopetusta. Opiskelijoita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja yhteisöllisesti. Historian opetuksessa pyritään omaksumaan tietotyötaitoja.

Keskeiset sisällöt

Historia tieteenalana

- historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Pyyntikulttuureista korkeakulttuureihin ja kauppavaltioihin

- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit
- Välimeren talousalue ja yhteiskunnat antiikin aikana

Keskiajan talous ja yhteiskunta

- feodaaliyhteiskunta
- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Maailmantalouden syntyminen

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset yhteiskunnille
- kolonialismi ja globaalin talouden ensiaskeleet

Teollistumisen edellytykset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset

- modernin tieteen ja teknologian kehitys, tuottavuuden kasvu ja elintason nousu
- muutokset sukupuolten asemassa ja työjaossa
- muuttoliikkeet ja ympäristövaikutukset

Modernin kulutusyhteiskunnan kehitys ja talouskasvun rajat

- laajeneva hyvinvointi ja palveluyhteiskunnan synty
- väestöllinen muuntuminen ja sen yhteiskunnalliset edellytykset ja vaikutukset
- 2000-luvun verkottuva maailma

2. Kansainväliset suhteet (HI2)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Kurssilla analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Kurssilla syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään kansainvälisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön ja keskeisimmät teoreettiset selitysmallit
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää propagandaa eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä ja vaikutuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa, osaa tarkastella kriittisesti ajankohtaisia kansainvälisiä kysymyksiä sekä pystyy arvioimaan konfliktien syitä ja ratkaisumahdollisuuksia.

Kurssilla opiskelija voi kehittää historiallisen ajattelun taitojaan kansainvälisen politiikan tarjoaman aineiston avulla. Lisäksi hyödynnetään lähdekritiikkiä, ristiriitaisen informaation arviointia sekä tekstien, kuvien ja muun monipuolisen lähdeaineiston analyysiä. Kurssilla opitaan käyttämään kansainvälisen politiikan käsitteistöä ja harjoitellaan argumentaatiotaitoja. Opetus on monipuolista lähiopetusta, jossa tietotekniikkaa hyödynnetään soveltuvin osin. Opiskelijoita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja yhteisöllisesti. Historian opetuksessa pyritään omaksumaan tietotyötaitoja. Opiskelijoita myös kannustetaan lukemaan hyvää historiallista tietokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet

- historian käyttö politiikan välineenä
- kansallisvaltioiden huippukausi ja maailmansotien aika
- imperialismin, nationalismin ja muiden aatteiden vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja yhteiskuntiin
- ensimmäisen maailmansodan seuraukset
- demokraattiset ja totalitaariset valtiot kansainvälisessä politiikassa
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat
- toinen maailmansota seurauksineen

Jakautunut maailma

- kylmän sodan supervaltakilpailun ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset muodot
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- kylmän sodan päättyminen ja sen seuraukset

Keskinäisriippuvuuden maailma

- Lähi-itä ja muut konfliktialueet sekä vastakkainasettelujen monet muodot
- maailman uudet valtakeskittymät ja niiden vuorovaikutussuhteet
- YK ja muut kansainväliset rauhanrakentajat

3. Itsenäisen Suomen historia (HI3)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Kurssilla perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan muotoutumisen kehityskulkuja sekä osaa pohtia tulevaisuuden mahdollisuuksia
- hallitsee suomalaisen yhteiskunnan keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset ja niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään
- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaisuuteen ja suomalaiseen kulttuuriin eri aikoina kuuluneita ihanteita ja niihin liitettyjä mielikuvia sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Kurssin tarkoitus on syventää opiskelijan kriittisen ajattelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan Suomen historian vaiheita ja rakenteita myös osana laajempaa maailmanhistorian kontekstia. Opiskelija syventää lähdekriittisiä taitojaan ja ymmärtää, kuinka historian erilaiset tulkinnat elävät nykyajassa. Opiskelija ymmärtää historian käytön toisaalta erilaisten ideologioiden ja toisaalta kansallisen identiteetin rakennusaineena.

Opetus on monipuolista lähiopetusta. Opiskelijoita opastetaan osana opetusta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja yhteisöllisesti. Historian opetuksessa pyritään omaksumaan tietotyötaitoja. Opiskelijoita kannustetaan myös lukemaan hyvää historiallista tietokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

Miten Suomesta tuli Suomi?

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys sekä 1860-luvun murroskausi
- kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja sosiaaliset muutokset 1800- ja 1900-lukujen taitteessa

Suomen itsenäistymisprosessi ja itsenäisyyden alkuvuodet

- itsenäistyminen kansainvälisessä kontekstissa
- sisällissodan syyt ja seuraukset sekä eheyttämisen aika

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot ennen toista maailmansotaa
- Suomi toisessa maailmansodassa
- Suomen sisäpolitiikka ja asema kansainvälisessä politiikassa kylmän sodan aikana ja sen jälkeen

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva ja kansainvälistyvä Suomi

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

4. Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI4)

Kurssi tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Kurssilla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Euroopan keskeisen kulttuuriperinnön ja ymmärtää Euroopan kulttuuriin vaikuttaneita tekijöitä
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- kykenee analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Lähdekriittiset taidot ovat tärkeä osa kurssia. Opiskelijat analysoivat erilaisia kuvallisia ja kirjallisia lähteitä. Ilmiöitä liitetään historialliseen kontekstiin. Opiskelijan kyky tunnistaa ajassa ja paikassa siirtyviä vaikutteita kehittyy. Opiskelija oppii tunnistamaan merkittävimmät poliittiset aatteet ja ideologiat myös tämän päivän kontekstissa. Kurssi vahvistaa opiskelijan valmiutta osallistua reaalikokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Antiikin kulttuuripiiri

- kulttuurit ja elämäntavat
- tieteen ensiaskleet ja demokratian synty

Keskiajan kulttuuri

- keskiaikainen maailmankuva
- uskonto, kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- reformaation merkitys
- itsevaltiuden ajan kulttuuri

Valistuksen aikakausi

- luonnontieteellisen maailmankuvan kehitys
- valistuksen aatepohja ja sen vaikutukset
- ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen

Aatteiden ja teollistumisen aika

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata ja yhteiskunnalliset muutokset

Monimuotoinen nykyaika

- massojen aika, populaarikulttuurin synty ja sen kaupallistuminen
- kulttuurin globalisoituminen
- sukupuoliroolien murros
- tieteen kehitys ja median kasvava merkitys

5. Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI5)

Kurssi tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa autonomian ajalle asti. Kurssilla perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Kurssilla syvennytään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomalaista kulttuuriperintöä
- hahmottaa Suomen historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen
- kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta
- tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin.

Kurssilla opiskelija pääsee syventymään toisaalta paikallisyhteisön ja yksilön näkökulmiin, mutta toisaalta nämä liitetään osaksi Suomen ja Euroopan historiaa. Opiskelija oppii näkemään ympäristössään menneisyyden kerrostumia. Lähdekriittiset taidot syventyvät. Kurssi tukee valmistautumista ylioppilaskirjoituksen reaalikokeeseen.

Keskeiset sisällöt

Suomen alue ennen ristiretkiä

- tutkimusmenetelmät ja käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä
- rautakautinen heimoyhteiskuntien Suomi

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- sääty- ja maatalousyhteiskunta
- kehittyvä talous

Ruotsista Venäjän osaksi

- Suomen aseman muutos ja yhteiskunnalliset uudistukset Ruotsin ajan lopulla
- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- kansallinen herääminen, sivistys, tiede ja taide

6. Maailman kulttuurit kohtaavat (HI6)

Kurssilla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kulttuurintutkimuksen peruskäsitteitä ja erilaisia tapoja jakaa maailma kulttuurialueisiin
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- ymmärtää tarkastelemaisensa kulttuuripiirin historiallisen kehityksen sekä sen arvojen ja elämäntapojen moninaisuuden ja osaa eritellä siihen vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa syntyneitä kulttuurisia eroja ja yhtäläisyyksiä
- osaa analysoida esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- osaa arvioida monikulttuurisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy erittelemään sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä sekä eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita.

Kurssilla opiskelijan vieraiden kulttuurien ja monikulttuurisuuden ymmärrys kasvaa. Kurssi antaa eväitä kulttuurisen kanssakäymisen kehittämiseen ja tukee taitoja tarkastella kriittisesti ja tunnistaa erilaisia historiallisia ja kulttuurisia viittauksia esimerkiksi mediassa ja yhteiskunnallisessa puheessa.

Taitojen harjoittelussa ja arvioitavien tuotosten laatimisessa ja esittämisessä käytetään soveltuvin osin tietotekniikkaa. Kurssi tukee valmistautumista ylioppilaskirjoitusten reaalikokeeseen

Keskeiset sisällöt

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

Kurssilla tarkasteltavaksi kohteeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- Amerikan alkuperäiskulttuurit

- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Latalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

7. Historian abikurssi (HI7)

Historian eheyttävä kurssi antaa lukio-opintoja lopettavalle ja ylioppilastutkintoon valmistautuvalla opiskelijalla kokonaiskuvan lukion historian oppimäärän keskeisistä osista.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kertaan lukion pakollisten ja syventävien kurssien oppimäärän keskeiset osat ja varmistuu taidossaan hallita historian keskeisiä käsitteitä. Kurssilla syvennetään historiallisten lähteiden tulkinta- ja arviointitaitoja. Opiskelija oppii luottamaan taitoonsa analysoida historiallista tietoa ja arvioida sitä. Hän oppii myös luottamaan taitoonsa ilmaista osaamistaan kirjallisessa muodossa

Keskeiset sisällöt

- historian reaalikoe
- historian hyvä osaaminen
- historian pakolliset ja syventävät kurssit
- historian kurssien keskeiset käsitteet

8. Maailma nyt – ajankohtaisten tapahtumien taustat ja toimijat (HI8)

Kurssi tarkastelee Suomen ja maailman muuttunutta turvallisuuspoliittista ympäristöä. Se opettaa analysoimaan nykyajan ja lähitulevaisuuden tapahtumia ja tiedostamaan kansainvälisten toimijoiden motiiveja sekä kansalaisen roolia oman ympäristön, valtion, Euroopan ja koko maailman kehityksessä. Kurssilla tutkitaan ajankohtaisia kansainvälisiä tapahtumia ja konflikteja, niiden taustoja ja kansainvälisten toimijoiden päätöksentekoa vaaratilanteissa, esimerkiksi sodan, terrorismin tai ympäristökatastrofin uhatessa. On eduksi, jos kurssi Kansainväliset suhteet (HI2) on suoritettu tai sitä opiskellaan samaan aikaan tämän kurssin kanssa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy arvioimaan mediasta ja muista tietolähteistä saatavaa ajankohtaisia tapahtumia koskevaa tietoa kriittisesti
- pystyy analysoimaan kansainvälisiä konflikteja ja kriisejä
- tuntee erilaisten kansainvälisten toimijoiden roolin maailmanpolitiikassa
- tuntee Suomen ja Euroopan roolin maailmanpolitiikassa
- hahmottaa oman asemansa ja vastuunsa suhteessa maailmanlaajuisiin tapahtumiin

Keskeiset sisällöt

- kansainvälisen toiminnan keskeiset käsitteet
- ajankohtaiset tapahtumat taustoineen

- kansainväliset toimijat
- uhkakuvat ja kriisinhallinta
- turvallisuuspolitiikan tulevaisuuden haasteet

9. Pohjois-Amerikan ja Yhdysvaltojen historia (HI9)

Kurssilla tutustutaan monipuolisesti Pohjois-Amerikan ja Yhdysvaltojen historiaan. Pohjois-Amerikan mantereeseen kehitystä tarkastellaan sen alkuperäisasukkaiden, siirtolaisten ja Yhdysvaltojen kansakunnan näkökulmasta. Kurssilla paneudutaan erityisesti Yhdysvaltojen erilaisiin ja monimuotoisiin kulttuurialueisiin ja erilaisiin amerikkalaisiin mentaliteetteihin. Kurssilla painotetaan yhdysvaltalaisen kulttuurin ja politiikan erityislaatuisuutta, kehityskulkuja niiden taustalla sekä niiden maailmanlaajuista vaikutusta. Kurssilla harjoitellaan historiallisen ajattelun taitoja. Kurssi on historian soveltava kurssi, joten kurssilla syvennetään lähdekritiikin lisäksi toisesta kulttuurista lähtöisin olevaa näkökulmaa. Opetus on monipuolista lähiopetusta, jossa tietotekniikkaa hyödynnetään soveltuvien osin. Opiskelijoita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. Opiskelijat harjoittelevat teknologian yhteisöllistä käyttöä.

Keskeiset sisällöt

- Pohjois-Amerikka ennen eurooppalaisten tuloa
- ensimmäiset eurooppalaiset siirtokunnat Pohjois-Amerikassa, ensimmäiset ruotsalaiset ja suomalaiset siirtolaiset 1600-luvulla
- siirtokuntien ja sen asukkaiden amerikkalaisen identiteetin synty 1700-luvulla, suuri siirtomaasota ja sen vaikutukset
- Yhdysvaltojen itsenäistyminen
- Yhdysvaltojen laajentuminen, Manifest destiny
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskansojen kohtalo
- orjakysymys ja Yhdysvaltojen sisällissota
- siirtolaisuuden kasvu ja Yhdysvaltojen teollistuminen
- Yhdysvallat ensimmäisessä maailmansodassa
- maailman voimakkain valtio ja eristäytymispolitiikka
- Yhdysvallat ja massakulttuurin hegemonia
- Yhdysvallat toisessa maailmansodassa
- Yhdysvallat ja toisen maailmansodan jälkeinen nuorisokulttuuri
- Yhdysvaltojen eri kulttuurialueet
- maailman ainoa supervaltio?

10. Sodat yhteiskunnan ja arjen muokkaajina (HI10)

Kurssilla paneudutaan siihen, miten sodat ja konfliktit ovat muokanneet yhteiskuntaa, tiedettä ja tekniikkaa. Kurssilla perehdytään sotien ja konfliktien vaikutuksiin yhteiskuntaluokkien välisiin suhteisiin, tekniseen ja tieteelliseen kehitykseen, ja niihin muutoksiin, joita sodan myötä syntyneillä valtasuhteiden vaihtumisella ja teknisillä ja tieteellisillä innovaatioilla on ollut rauhan ajan yhteiskuntiin. Kurssilla tutkitaan sitä, miten erilaiset ideat, aatteet ja innovaatiot ovat levinneet tai vakiintuneet sotien ja konfliktien seurauksena. Opiskelijat pyrkivät arvioimaan sotien ja konfliktien syitä kriittisesti ja omaehtoisesti.

Kurssilla syvennytään tutkimukselliseen näkökulmaan. Opiskelijat pyrkivät muodostamaan omaehtoisella lähteiden hakemisella, tutkimisella ja tulkinnalla monipuolisen kuvan siitä, miten keskeiset konfliktit ovat vaikuttaneet yhteiskuntien, tieteen ja talouden kehitykseen.

Keskeiset sisällöt

- miten jalkaväki ja sotajat loivat Ateenan demokratian
- Rooman sotilasmahti oikeusjärjestelmän ja hallinnon levittäjinä
- keskiajan sodankäynti ja sääty-yhteiskunnan synty
- 1500-luvun uskonsodat ja 30-vuotinen sota, uskontokuntien ja eurooppalaisten kulttuuripiirien vakiintuminen
- 7-vuotinen sota ja anglosaksisen kulttuurillisen ja taloudellisen hegemonian synty
- yhteiskunnallisten uudistusten ja Napoleonin siviililain leviäminen Napoleonin sotien ja valloitusten myötä
- Yhdysvaltojen sisällissota ja orjuuden vastustaminen, ensimmäinen teollinen sota
- teollinen sodankäynti, monet keksinnöt, jotka ovat vaikuttaneet arkeen
- nykyajan "hybridisodankäynti", uudet uskonsodat, terrorismi, kansallisuusaatteet ja äärioikeiston uusi nousu

11. Kulttuurien kohtaaminen (HI11)

Niiden opiskelijoiden, jotka ovat suorittaneet kurssin Maailman kulttuurit kohtaavat (HI6) aiemmin toisiin maanosiin liittyen, on mahdollista osallistua kurssiin ja saada siitä merkintä koulukohtaisena soveltavana kurssina HI11. Kurssin nimi vaihtuu vuosittain samalla tavalla kuin kurssin HI6.

5.14 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tarkoitus Viikin normaalikoulussa on antaa opiskelijalle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi, aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaopin opiskelussa korostuvat yhteiskunnallisen ajattelun taidot: monipuolinen tiedonhankinta ja tiedon kriittinen tulkinta sekä keskustelu- ja argumentaatiotaidot. Opiskelu luo edellytyksiä tutkia, pohtia ja analysoida kriittisesti ajankohtaisia ilmiötä ja tulevaisuuden vaihtoehtoja. Yhteiskuntaopin sisällöt vahvistavat myös opiskelijan talousosaamista ja oikeudellista ymmärrystä. Yhteiskuntaopin tavoitteena on elävän kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen ja muutoksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- hallitsee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja erilaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen
- tuntee vaikutusmahdollisuutensa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena
- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien kannalta.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin lähtökohtana ovat yhteiskuntaopin tiedonaloille ominaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan kykyä

hallita keskeisiä käsitteitä ja suuria kokonaisuuksia sekä arvioida asioiden välisiä yhteyksiä, syy-seuraussuhteita ja niiden merkitystä.

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön. Huomiota kiinnitetään opiskelijan tiedonhankinta ja tietotyötaitoihin, kykyyn ilmaista tietojaan ja argumentoida jäsentyneesti sekä taitoa arvioida ja tulkita kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota.

Yleistä

Kurssien suoritusjärjestys on vapaa. Kursseja voidaan opettajan ja rehtorin harkinnan mukaan suorittaa itsenäisesti. Suorittamistapa sovitaan opettajan johdolla.

Yhteistyökumppaneita ovat Helsingin yliopistossa Helsingin normaalilyseo, opettajankoulutuslaitos, eri ainelaitokset erityisesti humanistisessa ja valtiotieteellisessä tiedekunnassa, maan muut harjoittelukoulut ja lähiseudun lukiot.

Eri kurssien aiheet tukevat soveltavin osin aihekokonaisuuksia: aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä, hyvinvointi ja turvallisuus, kestävä elämäntapa ja globaali vastuu, kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys, monilukutaito ja mediat, teknologia ja yhteiskunta sekä tiede ja taide kohtaavat.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Suomalainen yhteiskunta (YH1)

Kurssi perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Kurssi keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys sekä valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet paikallisella ja valtiollisella tasolla
- hallitsee yhteiskunnallisiin ilmiöihin liittyvät keskeiset käsitteet
- seuraa yhteiskunnallista keskustelua mediassa
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien kannalta.

Kurssilla harjaannutaan hankkimaan, vertailemaan ja arvioimaan tietoa yhteiskunnasta ja sen valtarakenteista. Opiskelija harjoittelee perusteltujen mielipiteiden muodostamista ja ilmaisua sekä keskustelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan politiikassa

vaikuttavia arvoja ja asenteita sekä eri yhteiskuntaryhmien erilaisia näkökulmia. Kurssilla opiskellaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoja.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus

- kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- hyvinvointivaltion tehtävät ja voimavarat
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion rakenteet ja haasteet
- yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot
- demokratia ja muut poliittiset järjestelmät
- Suomen kunnallinen, maakunnallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä sekä kytkökset Euroopan unioniin
- kansalaisyhteiskunnan vaikuttamiskeinot: vaalit, puolueet, järjestötoiminta ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- muuttuva mediakenttä

2. Taloustieto (YH2)

Taloustieteisiin pohjautuva kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kotitalouksien, yritysten ja julkisen sektorin näkökulmista. Kurssilla perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestäväen kehityksen näkökulmasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tehdä taloudellisia päätöksiä, hallita omaa talouttaan ja tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettisestä näkökulmasta ja kestäväen kehityksen kannalta
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen kansantaloudessa ja yhteiskunnassa
- hahmottaa kansantalouden kokonaisuuden ja eri sektoreiden yhteydet ja vaikutukset toisiinsa
- hallitsee keskeiset talouden käsitteet ja teoriat sekä ymmärtää talouselämän rakenteita ja toimintaperiaatteita
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja
- osaa tarkastella talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja ja analysoida niiden taustoja ja päätösten vaikutuksia eri taloustoimijoiden näkökulmista

Kurssilla harjaannutaan hankkimaan, vertailemaan ja arvioimaan tietoa taloudesta ja sen valtarakenteista. Opiskelija harjoittelee perusteltujen mielipiteiden muodostamista talouselämää koskevista asioista, mielipiteen jakamista ja keskustelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan taloustieteellisiä teorioita ja asenteita, jotka vaikuttavat talouspolitiikkaan ja taloudelliseen päätöksentekoon. Kurssilla harjoitellaan oman talouden hallintaa.

Keskeiset sisällöt

Kansantalous ja yksilön talous

- talouden peruskäsitteet
- oman talouden hoito
- rahoitusmarkkinat, korkoihin vaikuttavat tekijät ja erilaisten korkojen merkitys kotitalouksille
- sijoittaminen ja riskien hallinta
- työnteko, yrittäjyys ja yritykset sekä niiden rooli kansantaloudessa
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien ja kansantalouden vuorovaikutus

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- kilpailumuodot ja hinnanmuodostus
- talouden suhdannevaihtelut
- inflaatio ja deflaatio
- työttömyys ja työvoimapula

Talouspolitiikka

- talouskasvuun vaikuttavat tekijät, edut ja ongelmat
- verotuksen rakenne, merkitys veronmaksajille ja julkiselle sektorille
- talouspolitiikan osa-alueet ja välineet
- väestörakenteen haasteet julkiselle sektorille
- politiikan ja markkinavoimien merkitys taloudellisessa päätöksenteossa

Kansainvälinen talous ja Suomi

- globaalitalous
- Suomen ulkomaankaupan merkitys ja rakenne
- talouden tulevaisuudennäkymät

3. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH3)

Kurssi perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Kurssin aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Kurssin toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa laaja-alaisesti Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia sitä koskevaa vertailevaa tietoa

- tuntee Euroopan unionin vaikutukset Suomen poliittiseen järjestelmään
- ymmärtää vaikuttamismahdollisuutensa ja osaa toimia globaalikansalaisena
- osaa eritellä Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja haasteita
- osaa arvioida maailman globalisoitumisen vaikutuksia omaan elämänsä ja Suomen taloudelliseen ja poliittiseen järjestelmään
- osaa eritellä kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä uusia uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.

Kurssilla harjaannutaan hankkimaan, vertailemaan ja arvioimaan tietoa Euroopan unionista, globaalista maailmasta ja niiden valtarakenteista. Opiskelija harjoittelee perusteltujen mielipiteiden muodostamista, mielipiteen jakamista ja keskustelun taitoja. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan EU-politiikassa ja maailmanpolitiikassa vaikuttavia arvoja ja asenteita. Kurssilla kartoitetaan globaalin vaikuttamisen keinoja.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti

- arvot ja kulttuurinen moninaisuus
- perusvapaudet ja unionikansalaisuus
- Suomi ja Pohjoismaat Euroopassa

Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja Euroopan unionin toiminta

- EU:n toimielimet, päätöksenteko ja yhteinen talous- ja rahapolitiikka sekä niiden haasteet
- Euroopan unionin jäsenyyden vaikutukset ihmisen arkeen
- suomalaisten vaikutusmahdollisuudet unionikansalaisina
- Suomi osana eurojärjestelmää
- EU:n ja lähialueiden haasteet ja mahdollisuudet

Turvallisuus ja tulevaisuuden muuttuvat haasteet

- Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka sekä uudet turvallisuusuhat
- kansainvälisen yhteisymmärryksen edistäminen ja Suomi
- globalisaatio, ympäristö ja kestävä tulevaisuus

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

4. Kansalaisen lakitieto (YH4)

Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista

- tuntee Suomen tuomioistuinlaitoksen ja kansalaisen kannalta merkittävät kansainväliset tuomioistuimet
- osaa arvioida oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä pystyy hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat
- osaa etsiä ja käyttää keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä
- osaa toimia oikein ja lainmukaisesti sekä osaa soveltaa lakitiedossa hankittuja tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- peruskäsitteet ja oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, vakuudet ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin
- tekijänoikeudet
- ympäristöoikeus

Rikos- ja prosessioikeus

- rikostutkinta ja syyteharkinta
- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

Opiskelija opettelee hankkimaan tietoa oikeusjärjestelmästä ja oikeuden käytöstä sekä käyttämään alaan liittyviä käsitteitä oikein. Opiskelija harjaantuu soveltamaan oikeudellista tietoa arkipäiväisissä tilanteissa ja yhteiskunnan toimijana omassa lähiympäristössään, Suomessa, Euroopassa ja globaalissa ympäristössä.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

5. Yhteiskuntaopin abikurssi (YH5)

Yhteiskuntaopin eheyttävä kurssi antaa lukio-opintoja lopettavalle ja ylioppilastutkintoon valmistautuvalle opiskelijalle kokonaiskuvan lukion yhteiskuntaopin oppimäärän keskeisistä osista ja valmiudet vastata erityyppisiin tehtäviin.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kertaan lukion pakollisten ja syventävien kurssien oppimäärän sekä varmistuu taidoissaan hallita yhteiskuntaopin keskeisiä käsitteitä. Opiskelija oppii luottamaan taitoonsa analysoida yhteiskunnallista tietoa ja arvioida sitä sekä taitoonsa ilmaista osaamistaan kirjallisesti.

Keskeiset sisällöt

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat

- yhteiskuntaopin reaalikoe
- yhteiskuntaopin hyvä osaaminen

- yhteiskuntaopin pakolliset ja syventävät kurssit
- yhteiskuntaopin kurssien keskeiset käsitteet

6. Yritystalous (YH6)

Kurssilla perehdytään käytännön esimerkkien ja yritysvierailujen avulla yrityksen talouteen, yritystoimintaan ja yrityksen suhteisiin eri sidosryhmiin. Kurssi tukee taloustiedon kurssin opiskelua ja pyrkii herättämään mielenkiintoa yrittäjyyteen. Kurssilla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteyksiä paikalliseen yritystoimintaan. Paikallisia yrityksiä käytetään myös esimerkkiaineistona.

Tavoitteet

Yritystalouden kurssilla opiskelija

- ymmärtää yritystoiminnan merkityksen yhteiskunnassa
- tutustuu yrittäjän ammattiin
- tutustuu erilaisiin yrityksiin ja niiden perustamiseen
- oppii ymmärtämään yrityksen menestymiseen vaikuttavia tekijöitä
- tutustuu yrityksen laskentatoimen pääperiaatteisiin
- oppii tulkitsemaan ja arvioimaan yrityksen tuloslaskelmia ja taseita

Keskeiset sisällöt

Yrittäminen

- yritys ja yrittäjyys
- yrittäjäksi ryhtyminen
- menestyminen yrittäjänä

Yrityksen perustaminen

- liikeidea
- liikeidean presentaatio ja esittäminen sijoittajille
- yritysmuodot
- yritystoiminnan luvat ja vakuutukset
- uuden yrityksen rahoitus ja tuet

Yrityksen sidosryhmät

Menestyvä yritys

- kustannuslaskenta
- tuotteen hinnan määrittäminen
- kannattavuus
- maksuvalmius
- vakavaraisuus

Markkinointi

- mitä markkinointi on
- kilpailukeinoja

Yrityksen laskentatoimi

- mihin kirjanpitoa tarvitaan
- mitä kirjanpidosta voi lukea
- yrityksen tuloslaskelma ja tase

Opiskelija pystyy käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintätekniikkaa. Opiskelija omaksuu verkostoitumisen, presentaation ja markkinoinnin taitoja. Oppilas ohjautuu tutustumaan tahoihin, jotka tukevat ja edistävät yritystoimintaa. Oppilas omaksuu

monimuotoisia ja laaja-alaisia kokonaisuuksia, joita yritystoiminnan eri osa-alueet edustavat.

7. Vuosi yrittäjänä (YH7)

Kurssilla osallistutaan Nuori yrittäjyys ry:n Vuosi yrittäjänä -ohjelmaan. Kurssilla perustetaan yritys, joka toimii lukuvuoden ajan. Yrityksen osakkaat sijoittavat yritykseen summan rahaa (10–40 euroa) ja vastaavat yrityksen toiminnasta.

8. Maailma nyt – ajankohtaisten tapahtumien taustat ja toimijat (YH8)

Kurssi tarkastelee Suomen ja maailman muuttunutta turvallisuuspoliittista ympäristöä. Se opettaa analysoimaan nykyajan ja lähitulevaisuuden tapahtumia ja tiedostamaan kansainvälisten toimijoiden motiiveja sekä kansalaisen roolin oman ympäristön, maan, Euroopan ja koko maailman kehityksessä. Kurssilla tutkitaan ajankohtaisia kansainvälisiä tapahtumia ja konflikteja, niiden taustoja ja kansainvälisten toimijoiden päätöksentekoa vaaratilanteissa, esimerkiksi sodan, terrorismin tai ympäristökatastrofin uhatessa. On eduksi, jos kurssi Kansainväliset suhteet (HI2) on suoritettu tai sitä opiskellaan samaan aikaan tämän kurssin kanssa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy arvioimaan mediasta ja muista tietolähteistä saatavaa ajankohtaisia tapahtumia koskevaa tietoa kriittisesti
- pystyy analysoimaan kansainvälisiä konflikteja ja kriisejä
- tuntee erilaisten kansainvälisten toimijoiden roolin maailmanpolitiikassa
- tuntee Suomen ja Euroopan roolin maailmanpolitiikassa
- hahmottaa oman asemansa ja vastuunsa suhteessa maailmanlaajuisiin tapahtumiin

Keskeiset sisällöt

- kansainvälisen toiminnan keskeiset käsitteet
- ajankohtaiset tapahtumat taustoineen
- kansainväliset toimijat
- uhkakuvat ja kriisinhallinta
- turvallisuuspolitiikan tulevaisuuden haasteet

9. Tiedekurssi yliopiston Sosiaalitieteiden laitoksella (YH9)

Kurssi tarjoaa mahdollisuuden tutustua yliopisto-opintoihin käytännössä. Se suoritetaan itsenäisesti osallistumalla yliopiston Sosiaalitieteiden laitoksen järjestämiin luentoihin. Luentotilaisuuksia on 5–10 . Arviointi tapahtuu oppimispäiväkirjan perusteella.

Kurssin aikana opiskelija

- perehtyy itsenäisesti yliopisto-opetukseen
- tutustuu kansantaloustieteen peruskäsitteisiin
- tutustuu kansantalouden ajankohtaisiin kotimaisiin ja kansainvälisiin haasteisiin

Keskeiset sisällöt

Sisältö määräytyy joka vuosi laitoksen tarjoaman ja sen kanssa sovitun opetuksen perusteella.

10. Aktiivinen kansalaistoiminta.(YH10)

Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa lukion soveltava kurssi osallistumalla aktiivisesti oppilaskunnan toimintaan, kestävän kehityksen projekteihin tai muihin aktiivista kansalaisuutta edistäviin hankkeisiin koulussa tai sen ulkopuolella. Opiskelija laatii

selvityksen toiminnasta ja omasta panoksestaan siinä, keskustelee oppimastaan ja sopii kurssisuorituksesta siitä vastaavan yhteiskuntaopin opettajan kanssa. Hyväksyminen lukion kurssiksi tapahtuu tapauskohtaisen harkinnan perusteella.

5.15 Uskonto

Uskonnonopetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän yleissivistyksen muodostumista. Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia analyyttisesti eri näkökulmista. Uskonnonopetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.

Oppiaine tukee opiskelijan kasvua demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Uskonnonopetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon ja kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia. Oppiaineessa hyödynnetään teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta sekä kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta. Lisäksi opetuksessa käytetään eri uskontojen omia lähteitä ja median välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja.

5.15.1 Evankelis-luterilainen uskonto

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija:

- kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- tunnistaa uskontoihin ja kulttuureihin liittyvän pyhän ja sen vaikutukset ihmisen toimintaan
- perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen eri puolilla maailmaaperehtyy oman uskonnon erityispiirteisiin ja kulttuurivaikutuksiin
- ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta
- tuntee uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä
- ymmärtää uskon ja tieteellisen tiedon suhdetta sekä tuntee uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä
- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja toimia eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa
- kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- kehittää valmiuksia toimia vastuullisena ja aktiivisena kansalaisena
- hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja keskustelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia
- perehtyy uskontojen ja luonnonympäristön suhteeseen.

Arviointi

Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen sekä katsomuksellisten dialogitaitojen hallintaan. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot.

Yleistä

Kaikki lukion yhteiset aihekokonaisuudet huomioidaan soveltuvin osin. Uskontoon liittyvät erityisesti Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys, Monilukutaito ja mediat, Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu ja Hyvinvointi ja turvallisuus.

Ensimmäistä kurssia lukuun ottamatta uskonnon kurssit voidaan suorittaa itsenäisesti opettajan ja rehtorin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Myös itsenäisesti suorittavan on ilmoitauduttava kurssille.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UE1)

Tavoitteet

Kurssi tarkastelee uskontoa ilmiönä kolmen Lähi-idässä syntyneen uskonnon historian ja nykypäivän kautta. Kurssilla on kolme tavoitekokonaisuutta.

Ensimmäinen tavoitekokonaisuus on, että opiskelija ymmärtää uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta ja sisäistä monimuotoisuutta, osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta. Toinen tavoitekokonaisuus on, että opiskelija tuntee juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan, ja osaa keskustella juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä. Kolmas tavoitekokonaisuus on, että opiskelija kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- maailman ja Suomen uskontotilanne
- Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille
- ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä

2. Maailmanlaajuinen kristinusko (UE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta. Hän tuntee kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan sekä pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä. Keskeisenä tavoitteena on myös, että opiskelija perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa sekä osaa analysoida ja arvioida ajankohtaista kristinuskoon liittyvää keskustelua.

Keskeiset sisällöt

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivään kulttuuriin kanssa eri puolilla maailmaa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen kristinuskon synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisuus ja kontekstuaalinen teologia
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa
- ekumenia ja katsomusten dialogi
- ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3)

Kurssi järjestetään yhdessä ET5-kurssin kanssa molempien opetussuunnitelmat huomioiden.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Hän tuntee Aasiassa syntyneiden uskontojen ilmenemismuotoja ja vaikutuksia länsimaissa. Tavoitteena on myös, että opiskelija tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet. Opiskelija perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin. Tavoitteena on, että opiskelija kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva ja elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin

- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa. Hän perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla. Opiskelija ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla ja hän osaa analysoida uskonnonvapautteen ja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua. Opiskelija kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin sekä osaa toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio esimerkiksi tilastojen valossa
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan, esimerkiksi luterilainen ja ortodoksinen kirkko, katolinen kirkko, vapaat suunnat, kristinuskon pohjalta syntyneet yhteisöt, islam
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä
- uskonnon- ja katsomuksenvapaus
- uskonnolliseen yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa
- osana kurssia voidaan toteuttaa vapaaehtoisprojekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan

5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä ajankohtaista tutkimusta. Hän hahmottaa uskonnon ja taiteen suhdetta: uskonnollisen taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa ja uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen. Opiskelija perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja. Hän tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja sekä tuntee muinaissuomalaisen uskonnon ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla
- uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat
- taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet uskontojen valossa
- uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin eri muotojen vuorovaikutus
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- muinaissuomalainen uskonto ja kristinuskon suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- hyödynnetään pääkaupunkiseudun mahdollisuuksia tutustua erilaisiin kohteisiin

6. Uskonnot ja media (UE6)

Tavoitteet

Kurssin aiheena on uskonnot ja media. Opiskelija tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa, osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita, osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä, osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa
- median vaikutus uskontoilmiöihin: asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi
- hyödynnetään pääkaupunkiseudun mahdollisuuksia tutustua erilaisiin kohteisiin

KOULUKOHTAINEN SOVELTAVA KURSSI

7. Uskonnon abikurssi (UE7)

Tavoitteet

Tavoitteena on opiskelijalähtöisesti kerrata ja syventää uskonnon kurssien 1–6 keskeinen sisältö. Tavoitteena on, että opiskelija muodostaa jäsenellyn ja monipuolisen kuvan kurssien sisällöistä ja harjoittelee niiden soveltamista ja havaitsemista ympäristössään.

Keskeiset sisällöt

- kurssien 1–6 keskeiset sisällöt
- kokoavat ja kertaavat tuotokset

5.15.2 Ortodoksinen uskonto

PAKOLLISET KURSSIT

1. Uskonto ilmiönä – ortodoksisuus, juutalaisuus ja islam (UO1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta
- tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin syntyyn ja niiden luonteeseen
- ymmärtää juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskinäiset suhteet historiassa ja nykypäivänä
- tuntee kolmen monoteistisen uskonnon keskeiset piirteet, niiden kulttuuriperintöä ja vaikutusta erityisesti idän kristillisyyteen ja yhteiskuntaan
- tietää kristinuskon synnyn ja kehittymisen keskeiset vaiheet
- ymmärtää kristillisen kirkon jakaantumiseen ja vapaiden suuntien syntyyn vaikuttaneet syyt sekä tunnistaa niiden tunnuspiirteitä
- osaa keskustella Lähi-idän ja Euroopan ajankohtaisista asioista uskontojen näkökulmasta
- tunnistaa eri katsomusten merkityksen yksilön tämän päivän arjessa ja työelämässä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- Lähi-idän monoteististen uskontojen yhteiset juuret, kulttuuritausta ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen asema, merkitys ja tulkinta juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- Lähi-idän uskontojen vaikutus kulttuuriin ja arkeen Euroopassa
- apostoli Paavalin lähetystyö Jerusalemissa Eurooppaan
- ensimmäiset kristilliset synodit
- kristillisen kirkon jakauminen
- katolinen kirkko ja protestantismien synty
- Luther ja Pohjoismaat
- vapaat kristilliset suunnat
- uskonnottomuus

2. Ortodoksisuus maailmassa (UO2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää ortodoksisen kirkon apostolisen perinteen
- tunnistaa kirkon opettajien merkityksen kirkon perinteessä
- tuntee ortodoksisuuden keskeiset opilliset painotukset ja eettisen ajattelun perustan
- osaa tarkastella ortodoksisen kirkon merkitystä yksilöllisestä ja yhteisöllisestä näkökulmasta
- perehtyy ortodoksisuuden ja sen käytänteiden erityispiirteisiin
- tuntee askeesin ja luostarilaitoksen syntyyn vaikuttaneet historialliset tekijät

- tuntee ortodoksia paikalliskirkkoja ja idän kirkon eri suuntauksia
- ymmärtää ortodoksisen kirkon hallintorakenteen kehittymistä ja nykyistä toimintaa
- perehtyy Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteisiin
- tutustuu kirkkojen välisiin yhteyksiin.

Keskeiset sisällöt

- kristillisen kirkon laajeneminen
- patriarkaatit ja paikalliskirkot
- orientaaliset kirkot
- askeesin ja luostarilaitoksen synty ja niiden yhteiskunnallinen merkitys
- ortodoksinen oppi, etiikka ja antropologia synodien ja kirkon suurien opettajien kautta
- ihmisen elämänkaari ja ortodoksisuus
- ortodoksinen tapakulttuuri
- Itä-Euroopan ortodoksisuus ja uusortodoksinen maailma
- Suomen ortodoksinen kirkko ennen ja nyt
- ekumenia ja uskontojen välinen vuorovaikutus

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UO3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet
- perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin
- kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- osaa tarkastella uskontojen piirteitä myös oman uskonnon näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- hindulaisuuden monimuotoisuus, maailmankuva ja elämäntapa sekä vaikutuksia Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalaisuuden opetukset, elämäntapa, suuntauksset ja vaikutuksia Aasian kulttuureihin ja yhteiskuntiin
- Kiinan vanha kansanusko, kungfutselaisuus ja taolaisuus ja näiden vaikutuksia kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet

- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UO4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy suomalaiseen uskonnollisuuteen ja sen vaiheisiin ennen ja nyt
- tutustuu uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-yhteiskunnassa
- perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- tunnistaa kirkon toiminnan ihmisen arjen tukena osana tämän ajan yhteiskuntaa
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida uskonnonvapautteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua ja siihen vaikuttavaa lainsäädäntöä
- kehittää valmiuksia toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä oman uskonnon lähtökohdista käsin
- kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.

Keskeiset sisällöt

- suomalainen uskonnollisuus ennen ja nyt, uskonto ja uskonnolliset yhteisöt Suomessa, sekularisaatio
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja lainsäädäntö, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys, näkyvyys ja oikeudet julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- ortodoksiset järjestöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonnot yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa Suomessa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa

5. Taide ortodoksisuudessa ja muissa uskonnoissa (UO5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu taidemuotoihin uskonnon ilmentäjänä
- tunnistaa ja tietää ortodoksisen taiteen erityispiirteet
- perehtyy sekä ortodoksisen että muiden uskontojen taiteen ilmaisumuotoihin opillisten asioiden välittäjinä
- tunnistaa eri uskontojen opin ilmenemismuotoja taiteessa
- ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron
- tunnistaa uskonnon vaikutuksen nyky- ja populaaritaiteeseen.

Keskeiset sisällöt

- uskonnot, taide ja kulttuurin eri muodot
- sakraalin ja uskonnollisen taiteen ero
- ortodoksisen taiteen erityispiirteet: jumalanpalvelus, kirkkomusiikki, arkkitehtuuri,

ikonitaide

- uskontojen oppi taiteen keinoin: kuvataide, musiikki, rakennustaide ja draama

6. Ortodoksisuus ja uskonnot mediassa (UO6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu mediassa esiintyviin ajankohtaisiin teemoihin, jotka kytkeytyvät uskontoon
- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- perehtyy mediakuvaan ortodoksisuudesta ja eri uskonnoista kansallisesti ja kansainvälisesti
- osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- ortodoksisen kirkon mediamaailma
- median vaikutus uskontoilmiöihin, esimerkiksi asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

5.16 Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustieto on perustaltaan monitieteinen oppiaine. Sen tiedeperustaan kuuluu ihmis-, kulttuuri- ja yhteiskuntatieteitä sekä filosofia. Elämäkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä tarkastellaan luonnollisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä.

Elämäkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämäkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä rakentamista. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Elämäkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykystä ja tilannetajua, toisten ja yhdenvertaisuuden kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja.

Opetuksen tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen
- hallitsee keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja ja osaa soveltaa niitä sellaisten kysymysten käsittelyyn, joissa pyritään yhteisen kestävän toimintalinjan löytämiseen erilaisista näkemyksistä huolimatta
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään oppimalla refleктоimaan omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista.

Arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sekä opiskelijan kykyä tarkastella ja ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti ja taitavasti että hänen laaja-alaista katsomuksellista ymmärrystään. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan eri näkökulmien ja vaihtoehtoisten katsomustapojen huomioimista pelkkien mielipiteiden esittämistä monipuolisemmin.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä arvioida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentamista sekä rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Elämäkatsomustiedossa korostuvat erilaiset katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot, ja kurssien arvioinnissa ne otetaan monipuolisesti huomioon.

Yleistä

Kaikki lukion yhteiset aihekokonaisuudet huomioidaan soveltuvin osin.

Elämäkatsomustietoon liittyvät erityisesti Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys, Monilukutaito ja mediat, Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu ja Hyvinvointi ja turvallisuus.

Ensimmäistä kurssia lukuun ottamatta elämäkatsomustiedon kurssit voidaan suorittaa itsenäisesti opettajan ja rehtorin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Myös itsenäisesti suoritettavan on ilmoitettava kurssille.

Katsomusten maailma (ET5) –kurssi järjestetään Viikin normaalikoulussa yhdessä Maailmanuskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3) –kurssin kanssa huomioiden molempien kurssien opetussuunnitelmat.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu (ET1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää ja osaa soveltaa maailmankatsomuksellisia käsitteitä kuten maailmankuva, elämäkatsomus, tietoteoria tai arvoteoria ja hahmottaa niiden välisiä yhteyksiä. Opiskelija osaa eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia. Opiskelija ymmärtää, miten yksilölliset, yhteiskunnalliset ja kulttuuriset tekijät vaikuttavat maailmankatsomuksen muotoutumiseen.

Opiskelija osaa eritellä oman katsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten muotoutumista. Tavoitteena on lisäksi että opiskelija osaa tarkastella kriittisesti niin omia kuin muiden uskomuksia sekä erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota. Opiskelija osaa myös hyödyntää eri oppiaineissa oppimaansa elämäkatsomuksensa muodostamisessa ja erottaa tieteellisen, ei-tieteellisen ja epätieteellisen maailmankuvan.

Keskeiset sisällöt

- maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde ja asema omassa elämäkatsomuksessa
- erilaisia maailmankatsomuksia – esimerkiksi sekulaareja, uskonnollisia, poliittisia ja elämäntapaan liittyviä – sekä niiden piirteiden ja perusoletusten tutkimista eri tieteiden tarjoamin välinein
- tyypillisiin informaation käsittelyyn ja ympäröivän todellisuuden jäsentämiseen liittyvien kognitiivisten vääristymien tarkastelu sekä omassa että muiden ajattelussa
- koulun, median, politiikan, tieteiden, taiteen, viihdeteollisuuden sekä uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen
- median ja muiden informaation lähteiden toimintalogiikka sekä niihin kohdistuva kriittinen katsomuksellinen ajattelu sekä katsomuksellisen argumentaation erittely erilaisista näkökulmista

2. Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä (ET2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä sekä osaa eritellä ja arvioida, miten erilaiset ihmiskäsitykset ja -ihanteet johtavat erilaisiin ja joskus keskenään ristiriitaisiin vastauksiin ihmiselämän keskeisistä kysymyksistä. Opiskelija osaa pohtia oman identiteettinsä osatekijöitä sekä soveltaa erilaisia ihmiskuvallisia ja katsomuksellisia vaihtoehtoja keskeisiin omaa hyvää elämäänsä koskeviin kysymyksiin. Tavoitteena on myös, että opiskelija ymmärtää ihmisarvon perustavan eettisen merkityksen, tuntee keskeisimmät ihmisoikeusasiakirjat ja osaa soveltaa ihmisoikeusajattelua erilaisissa yhteyksissä, kuten uskonnon- ja sanavapautta koskevissa kysymyksissä.

Opiskelija tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä ja osaa eritellä ja arvioida niiden taustalla olevia maailmankatsomuksellisia perusteita. Hän kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämänkatsomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tuntemuksiaan toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaen, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- luonnon- ja ihmistieteellisiä, sekulaareja ja uskonnollisia, filosofisia ja populaarikulttuuriin kuuluvia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuolisuus ja seksuaalisuus; opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema
- identiteetti, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet, ihmisoikeusasiakirjoja: YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus
- erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön asemasta siinä

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Yksilö ja yhteisö (ET3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle yksilölliselle identiteetilleen sekä saa välineitä myönteisen yhteisöllisyyden hyödyntämiseen oman identiteettinsä rakentamisessa. Opiskelija ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä sekä yhteiskunnallisia rakenteita ja muutoksia voidaan tarkastella tieteellisesti ja että niillä on suuri merkitys yksilön elämänvalinnoille. Opiskelija osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä. Hän kykenee arvioimaan yksilön vaikutusmahdollisuuksia ja vastuuta eri alueilla ja kasvattaa valmiuttaan rakentamaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Opiskelija ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien kuten uskonnon- ja omantunnon

vapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian ja rauhan lähtökohtia ja periaatteita. Keskeisinä sisältöinä ovat myös yhteiskunnallinen ja globaali oikeudenmukaisuus sekä kestävä tulevaisuus, niiden rakentamisen lähtökohdat ja periaatteet. Opiskelija osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen rakenteita sekä kasvattaa yhteiskunnallista kuvittelukykyään ja aktiivisuuttaan siten, että hahmottaa tulevaisuuden mahdollisuuksina ja vaihtoehtoisina tapahtumakulkuina, joihin pystyy myös omalla toiminnallaan vaikuttamaan.

Keskeiset sisällöt

- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys: yksityinen ja julkinen, tunnustussuhteet ja merkitykselliset toiset, roolit ja yhteisölliset normit
- yhteiskuntatutkimuksen perusteita, kuten sosiaaliset tosiasiat, yhteiskunnalliset rakenteet ja modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet sekä näiden vaikutus yksilön elämään
- taloudellisen ja poliittisen vallan suhde nyky-Suomessa sekä globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset yhteiskunnan eri tasoilla
- ihmisoikeudet, uskonnon- ja omantunnon vapaus, globaali oikeudenmukaisuus ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen moraalisisina ja poliittisina vaatimuksina sekä näitä vaatimuksia vastustavat näkemykset ja toimet mukaan lukien ihmisoikeusloukkaukset sekä holokausti
- yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat sekä niiden kriittinen potentiaali: ihanteet ja kauhukuvat nykyisyyden suurennuslaseina ja toiminnan motivoijina

4. Kulttuurit katsomuksen muovaajina (ET4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäntavalleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa. Opiskelija osaa käyttää kulttuuritutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa sekä tunnistaa vihapuheen ja erottaa sen sanavapauden vastuullisesta käytöstä. Opiskelija oppii hahmottamaan suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttavana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus sekä vähemmistökulttuurit. Opiskelija ymmärtää, että kulttuurit ovat vuorovaikutuksessa keskenään eikä mikään kulttuuri ole kehittynyt ilman ulkoisia vaikutteita kulttuurin ydinpiirteisiin, kuten elämäntapoihin, kieleen, teknologiaan ja uskomuksiin. Opiskelija osaa hahmottaa erilaiset elämäntavalliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäntavalliseen, Unescon maailmanperintöohjelma

- suomalaisen kulttuurin ja identiteetin historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- etnosentrisyyden ja rasismien sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

5. Katsomusten maailma (ET5)

Kurssi järjestetään yhdessä UE3-kurssin kanssa molemmat opetussuunnitelmat huomioiden.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kehittää kykyään lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonottomia maailmankatsomuksia ja verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänskatsomukseensa. Opiskelija ymmärtää, että maailmankatsomukset, uskonto ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, erittäin monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on merkittävä kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys. Opiskelija tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen hahmottaen sen lähtökohtia ja tavoitteenasetteluja. Tavoitteena on myös että opiskelija hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa. Hän perehtyy uskontokritiikin keskeisiin argumentteihin sekä tutustuu humanismin ja vapaa-ajattelun historiaan. Opiskelija perehtyy Lähi-idän uskontoihin sekä joihinkin muihin uskontoihin ja maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin hahmottaen niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan erityisesti suomalaisesta näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- katsomuksen ja uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonottomuuden tutkiminen, määrittelemine ja selittäminen, käsityksiä uskontojen alkuperästä
- uskonnollisten ilmiöiden tulkinassa käytettyjä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja teismi
- uskontokritiikki, ateismi, agnostismi ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden sekä joidenkin muiden uskontojen ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys ja jakautuminen, pyhät kirjat, oppi, elämäntapa ja suhde yhteiskuntaan
- tämän päivän merkittävien maailmankatsomuksellisten järjestelmien, kuten sekulaarin humanismin ja suurten uskontojen, suhde yhteiskuntaan, tapakulttuuriin, moraaliin, politiikkaan ja tieteeseen; liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, sekularisaatio ja uskonottomuus

6. Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus (ET6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tunnistaa nykyaikaisten maailmankatsomusten kannalta historiallisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti merkittäviä historiallisia käännteitä ihmiskunnan tavassa elää. Opiskelija ymmärtää kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen ei-väistämättömän (kontingentin) ja rakentuneen luonteen. Opiskelija osaa arvioida evoluution, abstraktien eettisten järjestelmien, valistuksen ja tieteellis-teknologisen vallankumouksen merkitystä nykyaikaisille maailmankatsomuksille ja oman elämänkatsomuksensa rakentumiselle. Hän hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologiaan ja sen kehitykseen sekä ymmärtää teknologian ja teknisen muutoksen yhteydet ympäristössä, yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuviin muutoksiin. Opiskelija osaa arvioida teknologian ja teknisen muutoksen roolia kestäväen tulevaisuuden rakentamisen osana sekä pystyy osallistumaan ihmiskunnan ja maapallon tulevaisuutta koskevaan keskusteluun.

Keskeiset sisällöt

- ihmislajin evoluutio ja kulttuurievoluutio: kielen rooli inhimillisten kulttuurien ja innovatiivisuuden synnyssä
- suurten filosofioiden ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien ja uskontojen eettisten ja aatteellisten perustojen kehittyminen abstrakteiksi ja yleisinhimillisiksi
- ihmiskunnan suuret maailmankuvalliset, -katsomukselliset ja teknologiset murrokset sekä niiden vaikutukset ihmisten käsitykseen maailmasta ja itsestään: ihminen ympäristönsä ja itsensä muokkaajana
- Prometheus-myytistä teknoutopioihin ja -dystopioihin, ihmisen suhde valistuksen ideaaleihin ja teknologiseen kehitykseen
- Tulevaisuuden tutkimus, tekoäly, humanismi, transhumanismi ja niiden kritiikit tiet

5.17 Terveystieto

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoituksena on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toiminta- ja työkylynä. Terveystieteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla sekä yksilön, perheen, yhteisön että yhteiskunnan ja globaalista näkökulmasta. Terveysosaamiseen sisältyy terveyteen ja sairauteen liittyvän sisältötiedon ja toiminnallisten taitojen ohella terveystiedon hankinta, kriittinen arviointi, tulkinta ja soveltaminen sekä ymmärrys ympäristön ja perimän vaikutuksista terveyteen. Osaamiseen kuuluu myös terveyteen liittyvien arvojen pohdinta ja näkemys eri terveystieteistä ja terveyden ja sairauksien historiasta kansainvälistyvässä maailmassa.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tarkastella ja perustella terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmasta
- ymmärtää tieteellisen tiedon ja kokemustiedon merkityksen eron terveyden ja sairauden riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä.
- osaa edistää omaa ja ympäristönsä terveyttä ja turvallisuutta, ymmärtää yleisimpien sairauksien ehkäisyä ja hoidon periaatteita sekä itsehoitoon ja mielenterveyden suojaamiseen liittyviä toimintatapoja.
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin.
- käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti ja osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa, terveystietoa ja sekä erilaisia terveystieteisiin liittyviä ilmiöitä.
- pohtii terveyteen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa perustella niihin liittyvä näkemyksiään.
- ymmärtää yhteiskunnan olosuhteiden ja terveys- ja muiden yhteiskuntapoliittisten päätösten vaikutuksia kansanterveyteen, väestöryhmien välisiin eroihin, terveydenhuollon rakenteisiin ja ihmisten terveystietoisuuteen.

Arviointi

Arviointi kohdistuu terveystiedon tavoitteiden saavuttamiseen terveysosaamisen eri osa-alueilla kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen sekä siihen, miten opiskelija osaa soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan toiminnallisten taitojen kehittyminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään terveyttä ja sairautta koskevaa eettisestä arvopohdintaa ja

taitoja perustella terveysvalintoja sekä arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Kurssin arvosana perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön terveysosaamisen eri osa-alueilla. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveystietäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Kurssit 1-3 arvioidaan numeroarvioinnilla, kurssi 4 suorituserkinnällä.

Yleistä

Pakollinen kurssi TE1 Terveiden perusteet suoritetaan ensimmäisenä, koska se luo perustaa muiden kurssien ymmärtämiselle. Muiden kurssien suoritusjärjestys on vapaa. Kurssin 1 itsenäinen suorittaminen on mahdollista vain erityisestä syystä. Kurssien 2-4 itsenäisestä suorittamisesta sovitaan opettajan kanssa, suorittaminen edellyttää myös lukion rehtorin suostumuksen. Myös kurssin itsenäisesti suorittavan opiskelijan on ilmoitauduttava kurssille.

Terveystiedon monitieteisyyden vuoksi aihekokonaisuuksia voidaan huomioida kursseissa soveltuvin osin monipuolisesti.

Terveystiedon opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden osallisuutta ja terveysosaamisen hyödyntämistä.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Terveiden perusteet (TE1)

Pakollisella kurssilla syvennetään perusopetuksen aikana opittua terveysosaamista ja ymmärrystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi opitaan tunnistamaan ja arvioimaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, lähiyhteisöissä ja ympäristöissä sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Keskeistä on myös itsehoitotaitojen ja arjen terveysosaamisen kehittäminen, mielenterveyden suojaaminen sekä ajankohtaisten ja opiskelijoiden esille nostamien asioiden käsittely.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää arjen terveysosaamistaan, ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista ja merkitystä omassa elämäntavassaan ja ympäristössään
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveystietäytymiseen, mediaan ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä eettisestä ja terveysnäkökulmasta
- tunnistaa ja ymmärtää terveyttä ja sairauksia sekä terveystottumuksia selittäviä teorioita, malleja ja ilmiöitä tutkimus- ja kokemustiedon näkökulmasta
- soveltaa itsehoitoon liittyviä toimintamalleja ja toimintatapoja
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta ja pohtii niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja sekä terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toiminta-, opiskelu- ja työkyky: terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, seksuaaliterveys, opiskeluhuvinvointi
- omasta terveydestä huolehtiminen ja muut itsehoitotaidot sekä hätäensiapu

- riippuvuuden eri muodot, tupakka, alkoholi ja huumeet, peli- ja nettiriippuvuus
- kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit
- terveyttä, terveystottumuksia ja -ongelmia selittäviä keskeisiä biologisia, psykologisia ja kulttuurisia ilmiöitä, teorioita ja malleja

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Ihminen, ympäristö ja terveys (TE2)

Kurssilla tarkastellaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta voimavarana ja perehdytään sosiaaliseen kestävyys osana kestäväns tulevaisuuden tavoitteita. Keskeistä on myös tarkastella perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa ja arvioi perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden, kuten psykososiaalisen, rakennetun ja luonnonympäristön, yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn
- tunnistaa elämäntapaan ja kehitykseen liittyviä tapahtumia ja osaa esitellä erilaisia toimintatapoja ja selviytymisen keinoja
- osaa soveltaa terveysosaamistaan terveyttä, sairautta ja turvallisuutta koskevissa kysymyksissä ja niihin liittyvien arvojen pohdinnassa
- osaa arvioida sosiaalisen tuen ja vuorovaikutuksen merkitystä terveydelle, esitellä mielenterveyteen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ja mekanismeja sekä esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja kriisien käsittelyyn
- osaa tulkita ja arvioida kriittisesti terveysviestintään liittyviä ilmiöitä
- osaa perustella ja arvioida elämäntapaan, kulttuuriin ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille
- osaa analysoida turvallisuuteen ja väkivallan ehkäisyyn liittyviä tekijöitä ja ymmärtää henkilökohtaisten rajojen kunnioittamisen ja suojelemisen merkityksen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, yhteisöissä ja ympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- perimän, luonnonympäristöjen ja rakennetun ympäristön sekä psykososiaalisen ympäristön ja yhteisöjen terveysvaikutukset
- terveys ja elämäntapa, kuolema osana elämäntapaa
- ihmissuhteet ja sosiaalinen tuki
- seksuaalisuus ja seksuaalioikeudet sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys
- mielenterveyttä suojaavat ja kuormittavat tekijät
- erilaiset kriisit ja niiden kohtaaminen
- työhyvinvointi ja ergonomia
- turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- media- ja kulttuuriympäristön ja terveysviestinnän merkitys ja kriittinen tulkinta

3. Terveyttä tutkimassa (TE3)

Kurssilla luodaan kokonaiskuvaa terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisista kehityslinjoista ja tulevaisuuden haasteista pääpiirteissään. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja soveltaa terveysosaamistaan aktiivisena kansalaisena. Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttavien tekijöiden kriittiseen arviointiin ja pohditaan tutkimuksen ja päätöksenteon mahdollisuuksia terveyden edistämisessä lähiyhteisöissä, yhteiskunnassa ja globaalisti.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, teknologian ja terveystalouden muutoksia, kehitystä sekä yhteyksiä väestön terveyteen
- osaa arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä osaa kuvata terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja suunnitella pienimuotoisia terveystutkimuksia tai toimintakyvyn mittauksia
- perehtyy tieteellisen tutkimuksen mahdollisuuksiin terveyden edistämisessä sekä sairauksien ehkäisyssä ja hoidossa
- osaa pohtia terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä kysymyksiä
- tunnistaa keskeisiä globaaleja terveystalouden kysymyksiä ja niiden parissa toimivien järjestöjen roolia ja tehtäviä terveyden edistämisessä.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteellisen tutkimuksen, terveystalouden ja teknologian kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen
- terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen sekä keskeiset terveys- ja sosiaalipalvelujen toimijat
- terveyserot ja niihin vaikuttavat tekijät Suomessa ja maailmalla, terveyserojen kaventaminen
- terveyden ja terveystalouden tutkiminen
- keskeiset terveyteen ja sairauteen liittyvät eettiset ja oikeudelliset kysymykset, potilaan oikeudet
- globaalit terveystalouden kysymykset ja niihin vaikuttaminen

KOULUKOHTAINEN SOVELTAVA KURSSI

4. Terveystiedon abikurssi (TE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- muodostaa kokonaiskuvan terveystiedon keskeisistä sisältöalueista laajojen ja kurssirajat ylittävien asiakokonaisuuksien hallitsemiseksi
- kehittää terveystieteellisen ajattelun taitoja: osaa muodostaa perusteltuja näkemyksiä, ymmärtää terveyteen liittyviä arvoja, käyttäytymismalleja ja syy-seuraussuhteita sekä hahmottaa laajempia asiayhteyksiä

- osaa arvioida, analysoida ja soveltaa terveystiedon teemoja ja luoda uusia synteesejä aikaisempien tietorakenteiden pohjalta
- valmistautuu terveystiedon ainereaaliiin harjoittelemalla eri tyyppisiin tehtäviin vastaamista

Keskeiset sisällöt

- terveyden perusteiden keskeiset aihealueet
- fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön terveysvaikutukset
- terveyteen liittyvän tutkimuksen keskeiset teemat ja niiden kriittinen arviointi
- terveyteen liittyvät ajankohtaiset aiheet

5.18 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on opettaa opiskelijalle sellaisia taitoja ja tietoja, joiden avulla hän pystyy ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään sekä hyvinvointiaan. Liikunnanopetuksella tuetaan opiskelijaa vastuulliseen omasta fyysisestä aktiivisuudesta ja toiminta- ja opiskelukyvystä huolehtimiseen sekä istuvan elämäntavan vähentämiseen. Opetuksessa korostetaan terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana liikunnallista elämäntapaa. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, osallisuutta, kestävä elämäntapaa, yhdessä toimimisen taitoja, toisten huomioon ottamista ja yhteisöllisyyttä.

Opetuksen tavoitteet

Liikunnanopetuksen tavoitteena on fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn edistäminen.

Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii liikkumaan aktiivisesti ja turvallisesti sekä pitämään huolta fyysisestä aktiivisuudestaan ja toimintakyvystään.
- oppii soveltamaan liikunnallisia perustaitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa.
- oppii arvioimaan ja sen pohjalta harjoittamaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus)
- yrittää parhaansa sekä työskentelee aktiivisesti ja pitkäjänteisesti itsensä kehittämiseksi
- ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta
- ottaa toiset huomioon, toimii kunnioitettavassa vuorovaikutuksessa sekä oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla.

Arviointi

Liikunnan arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta, oppiaineen opiskelun etenemisestä ja edistää opiskelijan oppimista. Liikunnan arviointi koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta.

Tuntityöskentelyyn kuuluu mm. aktiivisuus, yritteliäisyys, oma-aloitteisuus, vastuullisuus ja yhteistyötaidot. Näiden vaikutus arvosanaan on vähintään puolet.

Kurssia ei näin ollen voi suorittaa itsenäisesti. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opetuksessa ja arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet.

Yleistä

Liikuntaa opetetaan monipuolisesti ottaen huomioon vuodenaajat ja paikalliset olosuhteet. Aihekokonaisuudet huomioidaan liikunnan opetuksessa soveltuvien osin. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille opetusta eriytetään yksilöllisten tarpeiden pohjalta. LI1 suoritetaan 1.vuoden ja LI2 suoritetaan 2. vuoden aikana. Valtakunnallisten syventävien ja paikallisten soveltavien kurssien suoritusjärjestyksen voi valita vapaasti.

Kurssien itsenäinen suorittaminen on mahdollista ainoastaan erityisen painavista syistä, esimerkiksi jos jokin sairaus tai ruumiinvamma estää osallistumisen ryhmäopetukseen. Tällöin opiskelija ja liikunnanopettaja laativat yhteistyössä henkilökohtaisen suunnitelman kurssin korvaamisesta joko kokonaan tai osittain.

Liikunnassa on mahdollista suorittaa sekä liikunnan että tanssin lukiodiplomi. Valtakunnallisen liikunnan lukiodiplomin suorittamisen ehtona on, että opiskelija on suorittanut lukiodiplomikurssin lisäksi vähintään neljä liikunnan kurssia. Tanssin lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on kolme lukion tanssikurssia.

PAKOLLISET KURSSIT

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja liikuntataitoja ja -tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti erilaisiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin. Opetus tukee opiskelijoiden toimintakykyä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävän liikunnan harrastamiseen ja liikkuvan elämäntavan omaksumiseen.

1. Energiaa liikunnasta (L1)

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä.
- harjaantuu liikuntataidoissaan ja kehollisessa ilmaisussaan
- saa tietoja ja kokemuksia fyysisten ominaisuuksien harjoittamisesta monipuolisesti.
- saa kokemuksia yhdessä liikkumisesta reilun pelin hengessä.
- oppii uutta, kokee iloa ja virkistystä ja saa vahvistusta liikunnalliselle pätevyydelleen

Keskeiset sisällöt

- liikunnallisten perustaitojen soveltaminen
- fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen eri liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa
- opiskeluympäristön liikuntamahdollisuuksien monipuolinen käyttö

2. Aktiivinen elämäntapa (L2)

Tavoitteena on opettaa ja kannustaa opiskelijaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista. Opiskelijat saavat ohjausta ja palautetta liikunnallisen elämäntavan ja fyysisesti aktiivisen arjen toteuttamiseen.

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä.

Keskeiset sisällöt

- hengitys- ja verenkiertoelimistöä kuormittava liikunta
- lihaskuntoharjoittelu ja kehonhuolto
- fyysisten ominaisuuksien arviointi

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

Kurssien tavoitteena on kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä edistävän liikunnan harjoittaminen, vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä myönteiset kokemukset omasta kehosta, koetusta liikunnallisesta pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. Opettaja tarkentaa syventävien kurssien sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

3. Terveyttä liikkuen (LI3) - Kunnan kurssi

Kurssilla syvennetään erityisesti fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja ja tietoja. Opettaja ohjaa liikuntaohjelman suunnittelua ja toteutusta. Liikuntasuunnitelmaa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan liikuntateknologiaa hyväksi käyttäen.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- edistää säännöllistä liikkumistaan
- seuraa ja kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan
- osaa laatia itselleen toimintakykyä edistävän liikuntaohjelman

Keskeiset sisällöt

- henkilökohtaisen liikuntaohjelman suunnittelu ja toteutus
- kunto-ominaisuuksien monipuolinen harjoittaminen
- kuntoa kohotetaan kurssin aikana sekä itsenäisesti että ryhmän kanssa
- opettaja tarkentaa sisällön yhdessä opiskelijoiden kanssa

4. Yhdessä liikkuen (LI4) - Palloilu

Kurssilla syvennetään erityisesti sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehitty eri pallopelien pelaamisessa
- tuntee entistä paremmin yleisimpien pallopelien säännöt, tekniikan ja peli-idean
- saa positiivisia liikuntakokemuksia ja virkistyy koulupäivän lomassa yhdessä muiden lukiolaisten kanssa
- tutustuu myös joihinkin itselle vieraampiin palloilulajeihin

Keskeiset sisällöt

- vuodenaikaan, sääolosuhteisiin ja käytettävissä oleviin tiloihin soveltuvat pallopelit
- eri palloilulajien keskeiset säännöt, tekniikka ja peli-idea pelinomaisesti harjoitettuna
- lisäksi tutustuminen joihinkin lajeihin, jotka ovat suurimmalle osalle opiskelijoista vieraampia (esimerkiksi rugby, vesipallo, kriketti, baseball tms)
- opettaja tarkentaa sisällön yhdessä opiskelijoiden kanssa

5. Hyvinvointia liikkuen (LI5) - Rentoutus ja stressinhallinta

Kurssilla syvennetään erityisesti psyykkisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Monipuoliset liikuntatehtävät mahdollistavat osallisuuden, liikunnallisen pätevyyden ja kehollisen ilmaisun kokemuksia.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- jaksaa paremmin ja saa lisää opiskeluvireyttä
- saa liikunnallisen pätevyyden ja kehollisen ilmaisun kokemuksia

Keskeiset sisällöt

- psyykkisen toimintakyvyn osa-alueen taitojen ja tietojen syventäminen
- rentouttavat ja elämykselliset liikuntakokemukset

PAIKALLISET SOVELTAVAT KURSSIT

6. Vanhat tanssit (LI6)

Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja sosiaalisen kanssakäymisen taitoja sekä tuottaa iloa ja virkistystä uuden oppimisesta ja tanssitaidon kehittymisestä. Kurssilla harjoitellaan eri aikakausien ja maiden tansseja, opitaan tanssin historiaa ja tanssimiseen liittyvää käyttäytymiskulttuuria. Keskeisenä kurssin sisältönä on osana koulumme juhlaperinteitä esittää tanssit vanhemmille, kouluväelle, lähialueen päiväkotien lapsille ja palvelutalon väelle.

7. Lajikokeilukurssi (LI7)

Kurssilla tutustutaan lajeihin, joita ei yleensä päästä kokeilemaan koulun liikuntatunneilla (esim. melonta, seinäkiipeily, jousiammunta, lumilautailu). Lajit valitaan ryhmän mieltymysten mukaan. Tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja hyvinvointia sekä tutustuttaa heidät pääkaupunkiseudun eri lajien liikuntapaikkoihin ja liikuntapalveluihin. (Enintään 15 opiskelijaa/kurssi)

8. Palloilu- ja mailapelikurssi (LI8)

Kurssilla pelataan eri joukkuepelejä ja varmennetaan pelitaitoja ja sääntötuntemusta. Perinteisten joukkuelajien lisäksi kurssilla harjoitellaan myös eri mailapeleissä (esim. tennis, sulkapallo, squash ja pöytätennis) tarvittavia lajitaitoja ja -tietoja. Kurssilla tutustutaan palloilulajien ja mailapeliin harjoittelupaikkoihin Helsingissä.

9. Purpuri (LI9)

Koulumme abiturientit ovat esittäneet hämäläisen juhlapurpurin jo yli 70 vuoden ajan viimeisenä koulupäivänään penkinpainaisten yhteydessä. Kurssin tavoitteena on jatkaa tätä ainutlaatuista perinnettä ja samalla tutustua ja tutustuttaa koko kouluyhteisö suomalaisen kansantanssin perinteeseen. Yhdessä tanssiminen toimii myös mukavana virkistäjänä viimeisen kouluvuoden lopulla.

5.19 Musiikki

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on olennainen osa kulttuuria ja inhimillistä toimintaa. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Musiikin opiskelu tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, taitoja ja tietoja sekä tilaisuuksia mielikuvituksen käyttöön. Ne kaikki lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä sekä rohkaisevat häntä luovaan taiteelliseen ajatteluun ja elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Oleennaista musiikin opetuksessa ja oppimisessa on ilmaiseminen, yhdessä tekeminen ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja. Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen ja luova tuottaminen ovat sekä työtapoja että opetuksen keskeisiä sisältöjä, joita musiikin yhdistäminen muuhun taiteelliseen ilmaisuun rikastaa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet siten, että musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle opiskelijalle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoimintaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Se on merkittävä osa lukion juhlia ja muita tapahtumia. Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien

tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija kehittää valmiuksiaan taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikillisessa ilmaisussa sekä median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

Musiikin merkitys ja hyvinvointi

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja oppii käyttämään musiikkia hyvinvointinsa edistämiseen
- oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä musiikista

Musiikillinen osaaminen

- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen ja säveltäen
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan

Kulttuurinen osaaminen ja monilukutaito

- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta sekä toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa myös

kansainvälisissä yhteyksissä

- oppii tiedostamaan äänen ja musiikin vaikutuksia arjen toimintaympäristöissä
- oppii tulkitsemaan äänen ja musiikin käyttöä mediassa

Oppimaan oppiminen

- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa osaa asettaa musiikinopiskelulle tavoitteita sekä ohjata ja arvioida työskentelyään niiden suuntaisesti.

Arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syventymistä. Oppimisprosessin aikana opiskelijat saavat ja antavat monipuolista palautetta, mikä ohjaa opiskelijaa arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

Yleistä

Pakolliset kurssit suoritetaan opetussuunnitelman mukaisessa järjestyksessä. Kurssien itsenäisestä suorittamisesta ja suoritustavasta sovitaan erikseen kutakin kurssia opettavan opettajan kanssa opetussuunnitelman mukaisesti.

Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa musiikin lukiodiplomi. Opiskelijan tulee suorittaa

vähintään neljä muuta kurssia ennen musiikin lukiodiplomin suorittamista.

Opetussuunnitelmassa esitetyt aihekokonaisuudet on huomioitu musiikin eri kurssien sisällöissä.

Taiteiden väliset kurssit tarjoavat mahdollisuuden musiikin ja kuvataiteen väliseen yhteistyöhön. Luontevaa yhteistyötä tehdään myös muiden oppiaineiden ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Musiikki ja minä (MU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää omat tapansa toimia musiikin alueella. Osallistumalla musiikilliseen toimintaan hän saa kokemuksia musisoinnista, syventää omaa osaamistaan ja pohtii asemaansa musiikin kuuntelijana, tulkitsijana, tekijänä ja kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Omakohtaisen musiikkisuhteen kautta opiskelija ymmärtää musiikin merkityksiä elämässä ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan.

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ajattelun ja ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin ja musiikkikäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

2. Moniääninen Suomi (MU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja sekä oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssin toteuttamisessa otetaan myös huomioon, että suomalaiset musiikkikulttuurit ovat osa eurooppalaista ja globaalia musiikkimaailmaa.

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Musiikkiohjelmistoon valitaan eri musiikinlajeja populaari- ja taidemusiikista perinnemusiikkiin.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Ovet auki musiikille (MU3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen uusia musiikinlajeja, musiikkityylejä ja -kulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointitaitojaan sekä taitojaan hankkia ja käsitellä tietoa. Kurssin voi suorittaa myös projektina.

4. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa, monimediaisissa tieto- ja viestintäympäristöissä sekä yhteiskunnassa. Opiskelija tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen ja perehtyy tarkemmin musiikin käyttötapoihin esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä tai verkkoympäristöissä muutaman rajatun näytteen avulla. Sisältöjen tarkastelussa painottuu pyrkimys kokonaisuuksien ymmärtämiseen. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa materiaalia tai tuottamalla sitä itse. Kurssin voi suorittaa myös taiteidenvälisenä tai monialaisena projektina.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

5. Musiikkiprojekti 1 (MU5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi musikaali tai pienimuotoinen konsertti.

6. Vapaa säestys (MU6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii säestämään soitumerkeistä pianolla erityyisiä kappaleita. Opiskelija perehtyy improvisointiin sekä oppii ymmärtämään soinnutuksen pääperiaatteita.

7. Pop- ja rock-musisointi 1 (MU7)

Kurssin tavoitteena on ryhmän yhteismusisointitaitojen kehittäminen. Monipuolisen ohjelmiston avulla opiskelija tutustuu eri musiikkityylien soitto- ja tulkintatapoihin. Kurssilla perehdytään studiotyöskentelyn perusteisiin.

8. Poplaulu 1 (MU8)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa ohjausta solistiseen lauluun, äänenmuodostukseen ja terveeseen äänenkäyttöön. Opiskelija oppii populaarimusiikin fraseerausta sekä tutustuu mikrofonitekniikkaan. Kurssilla perehdytään moniääniseen lauluun lauluyhtyeenä ja haetaan rohkeutta ilmaisuun ja esittämiseen.

9. Abisoi! (MU9)

Kurssi sisältää monipuolista musisointia, erilaisten projektien toteuttamista sekä musiikillisten valmiuksien hankkimista tulevaa opiskelua ja musiikin harrastamista varten. Lisäksi opiskelija tutustuu pääkaupunkiseudun taidekorkeakouluihin sekä musiikkioppilaitosten tarjoamiin jatko- opintomahdollisuuksiin.

10. Musiikin teknologia (MU10)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija perehtyy musiikin teknologian perusteisiin. Opiskelija tutustuu erityisesti äänen toistamiseen ja tallentamiseen sekä valmiin äänitallenteen jatkokäsittelyyn. Opiskelija tutkii musiikkitekniikan peruskäsitteitä ja vaikutusmahdollisuuksia eri medioissa itse tuotetun tai olemassa olevan materiaalin avulla.

11. Musiikkiprojekti 2 (MU11)

Sisältö kuten Musiikkiprojekti 1:ssä, mutta syventäen.

12. Musiikkiprojekti 3 (MU12)

Kurssi syventää Musiikkiprojekti 1:n ja Musiikkiprojekti 2:n sisältöjä.

13. Pop- ja rockmusisointi 2 (MU13)

Sisältö kuten Pop- ja rockmusisointi 1:ssä, mutta syventäen.

14. Poplaulu 2 (MU14)

Sisältö kuten Poplaulu 1:ssä, mutta syventäen.

15. Kuoro (MU15)

Opiskelija osallistuu Norssikuoron toimintaan.

5.20 Kuvataide

Kuvataideopetuksen lähtökohtana on kulttuurisesti monimuotoinen todellisuus, jota tutkitaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Opiskelijoiden kokemukset, mielikuvitus, luova ajattelu ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle taideoppimiselle. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistetaan oppimalla vastaanottamaan, ymmärtämään ja uudistamaan traditioita. Opiskelijat tarkastelevat taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opetus luo edellytyksiä kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestäväen elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataideopetuksessa havainnoidaan, tuotetaan, tulkitaan ja arvotetaan kuvia visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja hyödyntämällä. Opetuksessa syvennetään opiskelijan monilukutaitoa. Opiskelijat tutkivat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä. Opetuksessa perehdytään erilaisiin taidekäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijoiden omat kuvakulttuurit, ympäristön kuvakulttuurit ja taiteen maailmat, joita tutkitaan rakentamalla yhteyksiä niiden välille. Sisältöjä valitaan opiskelijoille merkityksellisistä ja ennalta tuntemattomista kuvakulttuureista. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa perehdytään ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin, toimintatapoihin ja osallistumisen muotoihin.

Opetuksessa luodaan edellytyksiä työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijoita kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat ja mediaympäristöt ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvallisen tuottamisen välineitä. Opiskelijoiden kulttuurista osaamista syvennetään yhdessä museoiden ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Kuvataideopetus tarjoaa mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi. Kuvataideopetus luo valmiuksia niin opiskelijan lukion jälkeisiin opintoihin että itsenäiseen ammatinharjoittamiseen.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- syventää monilukutaitoaan ja kulttuurista osaamistaan kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa kehittämällä
- ilmaisee havaintojaan, mielikuviaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- syventää kuvallisen tuottamisen taitojaan materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- harjaantuu tavoitteelliseen, teemalliseen ja prosessinomaiseen työskentelyyn, itsearviointiin ja yhteistyöhön
- ymmärtää työskentelyyn sisältyvien aistinautintojen, tunteiden, kauneuden elämyksien ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle

- käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- soveltaa kuvallisen viestinnän keinoja osallistuessaan ja vaikuttaessaan kuvien avulla
- tulkitsee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja käsitteistöjä käyttäen
- tarkastelee taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- tutkii kuvailmaisussaan nykyisyyttä ja tulevaisuutta kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen kehityksen näkökulmista.

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävä. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu visuaaliseen havaitsemiseen ja ajatteluun, kuvalliseen tuottamiseen, visuaalisen kulttuurin tulkintaan sekä esteettiseen, ekologiseen ja eettiseen arvottamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä. Opiskelija tallentaa ja arvioi omia kuvallisia työskentelyprosessejaan esimerkiksi portfolion avulla. Opiskelijan portfolio voi olla digitaalinen tai käsin tehty. Kaikki kuvataiteen kurssisuoritukset arvioidaan numeroin.

Yleistä

Aihekokonaisuudet kuvataiteen oppiaineessa

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Opiskelija

- ymmärtää kuvan vaikuttamistapoja sekä kuvalla vaikuttamisen tapoja
- hallitsee kuvallisen median toimintaperiaatteita
- työskentelee prosessinomaisesti
- tallentaa sekä arvioi työskentelyprosessejaan portfoliotyöskentelyn avulla
- hahmottaa arkkitehtuurin ja muotoilun prosesseja: vaikuttamistapoja sekä käyttäjälähtöisyyttä
- harjoittaa ryhmätyöskentelytaitojaan esimerkiksi yhteisötaidetta tekemällä sekä muussakin kuvataiteellisessa työskentelyssä

Hyvinvointi ja turvallisuus

- omaksuu turvalliset työskentelytavat
- ilmaisee tunteitaan ja ajatuksiaan kuvallisoin keinoin
- harjoittaa luovuuttaan sallivassa ilmapiirissä
- harjoittelee antamaan ja vastaanottamaan vertaispalautetta

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

- pyrkii käyttämään materiaaleja säästeliäästi ja tarkoituksenmukaisesti
- tarkastelee eettisiä kysymyksiä kuvataiteessa
- tutustuu ympäristötaiteen toimintatapoihin
- ymmärtää kuvaviestinnän keinoja

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

- syventää kuvataiteen tuntemustaan
- tutustuu itselle vieraisiin kuvakulttuureihin
- tarkastelee kuvataiteen ajankohtaisia ilmiöitä sekä tutustuu nykyaikaiseen
- vierailee museoissa ja muissa kulttuurikohteissa

Monilukutaito ja mediat

- harjoittelee mediasisältöjen analysoimista ja tulkintaa sekä tuottaa itse mediasisältöjä
- harjoittelee mediatuotteen visuaalisen muodon rakentamista sisältöä tukevaksi
- jakaa tuotoksiaan sosiaalisessa mediassa ja pyrkii siten laajempaan osallisuuteen mediassa
- tutustuu esimerkiksi elokuvan, valokuvan, pelien sekä muiden mediatuotteiden ilmaisukeinoihin sekä tuotantoprosesseihin

Teknologia ja yhteiskunta

- käyttää teknologiaa välineenä kuvallisessa ilmaisussa ja vaikuttamisessa
- tutustuu ympäristön suunnittelun prosesseihin
- ymmärtää tekijänoikeuksien merkityksen sekä mediasisältöjen kuluttamisessa että tuottamisessa
- hahmottaa taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin yhteiskunnallisen merkityksen

Kuvataiteen KU1-kurssi tulee suorittaa ennen KU2-kurssia. Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa opintojensa yhteydessä kuvataiteen lukiodiplomi sekä median lukiodiplomi. Opiskelijan tulee suorittaa vähintään neljä muuta kurssia ennen kuvataiteen lukiodiplomin suorittamista. Median lukiodiplomin suorittamiseksi opiskelijan on ensin suoritettava siihen vaadittavat kurssit.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Kuva ja kulttuurit (KU1)

Tavoitteet

- opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin merkityksen sekä omassa elämässään että viestinnässä, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- opiskelija ilmaisee itseään kuvallisin keinoin ja pyrkii omakohtaisten ratkaisujen löytämiseen sekä harjoittelee kuvallista työskentelyä osana ryhmää

- opiskelija havainnoi kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä omasta ja eri yhteisöjen näkökulmista sekä tarkastelee omia ja muiden kuvia hyödyntäen erilaisia kuvantulkinnan tapoja

Keskeiset sisällöt

- kuvan tekeminen erilaisin ilmaisutavoin, tekniikoin ja materiaalein
- ajankohtaiseen kuvataidenäyttelyyn sekä kuvataiteilijan työhön tutustuminen
- opiskelijan oma kuvamaailma, kuvataiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaiset ilmiöt
- kuvataide kulttuurien, yhteiskunnan ja ajan ilmentäjänä
- kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin käsitteet, erilaiset taidekäsitteet ja kuvantulkintatavat sekä kuvilla vaikuttaminen

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Muotoillut ja rakennetut ympäristöt (KU2)

Tavoitteet

- opiskelija soveltaa arkkitehtuurin ja muotoilun sisältöjä, prosesseja ja toimintatapoja omassa työskentelyssään
- opiskelija tarkastelee arkkitehtuuria, muotoilua ja luonnonympäristöjä visuaalisuuden, kulttuurisen moninaisuuden, käytettävyyden, yhteisöjen ja kestävän kehityksen kannalta
- opiskelija vaikuttaa erilaisiin ympäristöihin sekä tiloihin taiteen ja suunnittelun keinoin sekä ymmärtää taiteen merkityksen erilaisissa ympäristöissä
- opiskelija havainnoi ympäristöä esteettiseltä kannalta ja syventää siten omaa ympäristösuhdettaan

Keskeiset sisällöt

- suunnitteluprosesseihin tutustuminen havaintojen, taustoituksen, luonnostelun, havainnekuvien tekemisen ja kolmiulotteisen työskentelyn avulla
- arkkitehtuurin, muotoilun tai kaupunkisuunnittelun historiaan ja nykypäivään tutustuminen, ajankohtaiseen näyttelyyn sekä suunnittelijan työhön tutustuminen
- ympäristön tarkastelu esteettisestä näkökulmasta
- luonto, rakennettu ympäristö, muotoilu sekä erilaiset mediaympäristöt ja niihin liittyvät käsitteet ja ajankohtaiset ilmiöt
- ympäristö-, yhteisö- ja tilataide

3. Osallisena mediassa (KU3)

Tavoitteet

- opiskelija luo kuvallista mediaa lähtökohtanaan median sisällöt, ilmiöt, suunnitteluprosessit ja toimintatavat
- opiskelija osallistuu ja vaikuttaa mediaympäristöihin visuaalisin keinoin
- opiskelija syventää kuvallisen viestinnän osaamistaan ja ymmärtää visuaalisuuden merkityksen mediassa
- opiskelija tarkastelee median kuvien yhteyksiä omiin kuviin ja taiteeseen
- opiskelija tarkastelee mediaa yksilön, yhteiskunnan, kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta

Keskeiset sisällöt

- median sisällöt, tuotteet, ilmiöt ja ympäristöt tulkinnan ja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- valokuvaus, kuvankäsittely, video, graafinen suunnittelu, mainonta, viihteen kuvat ja sosiaalinen media
- median käsitteistö, kuvatyyppit ja kuvastot
- median ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

4. Taiteen monet maailmat (KU4)

Tavoitteet

- opiskelija tekee ja tutkii kuvaa lähtökohtanaan oman elinympäristöönsä, yhteiskuntaan ja nykyaikaiseen liittyvät ilmiöt
- opiskelija soveltaa erilaisia ilmaisun keinoja, materiaaleja ja tekniikoita omakohtaisessa ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- opiskelija tutustuu eri aikojen ja kulttuurien kuvataiteeseen erilaisten teemojen kautta ja käyttää omassa ilmaisussaan hyväkseen eri aikojen ja kulttuurien kuvamaailmaa
- opiskelija tutustuu erilaisiin kuvan tulkinnan menetelmiin ja tarkastelee niiden kautta taiteen merkityksiä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle
- opiskelija tarkastelee taidetta eri ympäristöissä vaikuttamisen, osallistumisen ja kestävän kehityksen kannalta

Keskeiset sisällöt

- oman ilmaisun kehittäminen eri kuvakulttuurien pohjalta
- kuvataiteen eri ilmaisukeinot, materiaalit ja tekniikat työskentelyn lähtökohtina
- kuvataiteen käsitteisiin ja ajankohtaisiin ilmiöihin sekä näyttelyihin tutustuminen
- kuvataiteen tulkinnan keinoihin tutustuminen
- eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataide

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

5. Piirustus ja maalaus 1 ja 2 (KU5) (perus. ja jatkokurssi)

Tavoitteet

- opiskelija syventyy piirustuksen ja maalauksen ilmaisumahdollisuuksiin ja erilaisiin tekniikoihin
- opiskelija harjaantuu työskentelemään tavoitteellisesti ja syventää piirustus- ja maalaustaitojaan

Keskeiset sisällöt

- opiskelija piirtää ja maalaa havainnosta ja mielikuvien pohjalta
- harjoitellaan prosessinomaista työskentelyä luonnostelemalla ja kehittämällä omia kuvallisia ideoita
- perehdytään erilaisten piirtimien ominaisuuksiin
- tutustutaan maalaustekniikoihin, kuten öljy, guassi ja akryylimaalaukseen - osallistujien suuntautumisen mukaisesti

6. Valokuva (KU6)

Tavoitteet

- opiskelija perehtyy kameran mahdollisuuksiin
- opiskelija tutustuu kuvankäsittelyohjelman käyttöön tai syventää kuvankäsittelytaitojaan
- opiskelija hahmottaa valokuvan historiaa ja valokuvataiteen eri muotoja
- opiskelija oppii arvioimaan ja tulkitsemaan valokuvia sekä tunnistaa valokuvan eri lajityyppejä

Keskeiset sisällöt

- harjoitellaan järjestelmäkameran perustoiminnot ja kuvataanerilaisiin tarkoituksiin sekä yksittäisiä otoksia että kokonaisia sarjoja
- tutustutaan mahdollisuuksien mukaan työskentelyyn studio-olosuhteissa tai pimiössä
- valokuvanäyttelyssä vieraileminen
- valokuvailmaisu sekä kuvakerronnan perusteet
- valokuvan lajityypit sekä valokuvien tulkinta

7. Elokuva- ja videokurssi (KU7)

Tavoitteet

- opiskelija suunnittelee ryhmässä lyhytelokuvan käsikirjoituksesta valmiiksi editoiduksi elokuvaksi
- opiskelija tutustuu elokuvakerronnan perusteisiin
- opiskelija perehtyy elokuva- ja videotaiteseen sekä niiden analysointiin
- opiskelija harjaantuu käyttämään elokuvan ja videon teossa tarvittavaa tekniikkaa: kuvaamista ja editointia

Keskeiset sisällöt

- ideoidaan, käsikirjoitetaan, kuvataan ja editoidaan lyhytelokuvia ryhmätyönä
- katsotaan ja analysoidaan elokuvia sekä videotaidetta
- tutustutaan keskeisiin elokuvakerronnan keinoihin

8. Arkkitehtuuri (KU8)

Tavoitteet

- opiskelija tutustuu arkkitehtuurin ja tilasuunnittelun perusteisiin sekä keskeisiin käsitteisiin
- opiskelija ymmärtää rakennetun ympäristön merkityksen ja oppii arvostamaan eri aikakausien rakennuksia
- opiskelija osaa arvioida arkkitehtuurin laatua ja kestävyyttä

Keskeiset sisällöt

- vierailaan esimerkiksi Rakennustaiteen museossa, kaupunkisuunnitteluvirastossa tai arkkitehtitoimistossa
- tutustutaan Helsingin merkittäviin arkkitehtuurikohteisiin eri aikakausilta ja havainnoidaan niitä esimerkiksi piirtämällä, valokuvaamalla ja videoimalla
- suunnitellaan harjoitustehtävänä tila, joka piirretään käsin tai tietokoneella ja josta rakennetaan pienoismalli

- tutustutaan arkkitehtuurin ja tilasuunnittelun keskeisiin käsitteisiin

5.21 Opinto-ohjaus

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämään liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa, kuten siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään sekä kohti täysivaltaista ja aktiivista yhteiskunnan jäsenyyttä.

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon. Opinto-ohjauksen kurssit ja muu ohjaus tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja –taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan. Ohjaustyön muotoja ovat henkilökohtainen, luokkamuotoinen, pienryhmä- ja vertaisohjaus. Henkilökohtaisessa ohjauksessa keskustellaan opiskelijan lukio-opintoihin, urasuunnitteluun, jatkokoulutusvalintoihin sekä elämäntilanteeseen ja tulevaisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Luokkamuotoisessa ohjauksessa keskitytään kaikille yhteisiin teemoihin, kuten opiskelutaitoihin, kurssivalintoihin sekä jatko-opintomahdollisuuksiin. Pienryhmissä opiskelijalla on mahdollisuus käsitellä asioita, jotka ovat jaettavissa muiden opiskelijoiden kanssa ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä. Ohjaustyön muotojen avulla tuetaan monipuolisesti opiskelijan kiinnostusten kartoittamista, vahvuuksien tunnistamista, urasuunnittelua ja tapoja ratkaista valinta- ja ongelmatilanteita.

Opinto-ohjauksen tavoitteet

Ohjauksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Keskeisinä tavoitteina ovat oppimaan oppimisen taidot, tiedonhaun- ja käsittelyn taidot sekä jatko-opinto- ja urasuunnitteluun liittyvät taidot.

Tavoitteena ohjauksessa on, että opiskelija löytäisi omat yksilölliset, myös elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia. Ohjauksella edistetään opiskelunvalmiuksien kehittymistä ja opintojen sujumista sekä tuetaan opiskelijaa tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa. Opiskelijaa ohjataan etsimään tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiin.

Opiskelijan tiedonhakutaitoja vahvistetaan ohjaamalla häntä monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä hyödyntäväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi tiedonetsijäksi, joka osaa myös soveltaa etsimäänsä tietoa. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnitteluun ja jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehdoista, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti ammatteihin ja työelämään sekä kansanopistojen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutustarjontaan. Opiskelijaa ohjataan siten, että hän osaa etsiä tietoa myös muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla.

Tavoitteena ohjauksessa on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan siten, että hänellä on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Opiskelijaa tuetaan elämänsuunnittelun- ja hallinnantaidoissa sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyvissä päätöksissä.

Opiskelija saa riittävästi ohjausta ja häntä tuetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatimisessa ja suunnitelmien päivittämisessä. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy urasuunnittelussaan ja päätöksenteossään arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan.

Arviointi

Opinto-ohjauksen kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Minä opiskelijana (OP1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen sekä ylioppilastutkintoon
- harjaantuu lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen liittyvissä keskeisissä tiedoissa ja taidoissa
- pohtii elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelu; henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja ylioppilastutkintosuunnitelma
- jatko-opintojen pohtiminen ja ammatillinen suuntautuminen; jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja sen kehittäminen
- elämänhallintataidot
- oman oppimisen arviointi
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, sähköiset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

2. Jatko-opinnot ja työelämä (OP2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojaan
- perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle
- tutustuu toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä muuhun koulutustarjontaan
- lisää työelämätaitojaan sekä syventää työelämätuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

- jatko-opintomahdollisuudet Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä
- yrittäjyys
- työelämä- ja työnhakutaidot
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen

- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen
- henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

3. Tutorkurssi (OP3)

Lukiossa on mahdollisuus toimia uusien opiskelijoiden vertaisohjaajana eli tutorina. Tutoreiden toimintakausi on vuoden mittainen ja mukaan tutortoimintaan pyritään erillisen hakemusmenettelyn kautta. Tutoriksi valmentautuminen alkaa ensimmäisen vuoden keväällä, jolloin saadaan koulutusta ja aloitetaan suunnittelu seuraavan vuoden toimintaa varten. Tutorit perehdyttävät lukiotulokkaat koulun käytänteisiin, lukio-opintoihin sekä omalta osaltaan edistävät uusien opiskelijoiden ryhmäytymistä ja sujuvaa lukio-opintojen aloitusta. Toimintaan kuuluu myös koulun esittelytehtäviä erilaisissa hakijoille suunnatuissa tilaisuuksissa sekä opiskelijoille yhteisten tapahtumien järjestämistä. Tutorit osallistuvat aktiivisesti oman tutorvuotensa ohjelman suunnitteluun. Tutorina toimineet saavat kurssista suoritusmerkinnän ja erillisen todistuksen.

5.22 Teemaopinnot

Teemaopinnot ovat eri tiedonaloja yhdistäviä opintoja. Ne eheyttävät opetusta ja kehittävät opiskelijoiden taitoja hahmottaa ja ymmärtää yksittäistä oppiainetta laajempia kokonaisuuksia. Teemaopintojen keskeisenä tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia usean eri oppiaineen tietojen ja taitojen yhdistämiseen ja soveltamiseen. Teemaopintojen tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Opetuksen tavoitteet

Teemaopintojen tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu etsimään eri tieteen- ja taiteenalojen keskeisten käsitteiden ja näkökulmien välisiä yhteyksiä ja muodostaa niiden pohjalta kokonaisuuksia
- hahmottaa ongelmia, ilmiöitä tai kysymyksiä sekä innostuu etsimään niihin ratkaisuja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hyödyntää eri aloilta hankkimiaan tietoja ja taitoja
- hakee informaatiota eri lähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta
- soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan käytännön toiminnassa
- työskentelee tavoitteellisesti ja toimii rakentavasti ryhmän jäsenenä.

Arviointi

Teemaopintojen arviointi perustuu opiskelijan taitoihin hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä sekä tuottaa luotettavien lähteiden pohjalta jäsentyneitä kokonaisuuksia. Olennaisia arvioinnin kohteita ovat opiskelijan taidot arvioida kriittisesti tietolähteitä sekä ymmärtää eri tietojen ja taitojen välisiä yhteyksiä. Työskentelyn arviointi kohdistuu sen tavoitteellisuuteen ja suunnitelmallisuuteen. Opiskelijoille annetaan ohjaavaa palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoista sekä työvälineiden käytöstä. Teemaopintojen arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä.

5.22.1 Monitieteinen ajattelu (TO1)

Kurssin tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat käsittelevät filosofiasta opituilla taidoilla (problematisointi, argumentointi, eksplikointi, pätevän päättelyn periaatteet ja tyypilliset argumentaatiovirheet) sellaisia eri oppiaineista nousevia teemoja, joissa tiedot, käsitykset tai mielipiteet voivat olla perustellusti moninaisia tai jopa ristiriitaisia. Käsitellyt teemat voivat olla sekä monitieteisiä ja ajankohtaisia aiheita tai ilmiöitä, esimerkiksi suhtautuminen ruokaan, rokotuksiin, terrorismiin että suuria ajattomia teemoja, kuten esimerkiksi valta, rakkaus, aika, totuus. Näin opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonala laajemmissa kokonaisuuksissa.

Opiskelijat kokoavat käsitellyistä aiheista erilaisia näkemyksiä sekä pohtivat kriittisesti niiden perusteita ja perusteiden loogista kestävyyttä itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. Samalla harjoitellaan oman perustellun käsityksen muodostamista, mediataitoja sekä lähdekriittisyyttä. Valittujen aiheiden käsittelyssä hahmotetaan myös eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä. Käsiteltävien aiheiden määrä riippuu niiden laajuudesta ja opiskelijoiden kiinnostuksesta. Kurssi valmistaa ylioppilaskirjoituksiin ohjaamalla laaja-alaiseen ja kokonaisvaltaiseen ainerajat ylittävään ajatteluun ja argumentaatioon. Samalla opiskelijat harjoittelevat ajattelun taidon eri tasoja, esimerkiksi

vertailemista, soveltamista, analysoimista, arviointia ja uuden luomista. Kurssin keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.

5.22.2 Tutkiva työskentely teknologialla - johdatus lukio-opintoihin

Kurssi antaa monipuolisia valmiuksia lukio-opiskeluun. Opiskelija kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa ja suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Tuotos voi olla johonkin lukion kurssiin liittyvä työ. Tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön.

5.22.3. Osaaminen arjessa (TO3)

Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan kurssilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

5.23 Lukiodiplomit

Lukion opetussuunnitelmassa määriteltäviin soveltaviin kursseihin voivat kuulua eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomi ilmentää opiskelijan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitoja sekä omaehtoista harrastuneisuutta.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa aineessa ja aineryhmässä. Opetushallitus antaa ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Opetuksen tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- soveltaa lukioaikana karttunutta osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta.

Arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena kurssin päätyttyä. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan aineessa tai aineryhmässä osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

VALTAKUNNALLISET SOVELTAVAT KURSSIT

1. Kotitalouden lukiodiplomi (KOLD1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kotitaloudessa. Kotitalouden lukiodiplomin tavoitteena on vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemaan teemaan, tehtäväideaan ja suunnittelu- ja toteutusprosessiin. Kotitalouden lukiodiplomi muodostuu lukiodiplomityöstä, esseestä ja portfolioista.

2. Kuvataiteen lukiodiplomi (KULD2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Kuvataiteen lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alaista osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti erilaisia kuvia. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfoliosta.

3. Käsityön lukiodiplomi (KÄLD3)

Käsityön lukiodiplomi on yhden kurssin aikana suoritettava käsityötaidon näyte, joka sisältää vuosittain julkistettavien tehtävien pohjalta toteutettavan käsityötuotteen tai -teoksen sekä tämän syntyä kuvaavan portfolion. Diplomin suorittaminen edellyttää, että opiskelija on suorittanut vähintään kaksi käsityön lukiokurssia.

4 Liikunnan lukiodiplomi (LILD4)

Valtakunnallisen liikunnan lukiodiplomin suorittamisen ehtona on, että opiskelija on suorittanut lukiodiplomikurssin lisäksi vähintään neljä liikunnan kurssia. Liikunnan lukiodiplomikurssilla opiskelija antaa näytöt liikuntakykyisyydestään ja erityisosaamisestaan valitsemassaan liikuntalajissa. Lisäksi opiskelija tekee tutkielman jostakin liikuntakulttuurin osa-alueesta. Kurssin aikana opiskelija laatii portfolion, jossa hän kuvaa liikuntaharrastustaan sekä osallistumistaan koulun liikuntatoimintaan.

5. Median lukiodiplomi (MELD5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan. Median lukiodiplomin tavoitteena on edistää opiskelijan monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä. Lisäksi edellytetään informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelytaitoa, mediasuhteen pohdintaa ja median toimintaympäristön hahmottamista. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemaan tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Median lukiodiplomi on portfolion ja mediaesityksen muodostama kokonaisuus.

6. Musiikin lukiodiplomi (MULD6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa. Opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja -toiminnastaan. Musiikin lukiodiplomin voi toteuttaa joko yksin tai ryhmän jäsenenä. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat musiikin lukiodiplomin erilaisiin toteutustapoihin ja osa-alueisiin. Musiikin lukiodiplomi muodostuu neljästä osasta, jotka ovat opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto.

7. Tanssin lukiodiplomi (LI11)

Tanssin lukiodiplomin tarkoituksena on tukea ja kuvailla opiskelijan taiteellista kehitysprosessia, jonka perustana on pitkäjänteinen tanssin opiskelu lukion aikana. Tanssin lukiodiplomia suoritettaessa syvennyttään itsensä kehittämiseen tanssissa.

Tanssin lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on kolme lukion tanssikurssia esim. vanhat tanssit, purpuri ja musikaalin tanssi roolit tai omia tanssiopintoja. Tanssin lukiodiplomisuoritus muodostuu tanssillisesta tehtävästä, tanssijana esiintymisestä tai koreografian tekemisestä sekä tutkielmasta ja keräilyportfoliosta.

8. Teatterin lukiodiplomi (TELD8)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa. Teatterin lukiodiplomin tavoitteena on vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitoja sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearvioinnin taitoja. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijan itse määrittelemä työn aihe joltakin teatterin alalta, siihen liittyvä esitys ja työskentely- ja arviointiprosessi. Teatterin lukiodiplomi on esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus.

5.24 Taiteiden väliset kurssit

Taiteiden väliset kurssit ovat eri taiteenaloja yhdistäviä opintoja. Kurssien tehtävänä on laajentaa ja eheyttää musiikin, kuvataiteen ja opetussuunnitelmassa päätettävien mahdollisten muiden taideaineiden opetusta. Taiteiden väliset kurssit tarjoavat mahdollisuuksia laaja-alaisille ja teemallisille kokonaisuuksille perustuvalla taideoppimiselle. Opinnot vahvistavat kulttuurisen tiedon ymmärtämistä ja arvottamista omassa elämässä. Kursseilla tuotetaan ja tulkitaan kulttuuria eri taiteenaloille ominaisilla tutkimisen tavoilla. Opintojen tehtävänä on vahvistaa opiskelijoiden toimijuutta ja osallisuutta omassa elinympäristössä, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa. Taiteiden väliset opinnot luovat mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä yhteistyölle lukion ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulutuksen järjestäjä voi päätöksellään tarjota opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä taiteiden välisiä kursseja. Mikäli lukio järjestää mahdollisuuden suorittaa taiteiden välisiä kursseja, niiden tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Opetuksen tavoitteet

Taiteiden välisten kurssien tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kulttuurista osaamistaan taiteenalojen välisiä yhteyksiä hyödyntämällä
- tutkii itselle merkityksellisiä ilmiöitä ja teemoja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hyödyntää ja soveltaa eri taiteen- ja tieteenaloilta hankkimaansa osaamista
- soveltaa eri taiteenaloille ominaisia tiedon tuottamisen tapoja ja niiden yhdistelmiä
- kehittää osaamistaan taiteenaloille ominaisia työtapoja, teknologioita, työskentelyprosesseja ja opiskeluympäristöjä käyttämällä
- työskentelee tavoitteellisesti ja yhteistoiminnallisesti ryhmän jäsenenä
- kehittää taitoaan ilmaista itseään kokemuksellisuutta, moniaistisuutta ja toiminnallisuutta hyödyntämällä.

Arviointi

Opiskelijoille annetaan kurssilla kannustavaa, monipuolista ja ohjaavaa palautetta. Taiteiden välisen kurssin arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu tavoitteellisuuteen, suunnitelmallisuuteen ja tiedon tuottamiseen sekä taitojen soveltamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon osaamisen kehittyminen, työtapojen ja opiskeluympäristöjen käyttö, työskentelyprosessien eteneminen sekä toteutetut teokset, produktiot ja esitykset. Opiskelijoille annetaan palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoista sekä työvälineiden, materiaalien ja teknologioiden käytöstä.

VALTAKUNNALLISET SOVELTAVAT KURSSIT

1. Monitaiteellinen musiikkiprojekti (TA1)

Kurssi tarjoaa opiskelijalle tilaisuuksia kehittää musiikillista ja muuta taiteellista luovaa ajatteluaan ja ilmaisutaitojaan taiteidenvälisessä työskentelyssä ja yhteistyössä muiden kanssa. Tavoitteena on, että kurssin aikana opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ryhmässä tai itsenäisesti taiteelliseen ilmaisuun liittyvän kokonaisuuden. Kokonaisuuden suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelija soveltaa ja yhdistää aiemmin hankkimaansa

kulttuurista, musiikillista ja muuta taiteellista osaamista. Oppimisprosessin aikana opiskelija arvioi työskentelyään ja oppii toimimaan kokonaisuuden kannalta mielekkäällä tavalla. Kokonaisuuden toteutuksessa voi käyttää myös kehittyvän teknologian tarjoamia taiteellisen ilmaisun keinoja.

2. Nykytaiteen keinoin (TA2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin nykytaiteelle ominaisin keinoin. Opiskelijat tutkivat kulttuurisia ilmiöitä eri taiteenalojen ilmaisun keinoja käyttämällä ja soveltamalla. Kurssilla hyödynnetään visuaalisuuden rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja. Opiskelijat syvenyvät erilaisiin käsityksiin taiteen tehtävästä. Kurssilla tarkastellaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Taidetta käytetään osallistumisen ja vaikuttamisen muotona. Tutkittavat ilmiöt sekä käytettävät välineet, teknologiat ja ilmaisun keinot valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kurssilla toteutetaan monitaiteellisia teoksia, produktioita ja esityksiä erilaisiin ympäristöihin.

3. Taidetta kaikilla aisteilla (TA3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan ja arvioimaan eri taiteenalojen ajankohtaisia toimintatapoja ja ilmiöitä. Kurssilla tarkastellaan taiteiden ja kulttuurien suhdetta sekä taiteen merkityksiä omassa elämässä, yhteiskunnassa ja maailmassa. Opiskelijoille merkityksellisiä teemoja ja aihepiirejä tutkitaan eri taiteenalojen keinoin ja niitä yhdistellen. Kurssi toteutetaan vähintään kahden taiteenalan välisenä kokonaisuutena. Kurssin keskeisiä sisältöjä voidaan valita myös aihekokonaisuuksista.

5.25 Muut koulukohtaiset soveltavat kurssit

5.25.1 Tietotekniikka

Opetuksen tavoitteet

Tietotekniikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää taitojaan ja tietojaan tietotekniikan hyödyntämisessä
- saa valmiuksia itsenäiseen tietojen ja taitojen kartuttamiseen
- osaa hyödyntää tietotekniikkaa monipuolisesti, hallitusti ja järkevästi erilaisissa tehtävissä ja projekteissa

Arviointi

Kaikki kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä hyväksytty/hylätty.

Yleistä

Kurssien suoritusjärjestyksellä ei ole merkitystä. Kursseilla 2 ja 3 opiskelijoilta edellytetään tietokoneen ja Windows käyttöjärjestelmän peruskäyttötaitoja. Kurssien itsenäinen suorittaminen on mahdollista.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

1. Tietokoneen ajokortti (TI1)

Kurssilla opiskelijalla on mahdollisuus opiskella ja harjoitella omaan tahtiin opettajan tuella haluamaansa tietotekniikan osa-aluetta tietokoneen ajokortti-tutkintoa varten. Näitä osa-alueita ovat

- Laitteen ja tiedon hallinta
- Internet ja sähköposti
- Tekstinkäsittely
- Taulukkolaskenta
- Esitysgrafiikka
- Kuvankäsittely
- Verkkotyöskentely

2. Ohjelmoinnin perusteet (TI2)

Kurssilla opiskellaan hahmottamaan ja tekemään tietokoneohjelmien perustana olevia algoritmeja. Harjoitellaan yleisiä ohjelmoinnin pääperiaatteita ja ohjelmointirakenteiden ja tietorakenteiden perusteita. Tavoitteena on, että opiskelijat pystyvät itsenäisesti tuottamaan pienimuotoisia Windows-ympäristössä toimivia ohjelmia.

3. Kuvankäsittely ja julkaisu (TI3)

Kurssilla opiskellaan perusteita valokuvankäsittelystä, vektorigrafiikasta sekä printti- ja verkkojulkaisun tekemisestä. Harjoitellaan julkaisun taittamiseen liittyviä perustekniikoita sekä internet-sivujen luomista. Kurssi on harjoittelupainotteinen ja sopii vasta-alkajille.

4. Tietojenkäsittelytieteen yliopisto-opinnot (TI4)

Lukiolaisella on mahdollisuus opiskella Helsingin yliopiston tietojenkäsittelytieteen laitoksella lukio-opintojen ohessa esimerkiksi seuraavia perusopintoja: Johdatus tietojenkäsittelytieteeseen, Ohjelmoinnin jatkokurssi, Ohjelmistotekniikan menetelmät, Tietokantojen perusteet. Myös muiden opintojaksojen suoritushetkestä voidaan tapauskohtaisesti sopia laitoksen ja koulun välillä. Opiskelijan yliopisto-opinnot luetaan hänen lukio-ohjelmaansa. Jos lukiolaisopiskelija aloittaa opinnot Helsingin yliopiston tietojenkäsittelytieteen laitoksella, opintosuoritukset luetaan hänen hyväkseen tietojenkäsittelytieteen opintoina.

5. Lukiolaisten tv-tukihenkilökurssi – Tv-tukihenkilö työyhteisössä (TI5)

Tavoitteena on kouluttaa lukion oppilaista tieto- ja viestintätieteiden sekä yhteisöllisen median tukitiimi vertaistukiryhmäksi muille opiskelijoille, jotka varustetaan koulun lainaamilla laitteilla. Tukitiimi koulutetaan työyhteisössä toimivaksi tv-tukihenkilöryhmäksi.

5.25.2 Käsityö

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuuksiin, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisen teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuuksiin sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Opetuksen tavoitteet

- syventää peruskoulun oppimäärän tietoja ja taitoja
- pitää yllä käsityötaitoja ja herättää kiinnostusta käsityönä tehtäviin tuotoksiin ja tuotantoprosesseihin.
- harjaannuttaa itsenäistä sekä yhteisöllistä tiedonhankintaa ja työskentelyä
- kehittää suunnittelutaitoja
- kehittää itsearviointitaitoja

Arviointi

Kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (hyväksytyt/hylätty). Käsityödiplomi arvioidaan valtakunnallisten ohjeiden mukaan.

Yleistä

Diplomikurssin suorittaminen edellyttää, että opiskelija on suorittanut lukioaikana vähintään kaksi edeltävää soveltavaa käsityökurssia. Opiskelija voi korvata toisen näistä kursseista osallistumalla laajuudeltaan ja vaatimuudeltaan riittävän laajalle käsityökurssille esimerkiksi vapaan sivistystyön piirissä, tai toisen asteen oppilaitoksissa. Kurssien sisällyttämisestä ja hyväksymisestä tulee aina sopia etukäteen.

Kursseilla huomioidaan aihekokonaisuudet seuraavasti

- Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä; tutustutaan käsityöyrittäjyyteen esim. vierailut yrityksissä, yrittäjävierailut koulussa, tms. Tarjotaan mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen, vertaisoppimiseen, ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja ajatteluun.
- Hyvinvointi ja turvallisuus; käsityön hyvinvointia tukeva merkitys ja työturvallisuus
- Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu; tuotteen elinkaari, materiaalien ja valmistustapojen ekologisuus sekä kierrätys
- Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys; tekstiilien ja pukeutumisen kulttuuri, teknologian kansainvälisyys
- Monilukutaito ja mediat; medioiden monipuolinen hyödyntäminen tuotteen

suunnittelussa, valmistamisessa ja tiedon sekä osaamisen jakamisessa. Tiedostava ja kriittinen suhtautuminen saatavilla olevaan informaatioon.

- Teknologia ja yhteiskunta; ohjataan ihmisen valmistaman ympäristön havainnointiin ja ymmärtämiseen sekä pohditaan teknologian mahdollisuuksia tulevaisuuden kentämissä.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

Tekninen projekti 1 (KÄ1)

Kurssilla tutustutaan erilaisiin tapoihin työstää puuta, metallia, muoveja ja mahdollisesti muita materiaaleja. Voidaan opiskella elektroniikan erilaisia sovelluksia ja rakentaa sähkölaitteita. Opiskelijoilla on mahdollista suunnitella ja toteuttaa kurssilla omavalintainen harjoitustyö.

Tekninen projekti 2 (KÄ2)

Kuten KÄ1, mutta syventäen.

Tekstiilisuunnittelu 1 (KÄ 3)

Kurssilla perehdytään vaate- ja tekstiilisuunnitteluun. Tutustutaan suomalaisiin tekstiilisuunnittelijoihin sekä tekstiilialan yrityksiin. Opitaan käyttämään monipuolisesti inspiraation lähteitä suunnittelun lähtökohtana. Kursseilla valmistetaan vaatteita, asusteita, sisustus- ja taidetekstiilejä opiskelijan oman teeman mukaan.

Tekstiilisuunnittelu 2 (KÄ 4)

Kuten KÄ 3, mutta syventäen.

5.25.3 Kotitalous

Kotitalouden kurssi 1 suunnitellaan opiskelijoiden toiveiden mukaisesti oppiaineen sisältöjä myötäillen. Kotitalous 2-kurssilla keskitytään elintarvikehygieniaan ja sen päätteeksi on mahdollisuus osallistua maksulliseen hygieniapassikokeeseen. Kahden kurssin suorittaja voi valmistaa kotitalouden lukiodiplomin.

Opetuksen tavoitteet

- edistää lukiolaisen hyvinvointia ja arjessa jaksamista.
- harjoittaa yhteistyö- ja neuvottelutaitoja luovia ja toiminnallisia työtapoja käyttäen.
- tunnistaa erilaisia kulttuureja ja kehittää eettistä ajattelua.
- kehittää kuluttajataitoja.
- harjoitella prosessin loppuunsaattamista.

Arviointi

Kurssien 1 ja 2 läpäisy edellyttävät aktiivista osallistumista oppitunneille. Suoritusmerkintä. Lukiodiplomikurssi 3 arvioidaan opetushallituksen valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti.

Yleistä

Kurssit 1 ja 2 toteutetaan vuorovuosina. Ne voi suorittaa vapaassa järjestyksessä. Lukiodiplomi on mahdollista suorittaa, kun kaksi kotitalouden kurssia on suoritettu. Kotitalouden kurssin suorittaminen toisessa oppilaitoksessa voidaan neuvotella tapauskohtaisesti.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

- 1. Kotitalous 1 (KO1)**
- 2. Kotitalous 2 (KO2)**

6. OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tavoitteet

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on edistää opiskelijan oppimista. Lähtökohtana on, että opiskelijat ymmärtävät, mitä heidän on tarkoitus oppia ja miten oppimista arvioidaan. Arvioinnilla opiskelijaa kannustetaan omien tavoitteiden asettamiseen ja tarkoituksenmukaisten työskentelytapojen valintaan. Opintojen aikainen arviointi ja palautteen antaminen ovat osa opiskelijan ja opettajan välistä vuorovaikutusta. Palaute sekä itse- ja vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään tavoitteiden suuntaisesti.

Opiskelijan oppimisen arviointi antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukio-opintojen aikana että opiskelun päättyessä. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluuyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

6.2 Kurssisuorituksen arviointi

Opiskelijan oppimista arvioidaan kurssin aikana. Arvioinnilla edistetään opiskelijan oppimista ja annetaan palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta. Opiskelijan kurssisuorituksesta annetaan arvosana kurssin päätyttyä. Annettavan arvosanan tulee perustua monipuoliseen näyttöön oppiaineen ja kurssin tavoitteiden saavuttamisesta. Erilaisten tuotosten lisäksi käytetään opiskelijan oppimisen ja työskentelyn havainnointia. Arvosanan antamisen tukena voidaan käyttää opettajan ja opiskelijan välisiä keskusteluja sekä opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot ja taidot. Arvioinnin menetelmistä ja käytänteistä päätetään tarkemmin ainekohtaisessa opetussuunnitelmassa.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa. Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opiskelijoiden ja opettajien oikeusturvaa ja tukee opiskelijaa työskentelyn suunnittelussa.

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

6.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4.

Pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kurssien arvosana annetaan numeroin lukuun ottamatta opinto-ohjauksen kurseja ja teemaopintojen kurseja, joista annetaan suoritusmerkintä (S tai H). Valtakunnalliset soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (S tai H). Koulukohtaisesta soveltavasta kurssista voidaan antaa arvosanaksi ainekohtaisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä.

Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää arvosanaa.

Kurssisuorituksiin liittyvät merkinnät ovat seuraavat:

S= hyväksytysti suoritettu

H= hylätty

K= osallistunut opetukseen, mutta kurssin suoritus edellyttää täydentämistä.

Opiskelijan tulee suorittaa täydennettäväksi määrätty kurssi (K) loppuun viimeistään saman lukuvuoden viimeisessä uusintakuulustelussa kesäkuussa.

6.2.2 Itsenäisesti suoritettu kurssi

Opiskelija voi perustellusta syystä sopia kurssin suorittamisesta kokonaan tai osittain itsenäisesti. Sopimus itsenäisestä suorittamisesta tehdään rehtorin ja kurssin opettajan kanssa.

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksyty arvosana. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on arvioitava riittävän laaja-alaisesti kurssin kokonaisuuden kannalta. Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Kurssin ohjattu itsenäinen suorittaminen määritellään tarkemmin ainekohtaisessa opetussuunnitelmassa.

6.2.3 Suullisen kielitaidon kurssien arviointi

Toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 sekä vieraiden kielten A-oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kursseista annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeen hyväksytystä suorittamisesta annetaan erillinen todistus.

6.2.4 Opinnoissa edistyminen

Lukiossa korostetaan opiskelijan oman roolin tärkeyttä oman opiskelupolun suunnittelijana ja toteuttajana sekä oppimisen edistymisen arvioijana. Opiskelijan opintojen etenemistä seurataan säännöllisesti ohjaussuunnitelman mukaisesti sekä siitä annetaan riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen. Opiskelija suorittaa opintonsa pääsääntöisesti osallistumalla opetukseen läsnäolevana. Hylättyä (4) arvosanaa voi korottaa kerran uusintakuulustelussa saman lukuvuoden aikana ja tekemällä muut kurssiin sisältyvät opettajan edellyttämät suoritukset tai käymällä kurssin uudelleen. Uusintakuulusteluja ovat kunkin jakson koejärjestyksessä olevat kokeet ja erilliset uusintakuulustelut. Hyväksytyä kurssiarvosanaa (5-10) voi korottaa kerran uusintakuulustelussa, joka on kahdesti lukuvuodessa. Kurssin arvosanaksi merkitään suorituksista parempi.

6.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Lukiolain mukaan muussa oppilaitoksessa suoritettut opinnot voidaan hyväksyä kurssin suorituksiksi, jos ne tavoitteiltaan ja sisällöltään vastaavat oman koulun opetussuunnitelmaa. Opiskelijan tulee esittää selvitys osaamisestaan tai muualla

suorittamistaan opinnoista. Lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöä suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Hyväksilukemisesta päättävät aineen opettaja ja rehtori.

Muulla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitavaan kurssiin, tulee kurssista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä. Muutoin hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään kuten opetussuunnitelman perusteissa ja opetussuunnitelmassa kurssien ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9-10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alemmaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritettujen opintojen osalta.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle järjestetään mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineen mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineen kursseista. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineen kursseihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen kielen ja

kirjallisuuden -oppimäärän kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärästä, mutta ei molemmista.

6.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista oppiaineen kursseista. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen kurssi luetaan opiskelijan suorittamaan matematiikan oppimäärään mukaan. Teemaopintojen valtakunnalliset syventävät kurssit eivät muodosta oppimäärää, vaan ne ovat erillisiä kursseja. Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja ei voi jälkikäteen poistaa lukuun ottamatta hylättyjä teemaopintokursseja.

Valtakunnallisten soveltavien ja koulukohtaisten soveltavien kurssien mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään ainekohtaisessa opetussuunnitelmassa. Valtakunnallisista soveltavista ja koulukohtaisista soveltavista kursseista luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit. Oppiaineen oppimäärässä opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja,	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvona.

Kunkin oppiaineen arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, annetaan mahdollisuus arvosanan korottamiseen erillisessä kuulustelussa. Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi valtakunnallisten soveltavien ja koulukohtaisten soveltavien kurssien pohjalta annetullalisänäytöllä. mikäli opiskelijan arvioinnista päättävät harkitsevat, että

opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Päättötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimääristä annetaan lukioasetuksen mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta ja teemaopintojen kurseista annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia. Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

6.4 Lukion oppimäärän suoritus

Opiskelija opiskelee oman opiskelusuunnitelmansa mukaan pakollisia, syventäviä ja soveltavia kurseja lukion oppimäärän suorittamiseksi. Opiskelijan tulee suorittaa pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kurseja vähintään siinä laajuudessa, kuin määrätään lukion tuntijakoa koskevassa valtioneuvoston asetuksessa.

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja valtakunnallisten syventävien kurssien määrä on vähintään 10 ja lukion vähimmäiskurssimäärä 75 kurssia täyttyy. Valtakunnallisina syventävinä kursseina tarjottavista teemaopintojen kurseista, valtakunnallisista soveltavista ja koulukohtaisista soveltavista kurseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Jos opiskelija vapautetaan lukiolain 13 §:n mukaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Mikäli opiskelija on tyytymätön päätökseen, hän voi pyytää arvioinnin oikaisua aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa hallintolain mukaisesti.

6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

”Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukion oppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta.”

(Lukioasetus 810/1998, 8 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

”Päättö- ja erotodistukseen sekä yhden tai useamman aineen suorittamisesta annettavaan todistukseen sovelletaan mitä 6 §:ssä säädetään. Todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.”

(Lukioasetus 810/1998, 8 § 2 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. **Lukion päättötodistus** annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lukioasetuksessa säädetty todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.
2. **Todistus oppimäärän suorittamisesta** annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. **Todistus lukiosta eroamisesta** (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/R2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukainen.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa ”uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä...9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu). Teemaopinnoista merkitään hyväksytysti suoritettut kurssit käyttäen kurssien nimiä ja niistä saatua suoritusmerkintää (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten esimerkiksi suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin. Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritettut kurssit sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot. Todistukseen merkitään kunkin kurssin numeroarvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (S = suoritettu, H = hylätty). Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä.

Kokonaiskurssimäärään ei lasketa valtakunnallisina syventävinä kursseina suoritettuja hylättyjä teemaopintokursseja, hylättyjä valtakunnallisia soveltavia eikä hylättyjä koulukohtaisi soveltavia kursseja.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta

Lukioasetuksella säädetyn suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä ja kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään lisätietoja-kohtaan.

Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen kurssien määrä mukaan lukien lukiodiplomikurssi
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (sama kuin lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko

LIITTEET

LIITE 1 Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Liitetiedosto.

LIITE 2 Valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014)

Viikin normaalikoulun lukion tuntijako (Valtioneuvoston asetus 13.11.2014)

Oppiaine tai aineryhmä	Pakolliset kurssit	Valtakunnalliset syventävät kurssit	Koulukohtaiset soveltavat kurssit	Valtakunnalliset soveltavat kurssit
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3	4	
Kielet				
A-englanti	6	2	3	
A-ruotsi	6	2	1	
A-saksa	6	2	3	
A-ranska	6	2	3	
B1-ruotsi	5	2	2	
B-kieli; es, ra, sa, ve		8	3 (5)	
Matematiikka				
yhteinen oppimäärä	1			
lyhyt oppimäärä	5	2	1	
pitkä oppimäärä	9	3	1	
Ympäristö ja luonnontieteet				
Biologia	2	3	4,5	
Maantiede	1	3	2,5	
Fysiikka	1	6	4	
Kemia	1	4	3	
Humanistis-yhteiskunnalliset tieteet				
Filosofia	2	2	1	
Psykologia	1	4	2	
Historia	3	3	5	
Yhteiskuntaoppi	3	1	6	
Uskonto / elämäkatsomustieto	2	4	1(UE)	
Terveystieto	1	2	1	
Taito ja taideaineet	5			
Liikunta	2	3	5	
Musiikki	1-2	2	7	
Kuvataide	1-2	2	5	
Opinto-ohjaus	2		1	
Teemaopinnot		3		
Lukiodiplomit				6
Taiteiden väliset kurssit				3
Kotitalous			3	
Käsityö			5	
Tietotekniikka			5	
Yhteistyökurssit			3	
Pakolliset kurssit	47-51			
Syventävät kurssit vähintään	10			
Soveltavat kurssit				
Kurssit yhteensä vähintään	75			

LIITE 3 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Linkki: <http://www.vink.helsinki.fi/index.php?del=0&id=890>

LIITE 4 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Liitetiedosto.

LIITE 5 Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma

Liitetiedosto.

LIITE 6 Ohjaussuunnitelma

Liitetiedosto.

LIITE 7 Koulun toiminnan kehittäminen ja arviointi

Liitetiedosto.